

TRONDHEIM KOMMUNE

Årsrapport 2010

Bystyret / formannskapet

Rådmannen

Kommunaldirektørene
Oppvekst og utdanning · Kultur og næring · Byutvikling
Helse og velferd · Organisasjon · Finansforvaltning

Rådmannens fagstab

Kommunale foretak

- Trondheim parkering KF
- Stavne Gård KF

Revisjon og sekretariat

- Trondheim kommunerevisjon
- Bystyresekretariatet

Tjenester

- Analysesenteret
- Barnehager
- Oppvekstkontoret
- Barne- og familietjenester
- Byantikvaren
- Byplankontoret
- Byggesakskontoret
- Helse- og velferdstjenester
- Hjemmetjenester
- Idrett, park og friluftsliv
- Kart- og oppmålingskontoret
- Kulturenheten
- Kvalifiseringssenter for innvandrere
- Miljøenheten
- Skoler
- Sosiale tjenester
- Helse- og velferdssentre
- Trondheim bydrift
- Stabsenhet for byutvikling
- Trondheim eiendom
- Trondheim folkebibliotek
- Trondheim kemnerkontor
- Trondheim kommunale feiervesen
- Trondheim kommunale kulturskole

Interne tjenester

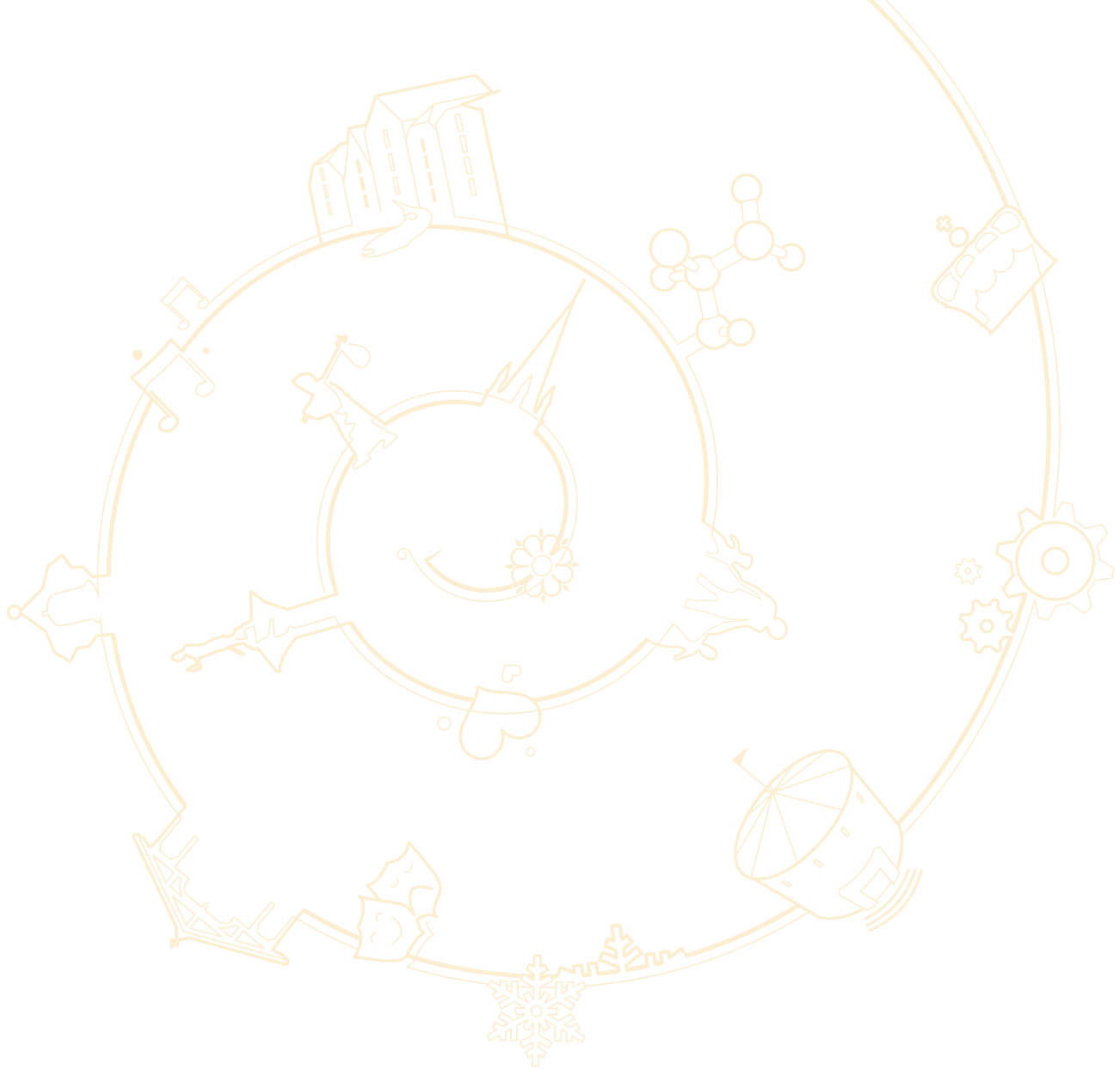
- Arbeidsmiljøenheten
- Innkjøpstjenesten
- IT-tjenesten
- Kommuneadvokaten
- Kommunikasjonsenheten
- Kontortjenesten
- Lønnstjenesten
- Personaltjenesten
- Regnskapstjenesten
- Tolketjenesten
- Trondheim byarkiv
- Økonomitjenesten

Annen virksomhet

- Olavshallen AS
- Trondheimsfjorden Interkommunale Havn
- Trondheim Kino AS
- Trondheim kommunale pensjonskasse
- Trondheim Renholdsverk AS
- Trøndelag brann- og redningstjeneste, IKS

Innhold

1. Forord.....	5
2. Fokusområder.....	7
3. Økonomi.....	21
4. Arbeidsgiverpolitikken.....	39
5. Barnehager.....	55
6. Grunnskolen.....	63
7. Barne- og familietjenesten.....	71
8. Helse og velferd.....	77
9. Kultur, idrett, friluftsliv og kirker.....	93
10. Eiendomstjenester.....	103
11. Plan- og bygningstjenester.....	113
12. Tekniske tjenester.....	119
13. Interne tjenester.....	125

Forord

Årsrapportering er betraktet som en nødvendig pliktøvelse for mange. Utarbeidelse av budsjetter og planer er derimot omfattet av stor arbeidsiver, heftig argumentasjon og intens oppmerksomhet. Årsrapporten tilhører fortida, "gjort er gjort og spist er spist", den kan vi ikke gjøre noe med. Annerledes er det med framtida, den kan vi påvirke og kjempe for. Underforstått; det som ennå ikke har vært, oppleves som verdifullt å tilføre energi i håp om "avkastning", mens det som har vært ikke er verdt å dvele ved.

Dette er ikke en sannferdig beskrivelse av virkeligheten om hvordan årsrapporteringen oppleves og håndteres i en stor norsk kommune, men den inneholder et snev av sannhet. Årsrapportering som helhetlig fenomen, hvor det er en kopling mellom rene økonomiske størrelser (regnskapsinformasjon) og informasjon om hva ressursinnsatsen har skapt av verdier og tjenester (virksomhetsrapporteringen), har ikke fått den oppmerksomheten den fortjener.

Hva har vi gjort og lært i 2010?

Den totale "regninga" kommunen har betalt for å yte tjenester til byens befolkning i 2010 er på om lag 11,2 milliarder kroner. Av dette har 9,9 milliarder kroner gått til løpende drift og 1,3 milliarder til investeringer. Regninga har vært mulig å betale gjennom skatter og avgifter som den samme befolkningen har betalt inn, og da er det rett og rimelig at det avgis en forklaring på hva pengene har blitt brukt til.

Det er vanskelig å ha en forestilling om slike beløpsstørrelser uten å relatere dem til noe konkret. I 2010 har kommunen hatt vel 12 000 arbeidstakere i sving for å yte tjenester og til å utføre forvaltnings- og administrative oppgaver. Totalt utgjorde innsatsen disse utførte vel 60 prosent av kommunens driftsutgifter. Kommunen tilbyr et bredt spekter av ulike tjenester, og et fellestrekk ved de fleste er at de er arbeidskraftintensive. Å ta vare på og rekruttere ansatte er derfor en meget viktig oppgave. Rådmannen har gjennom de siste årene hatt høy oppmerksomhet på arbeidsmiljøet og spesielt på sykefravær. Tallene for det siste året viser at sykefraværet har gått noe ned.

Gjennom de siste par årene har kommunen, og dermed ansatte, vært gjennom en betydelig omstilling for å få kommunens økonomi på rett kjørl. Mange har blitt uten fast tjenesteplassering gjennom denne prosessen. Ingen er oppsagt, men ved hjelp av virkemidlet Det interne arbeidsmarkedet (DIA) er det gjort en stor innsats for å få ansatte ut i nye jobber. Dette har vist at det er mulig å foreta betydelige omstillinger på relativt kort tid, selv innenfor en stor offentlig organisasjon.

Gjennom budsjettet for 2010 ble innsparingene, som ble vedtatt i det reviderte budsjettet for 2009, videreført. Resultatene fra regnskapet viser at enheter og virksomheter tok oppgaven med å tilpasse aktivitet til vedtatte økonomiske rammer. Totalt gikk virksomhetene med et mindreforbruk i 2010. Dette er også et bevis på at omstilling under stort trykk er mulig, og at enhetslederne har tatt ansvar i en vanskelig periode.

Sammenlignet med andre større kommuner i landet ligger vi nå på et nivå hva gjelder ressursinnsats til de store tjenesteområdene på linje med, eller litt under, gjennomsnittet. Det er ut fra tallene vanskelig å si noe om vi har klart opprettholde tjenestekvaliteten til tross for store innsparinger.

År 2010 innholdt flere store begivenheter og hendelser. Rådmannen finner grunn til å trekke frem at Trondheim i 2010 ble kåret til årets Barne- og ungdomskommune av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Ungdommens bystyre tok initiativ til nominasjonen. I følge Ungdommens bystyre tar kommunen barn og unge på alvor i alle ledd, uansett sak og omfang.

I juryens begrunnelse for tildeling heter det:

”Vinneren kjennetegnes av langsiktig planlegging, godt samspill mellom tjenester, tett dialog med barne- og ungdomsmiljøet og nytenkning innen kommunens oppvekstmiljø.”

Rådmannen oppfatter juryens begrunnelse som en utmerket formulering på hvordan kommunen som tjenesteyter, forvalter og samfunnsaktør bør fungere. Vi har tydeligvis gjort noe riktig når det gjelder tjenester til barn og ungdom, noe det kan trekkes lærdom av også på andre kommunale tjenesteområder.

I starten av forordet ble det sådd tvil om årsrapporteringens betydning som element i det kommunale styringshjulet. Rådmannen er ikke i tvil om at rapporteringen er et meget viktig element i arbeidet med å tilfredsstille alle krav som stilles og samtidig kunne sette grenser for hva som kan forventes av kommunen som aktør på ulike arenaer. Å skue tilbake, reflektere og kritisere er veien å gå for å bli klokere.

Til slutt vil rådmannen takke alle ansatte for vel utført arbeid i 2010, og alle kommunens samarbeidspartnere for et fruktbart samarbeid i året som har gått.

Elin Rognes Solbu

Rådmann

Trondheim ble tildelt bymiljøprisen for 2010 for restaureringen av Iladalen. Kommunalråd Aase Sætran og statssekretær Heidi Sørensen. (Foto: Carl Erik Eriksson)

Fokusområder

Status for Miljøbyen Trondheim

Globale miljøutfordringer krever lokal og regional innsats. Trondheim kommune har i ord og handling vist vilje, og ikke minst mot, til å ta ansvar. Bystyret har satt ambisiøse miljømål med tilhørende tiltak og strategier. Kommunen skal videreutvikle Miljøbyen Trondheim, i samhandling med innbyggerne, næringslivet og byens kompetansemiljøer.

Miljøarbeidet i byen gir resultater. I 2010 ble Trondheim kommune utropt til en av verdens ti miljøhelter av Miljøstiftelsen Zero. Utnevnelsen ble begrunnet med at Trondheim kommune tar på seg ansvar for klimatiltak innen både bygg, fjernvarme og transport, og at kommunen uredde tester ut nye teknologier og løsninger. Statens Bymiljøpris for 2010 hadde "Vannet og byens liv" som tema, og Trondheim vant prisen for åpningen av Ilabekken. Området ved Ilabekken fikk også Bolig- og Byplanprisen 2010. Trondheims rolle som foregangsaktør for satsing på ladbare biler, bygging av ladeinfrastruktur for el-bil og erfaringsdeling med andre aktører ble i 2010 belønnet med den nasjonale Grønn Bil-prisen.

Første år med Miljøpakken

Trondheim og nabokommunene får stadig flere innbyggere. Veksten kommer til å fortsette. Trafikken øker. Det samme gjør utslippene av klimagasser. Uten tiltak vil trafikk- og miljøproblemene i og rundt byen tilta i omfang for hvert år som går.

Miljøpakken i Trondheim er en ambisiøs transportpakke. Miljøpakken er fundamentert gjennom politiske vedtak i kommunen, fylkeskommunen og Samferdselsdepartementet og åpner nye muligheter for hele regionen. Sju milliarder kroner investeres i nye veger, trafiksikkerhet, miljøtiltak og miljøvennlig transport fram til 2025. Bomstasjonene i Miljøpakken ble satt i drift 31. mars 2010.

Både bomstasjonene og forbedring av kollektivtilbudet har ført til mindre biltrafikk og økt bruk av kollektive transportmidler i 2010. Gjennom Miljøpakken ble 15 tiltak ferdigstilt i 2010. Det mest merkbare er om lag 930 meter med nytt kollektivfelt i Oslovegen/Kongens gate etter åpningen av Nordre avlastningsveg. I tillegg er det ferdigstilt mindre kollektiv- og trafiksikkerhetsprosjekt som innfartsparkering, nye fortau og sykkelparkering. Miljøpakken har også bidratt til lysreguleringer, fartsreguleringer og utbedring av kryss. 37 millioner kroner er benyttet til ekstra driftstilskudd til kollektivtrafikken for å videreføre et utvidet transporttilbud, unngå å heve takstene og finansiere merkostnadene med de miljøvennlige gass- og hybridbussene som ble satt i drift sommeren 2010.

Ny energi- og klimaplan

Trondheim bystyre vedtok en ny og ambisiøs energi- og klimahandlingsplan 10. juni 2010.

Utslippene av klimagasser i år 2020 skal være minst 25 prosent lavere enn i 1991. Målet for 2020 skal oppnås utelukkende ved hjelp av utslippsreduksjoner lokalt i Trondheim. Energi- og klimahandlingsplanen omfatter tiltak innen arealbruk og transport, energibruk i bygg, avfall og forbruk og klimatilpasning. For å oppnå utslippsreduksjoner, skal kommunen være et forbilde ved å velge energieffektive løsninger.

Gatelys og energibruk i bygg

Formannskapet vedtok 21. desember 2010 en strategi for oppgradering av gatelysnettet. Trondheim har også fokus på energibruk gjennom prosjektet Trondheim Smart City og Grønne energikommuner. I 2010 er det satt opp fem nye kommunale byggeprosjekt med et energiforbruk som er mellom 25 og 48 prosent lavere enn gjeldende teknisk forskrift.

Vårt første kommunale passivhusprosjekt ble ferdigstilt høsten 2010 med støtte fra Enova. Disse omsorgsboligene på Ranheim er også våre første kommunale bygg med solfangere. I tillegg er en kommunal barnehage på Nedre Flatåsen og en kommunal friidrettshall på Ranheim ferdigstilt med energimerke A. I forbindelse med planlagt bygningsvedlikehold i alle egne bygg blir potensielle enøktiltak kartlagt og aktuelle tiltak iverksatt.

Framtidens byer

Trondheim har god nytte av samarbeidet i Framtidens byer. Framtidens byer er et samarbeid mellom staten og de 13 største byene i Norge om å redusere klimagassutslippene – og gjøre byene bedre å bo i. Framtidens by må fortettes, og fortetningspolitikken i Trondheim føres videre. 80 prosent av tilveksten av nye boliger skal skje innenfor eksisterende tettstedsavgrensing og 60 prosent av nye, arbeidsintensive arbeidsplasser skal komme innenfor Kollektivbuen. Trondheimsregionen vedtok Interkommunal arealplan 11.juni 2010. Planen befester målet om fortetting og redusert transport. I rullering av kommuneplanens arealdel, er fortetting et sentralt tema. Rulleringen ble igangsatt i 2010 og skal til politisk behandling i 2012.

Gjennom Framtidens byer utarbeides korte statusrapporter om lag fire ganger i året som sendes til Miljøverndepartementet.

For Trondheim er utviklingen av Brøset til en framtidig klimanøytral bydel kommunes største enkeltprosjekt i Framtidens byer. Brøset skal bli et forbilde for andre byutviklingsområder. På Brøset tenker vi helhetlig om alt som gjelder miljø, og bydelen skal sette helt nye standarder for bærekraft. Visjonen er at på Brøset skal hver beboer forårsake mindre enn tre tonn CO₂-utslipp hvert år. Ellers i samfunnet varierer CO₂-utslippene mellom åtte og elleve tonn per innbygger. Det er også tett samarbeid med forskningsmiljøene på NTNU og SINTEF, og med Statsbygg. I 2010 lyste vi ut en konkurranse om utforming av området der mer enn 30 deltakere meldte sin interesse. Fire tverrfaglige team har deretter utarbeidet planstudier og visjoner. Dette vil legges til grunn for kommunens arbeid med områdeplan.

Gjennom Framtidens byer har alle fjerdeklassingene i Trondheim besøkt utstillingen Framtidens By på Vitenskapsmuseet fra september 2010 til januar 2011. Nesten to tusen elever fikk lære om klima- og miljøspørsmål og bygge sin egen by i en landskapsmodell.

Trondheim kommune er norgesmester i Grønne Flagg. Vi har 140 grønne flagg fordelt på 35 skoler og 105 barnehager. Dette involverer 19 000 barn og unge i Trondheim, og målet er at alle skoler og barnehager skal ha grønt flagg i 2012. Formålet er at gode miljøhandlinger skal skape gode miljøholdninger. Videre er innklimaet i trondheimsskolen friskmeldt. Nå er alle barnehager og grunnskoler godkjent etter Forskrift om miljørettet helsevern, og det foreligger utbedringsplaner for videregående skoler.

I rollen som miljøfyrtårnsertifisør er kommunen pådriver for at næringslivet i byen skal ta større miljøansvar enn det de er pålagt i lovverket. I 2010 ble det gjennomført 59 nye sertifiseringer, ni bedrifter ble resertifisert og vi ligger på andreplass over flest Miljøfyrtårnsertifiserte virksomheter på landsbasis. At Trondheim kommune etterspør miljøsertifisering i alle sine innkjøp har ført til at mange bedrifter ønsker å bli Miljøfyrtårn.

Ren jord og ren luft og rent vann

Prosjektet "Ren barnehagejord" har i 2009-2010 fjernet 5 500 tonn forurenset jord, og 143 tonn CCA-impregnert trevirke (kobber, krom, arsen) fra 109 barnehager og fem kommunale lekeplasser. Med dette har kommunen ryddet opp i alle barnehager der det ble avdekket behov i kartleggingen i 2007-2008. Trondheim kommune har dekt alle kostnader, for både kartlegging og opprydding.

I 2010 tok vi initiativ til å finne ut om støtdempende gummiheller som brukes som fallunderlag på lekeplasser, skoler og i barnehager inneholder miljøgifter, og om miljøgiftene lekker til underliggende jord. Gummihellene er hovedsaklig produsert av gummigranulater fra gamle bildekk og brukes som underlag i barns lekemiljø i de fleste vestlige land. Trondheim kommune, i samarbeid med Norges geologiske undersøkelse, har fått midler fra Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif) til gjennomføring av prosjektet.

Luftkvaliteten i Trondheim har blitt gradvis bedre, men vi sliter fortsatt med å overholde kravet til døgnmiddelverdi for svevestøv (PM_{10}). Heller ikke grenseverdikravet for årsmiddelverdi med hensyn på nitrogendioksid (NO_2) ble overholdt langs en rekke sterkt trafikkerte vegstrekninger og i deler av Midtbyen.

Renere havn er et samarbeidsprosjekt mellom Trondheim kommune og Trondheim Havn med økonomisk støtte fra Klima- og forurensningsdirektoratet. I 2010 gjennomførte prosjektet en undersøkelse for å kartlegge innholdet av miljøgifter i sedimenter, blåskjell, tang og fisk. Resultatene gir grunnlag for å utarbeide en helhetlig tiltaksplan for håndtering av forurenset sjøbunn og for å revurdere kostholdsrad.

Nedlagte Killingdal Grubers oppredningsverk i Fagervika har vært en stor kilde til forurensningen i havnebassenget. Utlekking fra oppredningsverket har årlig ført til et utslipp på over et tonn tungmetaller til havnebassenget. Dette har vært et av Norges mest forurensende områder. I 2010 ble det gjennomført riving av bygninger og opprydding av grunnforurensningene på området. I 2011 skal det etableres et nytt park og friluftsområde her.

Råvannskvaliteten i Jonsvatnet har blitt stabil og god de siste to årene. Det tas ukentlig ut vannprøver på 12 – 14 ulike lokaliteter i transportsystemet for drikkevann. Samtlige av prøvene tilfredsstiller kravene til drikkevann. I 2010 viste bare én av 52 prøver funn av E.coli. Det er samtidig målt redusert forurensningsbidrag fra tilløpsbekker. Tiltak og restriksjoner som er foretatt i nedbørfeltet har virket.

For å nå vanddirektivets mål for kvalitet i bekker og elver, er forurensning fra kommunalt avløp og landbruk, samt bekkelukking, en hovedutfordring. Stabil og god vannkvalitet krever blant annet tiltak på de store overløpspunktene mellom Sluppen og Nidareid. Vikelva har oppnådd god vannkvalitet etter at prosessvannet fra Peterson fabrikk ble ført ut i fjorden. I 2010 er ørret påvist i nedre del av Vikelva for første gang på over 100 år. Sverresdalsbekken er gjenåpnet i nedre del mot Nidelva, og det er tilrettelagt for oppgang og gyting for sjøørret. Men fremdeles har flere bekker som for eksempel Uglabekken, Leangenbekken og Sjøskogbekken for dårlig vannkvalitet og miljøtilstand.

Truede og sårbare arter

Det er lagt vekt på å få en best mulig oversikt over truede og sårbare arter i kommunen, som grunnlag for beskyttelses- og restaureringstiltak. Mange truede og sårbare planter, både rødlistearter og regionalt viktige arter, er knyttet til gamle kulturlandskap. Hovedtrusselen mot disse artene er gjengroing. Skjøtselstiltak i områder med høy naturverdi på Lian og Lade ble fulgt opp i 2010.

Avfall

Siden midten av 1990-tallet har kommunen hatt som mål å redusere avfallsmengde per innbygger. Dette har vært et vanskelig mål å jobbe med, og mengde avfall har økt jevnt og trutt fram til 2008. I 2010 er imidlertid mengde husholdningsavfall per innbygger redusert, fra 399 kg per innbygger i 2008 til 370 kg per innbygger i 2010. I tillegg er mengden papir og papp som hentes hjemme gått ned med nesten 20 prosent de siste årene, mens mengden restavfall er redusert med tre prosent. I den samme perioden er samlet gjenvinning kommet opp i 88 prosent, hvorav halvparten er materialgjenvinning.

Internt miljøarbeid

Trondheim kommune har i flere år vært opptatt av å redusere sin miljøpåvirkning. For å integrere miljøarbeidet i ordinær drift, ble Trondheim kommune miljøsertifisert etter ISO 14001 – standard for miljøledelse i 2006. Kommunen ble resertifisert våren 2009. I 2010 konkluderte både Trondheim kommunerevisjon og Dovre sertifisering AS med at miljøstyringen er i tråd med ISO 14001, og at vedtatt miljøpolitikk er godt forankret på alle nivå i kommunens virksomhet. Det ble ikke funnet avvik ved revisjonen.

Miljøledelse er en metode for å styre og effektivisere miljøarbeidet i kommunen. Kommunen skal hele tiden arbeide for å redusere sin miljøpåvirkning. I Trondheim er miljøarbeidet forankret i kommuneplanen, kommuneplanens handlingsdel med økonomiplan og budsjett og lederavtalen.

I lederavtalen for 2010 var et av tre felles resultatmål for alle enhetsledere at de skal vise miljøansvar for byen gjennom bevisstgjøring og tiltak på egen enhet. Alle kommunale enheter skal bidra til at det årlige energiforbruket i den kommunale bygningsmassen skal reduseres med minst tre prosent. I tillegg skal enhetene gjennomgå sin miljøpåvirkning og velge ut minst ett avfallsreduserende og ett transportreduserende mål med tilhørende tiltak. Konkretisering av miljøarbeidet på den enkelte enhet fremgår i miljøhandlingsplanen i lederavtalen. I de siste årene er kvaliteten på innholdet i miljøhandlingsplanen blitt stadig bedre, og mange konkrete miljømål med tilhørende tiltak fremgår.

Nytt for 2010 er at alle enhetene skal gjennomføre en miljørunde. Formålet med runden er å sette fokus på den enkelte ansattes miljøpåvirkning og avdekke ansattes konkrete forslag til nye miljøtiltak. Flere enheter har rapportert om god erfaring ved gjennomføring av miljørunden.

Arbeidet med å redusere energiforbruket i den kommunale bygningsmassen har de siste årene gitt gode resultater. I perioden 2004-2007 ble energibehovet redusert med hele 13 prosent. Etter at energirapporten for 2009 viste en total energireduksjonen på bare to prosent for alle kommunale bygg sammenlignet med 2008, ble tiltak iverksatt. Rådmannen er tilfreds med at energirapporten for 2010 viser en total energireduksjon på hele 3,7 prosent sammenlignet med 2009. Størst energireduksjon finner vi på skoler, idrettshaller og barnehager. Viktige forklaringer på redusert energiforbruk i skoler og barnehager er deltakelse i prosjekt Strømsparegrisen og målrettet energioppfølging. Innføring av systematisk energiledelse og bygging av nye idrettshaller med lavere energibehov er viktige årsaker til at energiforbruket i disse byggene er redusert med hele 28,1 prosent i 2010.

Trondheim kommune er en stor innkjøper. Et viktig miljøtiltak er å vektlegge miljø ved anskaffelser, spesielt blant de store innkjøperne i kommunen. I 2010 gjennomgikk Trondheim kommunerevisjon kommunens innkjøpspolitikk med hensyn til miljø. Revisjonen konkluderte med at rådmannen har fulgt opp bystyrets intensjon om miljøvennlig innkjøp ved at miljøaspektet blant annet er tatt inn i kommunens felles

innkjøpsavtaler (rammeavtaler) og i kommunens retningslinjer for innkjøp. Revisjonen konkluderte videre med at sentrale aktører på innkjøpsområdet i all hovedsak har fulgt opp bystyrets intensjon om 20 prosent miljøvektlegging ved anskaffelser. Revisjonen påpekte imidlertid at noen sentrale aktører opplever miljøvektning som tildelingskriterium som vanskelig å benytte. Det er nedsatt en arbeidsgruppe som ser på hvordan miljøaspektet kan bli anvendt på en bedre og enhetlig måte i kommunens anskaffelsesprosesser.

Trondheim i et internasjonalt perspektiv

Som følge av globaliseringen opplever vi at kommunesektoren i økende grad definerer internasjonalisering og internasjonalt arbeid som en nødvendighet. Kommunens internasjonale arbeid i dag preges av at verden rykker nærmere, vi blir i økende grad et internasjonalt samfunn lokalt, og globale spørsmål angår oss mer enn noen gang. Kommunene er aktører i det internasjonale samfunnet og er igjen avhengig av internasjonale aktører.

Internasjonal strategi

Internasjonal strategi for Trondheim kommune "Store – lille Trondheim i verden" ble vedtatt av bystyret 28. januar 2010. I den forbindelse uttrykte bystyret blant annet:

I en stadig mer globalisert verden er Trondheim kommunes håndtering av de internasjonale relasjoner og utvikling av internasjonal kompetanse svært viktig. Bystyret er godt fornøyd med det arbeidet som er gjort for å utvikle en tidsmessig internasjonal strategi.

Strategien bygger på fire målområder;

- Befeste og styrke Trondheims rolle som internasjonal by gjennom internasjonal kontakt og samarbeid.
- Utvikle internasjonal kompetanse og fagkunnskap internt i Trondheim kommune.
- Øke synligheten av Trondheim bys internasjonale aktiviteter og signalisere solidaritet og medmenneskelighet.
- Utvikle vertskapsrollen slik at Trondheim fremstår som et bysamfunn som etablerer positive relasjoner.

Valg av strategier bygger på at Trondheim er en internasjonal by med økende mangfold og økende internasjonal orientering innen utdanning, kultur og næringsliv. Dersom vi skal lykkes i våre internasjonale ambisjoner som bysamfunn, må alle gode krefter forenes og trekke i samme retning. Derfor er det opprettet et internasjonalt forum sammensatt av virksomheter i Trondheim som har et internasjonalt fokus og som i sum representerer et stort internasjonalt kontaktnettverk. Forumets sekretariat er Trondheim handelskammer / Næringsforeningen i Trondheim.

Bystyret vedtok følgende strategier:

- Trondheim kommune skal ha en tilretteleggerrolle og bidra til økt internasjonal kontakt og samarbeid innen utdanning, forskning, helse, kultur og næringsliv
- Trondheim kommune skal strukturere og utvikle vennskapsbysamarbeidet gjennom å avklare formål og muligheter
- Trondheim kommunes organisasjon skal øke sin internasjonale kompetanse og delta i samarbeid og nettverk som fremmer demokrati og forståelse, og gjensidig faglig utvikling
- Trondheim kommune skal dokumentere og synliggjøre kommunens internasjonale engasjement, aktiviteter og vertskapsrolle.

Handlingsprogram

formannskapet vedtok våren 2010 handlingsprogram for den internasjonale aktiviteten. Blant de spesifikke områdene som omfattes av handlingsprogrammet for 2010 kan nevnes:

- Øke innsatsen i det internasjonale arbeidet gjennom samarbeid med næringsliv, Innovasjon Norge og utdannings- og forskningsmiljøene gjennom internasjonalt forum
- Oppstart av kartlegging av internasjonale aktivitet internt i Trondheim kommune/ opprettelse av internt internasjonalt forum
- Fremme sak om vennskapsbyer/evaluering av programmet Nordisk plattform samt gjennomføre Nordisk vennskapsbysamling 2010
- Kartlegge muligheter for eksternfinansiering gjennom EU og EØS / Interreg og nasjonale organer
- Lage internasjonal informasjonsstrategi

Handlingsprogrammet for 2010 bygget i hovedsak på følgende aktiviteter:

- Tilrettelegging av arbeid som bidrar til økt internasjonal kontakt
- Kartlegging av internasjonale aktiviteter og eksterne finansieringsmuligheter
- Fremme sak om kommunens vennskapsbysamarbeid
- Informasjon og vertskapsrolle
- Tilrettelegging for internasjonale studenter og forskere
- Pilegrimsveier til Nidaros og Nidaros som pilegrimsmål - status som europeisk kulturvei

Måloppnåelse

av måloppnåelse kan nevnes:

- Opprettelse av internasjonalt forum med fellesaktiviteter i blant annet Hamburg, Kina og forberedelse til India 2011
- Gjennomført EU-seminar i regi av Byer i Midt-Norge og hospitering fra europakontorets hjemmekoordinator
- Sak om vennskapsbyer fremmet for bystyret (vedtatt januar 2011)
- Program for internasjonale studenter StudiebyEn
- Godkjenning av Nidaros som europeisk kulturvei.

Arbeidet med kartlegging av internasjonal aktivitet, utarbeidelse av internasjonal informasjonsstrategi er påbegynt, men ikke fullført i 2010.

Litt om det fremtidige arbeidet

I og med bystyrets vedtak 28. januar 2010 har det internasjonale arbeidet i Trondheim kommune fått et klart mandat. Mandatet følges opp av handlingsplaner vedtatt i formannskapet. I forbindelse med bystyrets vedtak i Sak om Trondheim kommunes vennskapsbysamarbeid (arkivsak 10/39540), vil det bli tatt kontakt med Krakow i Polen og Poerto Montt i Chile med tanke på å etablere nye vennskapsbyavtaler. I tillegg gis vennskapsarbeidet Trondheim - Keren status som solidaritets relasjon.

Arbeidet med kartlegging av kommunens internasjonale relasjoner og aktiviteter vil fortsette i 2011. Det er et mål å få vedtatt en internasjonal informasjonsstrategi og nytt program for Nordisk plattform i løpet av 2011.

Trondheim kommunes plan- og styringssystem

Trondheim kommune er forpliktet til å utføre en løpende kommuneplanlegging. Formålet med planleggingen er å samordne den fysiske, økonomiske, sosiale, estetiske og kulturelle utviklingen av bykommunen.

Et velfungerende plan- og styringssystem er viktig av flere grunner. For det første er systemet kommunens viktigste verktøy for å sikre at det legges langsiktige planer for både hele og deler av kommunens aktiviteter. For det andre skal de mål og tiltak som foreslås sikres finansiering i økonomiplanen og ressurser fordeles gjennom budsjettet. For det tredje skal systemet være med på å sørge for at de aktiviteter som utføres er i tråd med vedtatte mål og tiltak i planverket. En grunnleggende del av denne styringen er å implementere mål, måle resultater, vurdere måloppnåelse og bruke denne informasjonen til videre utvikling og forbedring av kommunens virksomhet.

Rammene for kommunal planlegging og styring ligger i plan- og bygningsloven, kommuneloven og særlover innen ulike fagområder.

Ny plan- og bygningslov, som trådte i kraft 1. juli 2009, gir retningslinjer for nasjonal, regional og kommunal planlegging og hvordan planer skal være i forhold til innhold, prosess, opplegg for medvirkning og avklaring av konflikter og uenighet. Loven gjelder for all samfunnsplanlegging, for arealstyring og byggesaksbehandling.

Et viktig element i plan- og bygningsloven er å sikre demokratisk innflytelse på vesentlig planlegging gjennom medvirkning og høring. Trondheim kommune skal tilstrebe størst mulig offentlighet og reell medvirkning slik at byens innbyggere får uttale seg. Kommunen har et særlig ansvar for å sørge for å få innspill fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, slik som barn og unge.

Plan- og bygningsloven pålegger alle kommuner å ha en kommuneplan som omfatter samfunnsdel med handlingsdel og arealdel. Planen skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver, og bør omfatte alle viktige mål og oppgaver i kommunen. For bestemte områder, temaer eller virksomhetsområder kan det utarbeides egne kommunedelplaner.

I følge plan- og bygningsloven skal kommuneplanens samfunnsdel ha en handlingsdel som angir hvordan kommuneplanen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer. Handlingsdelen skal revideres årlig. Også kommuneloven pålegger Trondheim kommune å foreta en løpende planlegging, bygd på realistiske anslag over de økonomiske og øvrige ressurser som til enhver tid står til rådighet. Økonomiplanen, som kan inngå i kommuneplanens handlingsdel, blir det sentrale bindeleddet mellom planvedtak og kommunens økonomiske handlingsevne. Dersom et planvedtak ikke har økonomisk realisme, vil det bidra til å skape forventninger som kan bli vanskelige å innfri.

Både plan- og bygningsloven og kommunens målstyringskonsept forutsetter at mål på høyere nivå i kommunen skal følges opp i planer på lavere nivå. Dette danner kommunens målhierarki.

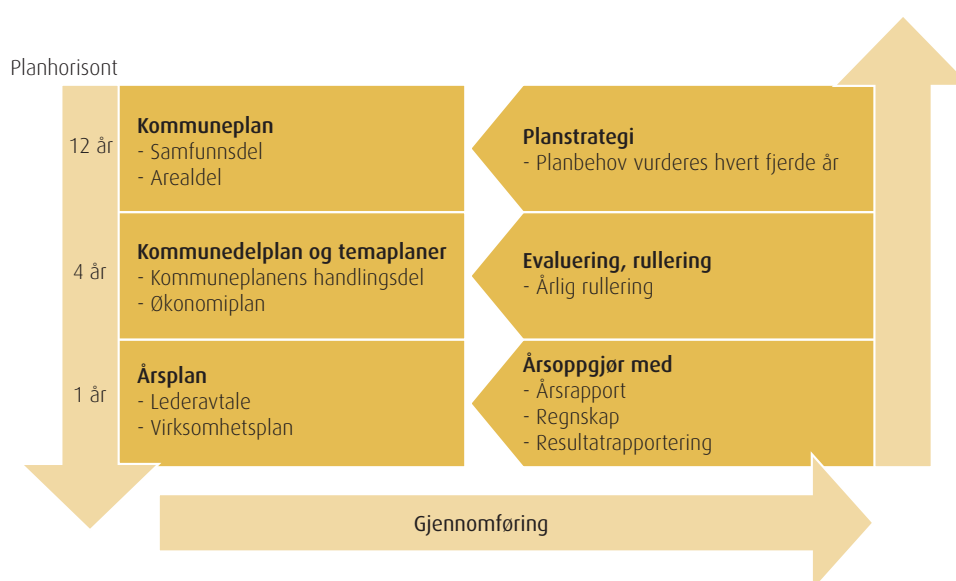

Målhierarkiet i Trondheim kommune ("fra visjon til handling")

Som det fremgår av figuren under består kommunal planlegging av tre planhorisonter – lang, mellomlang og kort horisont. For Trondheim kommune kommer dette til uttrykk med kommuneplanens langsiktige planhorisont på 12 år, økonomiplanens fireårige horisont og årsbudsjettet som er gjeldende for ett år.

Trondheim kommunes plan- og styringssystem

Kommuneplanen

Kommuneplanens samfunnsdel skal definere mål og strategier for langsiktige utfordringer for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. All kommunal sektorplanlegging bør være forankret i kommuneplanens samfunnsdel som gir retningslinjer og rammevilkår for videre utvikling av kommunens virksomhet. Samfunnsdelen gir i tillegg grunnlaget for overordnede prioriteringer i arealdelen.

Kommuneplanens samfunnsdel 2009-2020 ble vedtatt av bystyret 10. juni 2010. Planen består av fire hovedmål, med tilhørende delmål og strategier. Hovedmålene er:

- I 2020 er Trondheim en internasjonalt anerkjent teknologi- og kunnskapsby
- I 2020 er Trondheim en bærekraftig by, der det er lett å leve miljøvennlig
- I 2020 er Trondheim en inkluderende og mangfoldig by
- I 2020 er Trondheim kommune en aktiv samfunnsutvikler og en attraktiv arbeidsgiver

Kommuneplanens arealdel skal vise sammenhengen mellom framtidig samfunnsutvikling og arealbruk. Kommuneplanens arealplan er et juridisk bindende dokument, plankart med planbestemmelser (tekstdel) som gir rammer for bruk, vern og utforming av arealer og bygninger i kommunen.

Gjeldende kommuneplanens arealdel 2007-2018 med rettsvirkning, ble vedtatt av bystyret 27. september 2007. Den 4. mai 2010 vedtok bygningsrådet en rullering av kommuneplanens arealdel, med sluttbehandling i bystyret våren 2012.

Kommunedelplaner og temaplaner

Som det fremgår i plan- og bygningsloven kan kommunen for bestemte områder, temaer eller virksomhetsområder utarbeide egne kommunedelplaner.

I Trondheim kommune er begrepet kommunedelplan fram til i dag kun benyttet i forhold til detaljering av arealbruken for et avgrenset geografisk område. Fra 2011 vil rådmannen legge opp til at det utarbeides kommunedelplaner som omhandler andre samfunnstema eller målgrupper. Rådmannen har allerede igangsatt arbeidet med kommunedelplan for tjenester til eldre i perioden 2011-2020. For tema som er av mindre omfattende karakter enn de som fremgår i en kommunedelplan, vil det utarbeides temaplaner. Med utgangspunkt i planens betydning, formål og karakter vil rådmannen foreslå om en plan skal utarbeides som en kommunedelplan med handlingsdel eller som temaplan.

Kommuneplanens handlingsdel, med økonomiplan og årsbudsjett

Fra og med budsjettprosessen 2012 vil tidligere Økonomiplan, med kommuneplanens handlingsdel omtales som *Kommuneplanens handlingsdel*, med økonomiplan.

Med utgangspunkt i mål, delmål og strategier i kommuneplanen angir Kommuneplanens handlingsdel, med økonomiplan, hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år og årsbudsjettet som fastslår hvordan de ulike aktivitetene skal finansieres i budsjettåret.

Lederavtalen

Gjennom lederavtalen konkretiseres og implementeres mål og strategier som er vedtatt gjennom kommuneplan, økonomiplan og årsbudsjett ut på den enkelte enhet i kommunen. Lederavtalen er en gjensidig forpliktende avtale mellom rådmannen og den enkelte enhetsleder hvor rammevilkår for ledelse, resultatkrav og andre forventninger til enhetsleder fremkommer.

Årsoppgjør med årsrapport og regnskap

Resultatrapporteringen legger grunnlaget for årsoppgjør med årsrapport og regnskap. I årsrapporten inngår vurderinger av om målene for året er oppnådd, og ellers hva som er utført av diverse oppgaver. Ved årlig revidering av kommuneplanens handlingsdel, med økonomiplan og årsbudsjett, brukes innholdet i rapporten som grunnlag for videre utvikling og forbedring av kommunens virksomhet.

Evaluering, revidering, rullering

Handlingsdelen til kommuneplanen og kommunedelplaner skal etter loven oppdateres årlig, i form av rullering eller revidering (kravet gjelder ikke for arealplaner). Dette er i samsvar med plikten etter kommunelovens § 44 hvor det fremgår at økonomiplanen kan inngå i handlingsdelen. Handlingsplan for kommuneplanen og kommunedelplaner vil oppdateres årlig gjennom budsjettprosessen.

Kommunal planstrategi

Et nytt krav i plan- og bygningsloven er at bystyret minst én gang i hver valgperiode, og senest innen ett år etter konstituering, skal utarbeide og vedta en kommunal planstrategi. Planstrategien bør omfatte en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, sektorenes virksomhet og en vurdering av kommunens planbehov i valgperioden.

På bakgrunn av disse vurderingene må bystyret ta stilling til om det er nødvendig å revidere hele eller deler av gjeldende kommuneplan i tråd med nye utfordringer. Revisjonen kan omhandle langsiktig arealbruk, innretning på tjenestoområdenes virksomhet eller kommunens planbehov for valgperioden.

Den kommunale planstrategien har ingen direkte rettsvirkning i forhold til kommunens innbyggere, men gir føringer for det videre planarbeidet i kommunen.

I forbindelse med oppstart av arbeidet med planstrategien vil det hvert fjerde år utarbeides en samlet årsrapport som oppsummerer de siste fire år. Dette vil ikke være en egen rapport, men inngå som en utvidet del av årsrapporten for det fjerde året. Rapporten vil være en av flere kilder som blir lagt til grunn for vurdering av fremtidig planbehov, og om gjeldende kommuneplan skal revideres eller rulleres.

Forhold som påvirker kommunens plan- og styringssystem

Det er viktig å påpeke at kommunens virksomhet ikke er så strømlinjeformet at alle aktiviteter er rettet inn mot de mål som fremgår i plandokumentene. Kommunen har derfor ulike styrings- og rapporteringsverktøy som benyttes for å ivareta oppfølging og kontroll.

Det er også viktig å påpeke at statlig rettighetsfesting har økt i omfang de siste årene. Med tilhørende forskrifter og krav om rapportering, dokumentasjon og ulike tilsynsaktiviteter er dette i stor grad med på å styre hvilke oppgaver kommunen må utføre. Selv om nasjonale mål og interesser i utgangspunktet skal være integrert i kommunens plandokumenter, er det ikke alltid tilfelle. Dette kan ha flere årsaker, men i noen tilfeller skyldes det at statlig politikk kan være fragmentert og sektorisert, og med motstridende føringer. Det medfører at kommunen i enkelte tilfeller utfører aktiviteter som ikke er direkte utledet av vedtatte mål.

Forbedringstiltak 2011 - planpolicy

Rådmannen har de siste årene iverksatt tiltak for å forbedre kommunens plan- og styringssystem. Målet med dette arbeidet har vært å få en tettere kopling mellom vedtatte planer og kommunens økonomiske handlingsevne, styrke kommunens målhierarki og utarbeide bedre og tydeligere målformuleringer. I løpet av 2011 vil rådmannen i tillegg utarbeide en felles planpolicy - felles rutiner for planprosess - for alt planarbeid i kommunen.

(Foto: Carl Erik Eriksson)

Økonomi

Regnskapsresultatet for 2010

- oppsummering

Regnskapet for 2010 viser et regnskapsmessig mindreforbruk på 49,6 millioner kroner. Underskuddet fra 2008 er nå fullt ut dekket.

Det samlede brutto driftsresultatet ble 467 millioner kroner. Dette er en bedring på 109 millioner kroner sammenliknet med 2009. Bedringen skyldes at driftsinntektene økte mer enn driftsutgiftene i 2010.

Netto finansutgifter ble 164 millioner kroner høyere enn året før. Dette skyldes først og fremst avkastningen fra kraftfondet og avkastning på kommunens likvide midler som ble lavere på grunn av det lave rentenivået.

I 2010 ble netto driftsresultat 437 millioner kroner. Dette er noe lavere enn i 2009, noe som skyldes lavere netto finansresultat. Likevel er nivået på netto driftsresultat svært bra, og tilsvarer 4,4 prosent av driftsinntektene. Dette er over den anbefalte normen på 3 prosent.

Av netto driftsresultat er det avsatt midler til å bevare realverdien av kraftfondet på 136 millioner kroner. Det er videre satt av 208 millioner kroner til disposisjonsfond. Av dette er 110 millioner kroner bundet opp i 2011-budsjettet. Summen av øvrige avsetninger er på 46 millioner kroner. Dermed gjenstår om lag 49 millioner kroner av netto driftsresultat, og dette beløpet er årets regnskapsmessige overskudd.

Regnskapsmessig resultat – avvik budsjett og regnskap

Alle tall i millioner kroner	Avvik 2007	Avvik 2008	Avvik 2009	Avvik 2010
Tjenesteområdene	36	-107,9	89,8	119,1
Skatt, statlige tilskudd, eiendomsskatt og momskompensasjon	-106	-48,8	-2,8	82,4
Kapitalutgifter, renteinntekter, utbytte og tilskudd kapitalutgifter	1	-17,9	-46,7	-58,8
Diverse inntekter og utgifter, pensjon	21	46,3	45,7	-37,2
Annet (Avsetninger, VARFS, overføring investeringer mm.)	-25	5,0	-30,7	-46,9
Regnskapsresultat før ekstraordinært uttak fra kraftfond	-73	-123,4	55,3	59,4
Mer-/mindreuttak fra kraftfondet utover budsjett	73	-85,2	85,2	-9,8
Regnskapsmessig resultat	0	-208,6	140,5	49,6

Tjenesteområdenes rammer ble kraftig redusert i 2009, og mange av tiltakene hadde helårseffekt i 2010. Året 2010 ble dermed det første hele året da enhetene måtte forholde seg til et lavere nivå på de økonomiske rammene. Rådmannen har gjennom året fulgt økonomistyringen tett gjennom månedlige rapportering. Oppfølgingen har vist at enhetene hadde god kontroll, og det endelige resultatet for 2010 viser at enhetene har klart den økonomiske tilpasningen på en god måte.

Det økonomiske resultatet medfører at en rekke enheter får plussert på sine budsjetter i 2011 med grunnlag i reglementet for inntrekk og belønning, og tilsammen tilbakeføres 24 millioner kroner. Mer om tjenesteområdenes forbruk i forhold til budsjett i årsrapporten under hvert enkelt tjenesteområde.

Kommunens skatteinntekter og rammeoverføringen fra staten ble noe høyere enn budsjettet. I nysalderingen av statsbudsjettet for 2010 vedtok Stortinget like før årets slutt en ekstrabevilgning på én milliard kroner til kommunene. Trondheim kommune fikk 31 millioner kroner av dette. Sammen med at skatteinngangen ble bedre enn forventet og høyere tilskudd til flyktninger og til ressurskrevende tjenester, ble disse inntektene til sammen 82,4 millioner kroner høyere enn forutsatt.

Netto kapitalutgifter ble i sum 58,8 millioner kroner høyere enn budsjettet. Rente- og avdragsutgiftene, fratrukket rente- og avdragsinntekter på VARFS-området, ble 14 millioner kroner lavere enn budsjettet. Dette som følge av lavere renter enn lagt til grunn. Men et lavere rentenivå påvirker også hvor mye kapitalutgifter som refunderes fra VARFS-området. Rentene her ble mye lavere enn lagt til grunn for de opprinnelige kalkylene, og ble hele 46 millioner kroner lavere enn budsjettet. I tillegg medførte lavere rentenivå en nedgang i renteinntekter på 24 millioner kroner fra bykassens likvide beholdninger, og fra byggelån.

På kapitlet for diverse inntekter og utgifter budsjetteres i all hovedsak pensjonskostnader, egenandel på forsikringsskader og feriepenger på sykepengerefusjoner. Pensjonskostnadene ble omtrent som budsjettet, mens feriepenger av sykepengerefusjoner ble knappe 4 millioner kroner mindre enn forventet. Egenandel for forsikringsskader økte betydelig i 2010, og ble hele 17 millioner kroner høyere enn budsjettet. Denne utviklingen er ny, og vil følges nøye i 2011. I tillegg føres her en del regnskapsmessige forhold, blant annet generelle anordninger og ulike korreksjoner, som samlet belaster regnskapet med om lag 20 millioner kroner.

Under "Annet", føres en del årsoppgjørdisposisjoner. Det er blant annet satt av midler til disposisjonsfond som skal finansiere deler av budsjettet for 2011. I alt ble det gjennom budsjettbehandlingen for 2011 vedtatt å avsette 87 millioner kroner i 2010. På den positive siden så bidrar VARFS-områdene med om lag 20 millioner kroner. Dette skyldes at man i 2010 hadde høyere inntekter enn kostnader på områdene renovasjon og avløp, og deler av utlegg som bykassen har hatt i år med negative avvik kunne dermed tilbakeføres.

Trondheim kommunes kraftfond (TKK) hadde en tilfredsstillende avkastning i 2010. Samlede finansinntekter var på 322,6 millioner kroner, eller en avkastning på 5,6 prosent. Av dette ble 136,3 millioner kroner avsatt for å opprettholde realverdien i fondet. Det er ført 17,4 millioner kroner som urealisert tap i forbindelse med flytting av fondsobligasjoner fra anleggs- til omløpsporteføljen. 156,5 millioner kroner ble overført til drift av bykassen, og 6,9 millioner kroner til kultur-, nærings- og samferdselsfond. Samlet sett er disse overføringene om lag 10 millioner kroner lavere enn budsjettet.

Investeringsaktiviteten og finansiering

De samlede brutto investeringsutgiftene var 1 214 millioner kroner i 2010. Investeringsutgiftene var 134 millioner kroner lavere enn året før. Samlet for perioden 2007-2010 var brutto investeringsutgifter totalt 5 735 millioner kroner.

De største utgiftene er knyttet opp mot skole, idrett og boliger. Ranheim skole og idrettshall var det største prosjektet som ble fullført i 2010. Investeringsutgiftene dekkes stort sett opp med lånte midler, men innslaget av egenkapital er nå større enn før, som følge av at en andel av momskompensasjonsinntektene fra investering benyttes til finansiering av investeringene.

Driftsregnskapet

Alle tall i millioner kroner	Regnskap 2007	Regnskap 2008	Regnskap 2009	Regnskap 2010
Sum driftsinntekter	8166	8719	9379	9873
Sum driftsutgifter	8139	8782	9020	9406
Brutto driftsresultat	27	-62	358	467
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	621	530	591	313
Mottatte avdrag på utlån	5	6	4	3
Sum eksterne finansinntekter	626	536	595	416
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	536	936	526	473
Avdragsutgifter	247	282	339	355
Utlån	3	2	1	2
Sum eksterne finansutgifter	786	1220	866	852
Resultat eksterne finanstransaksjoner	160	684	271	435
Motpost avskrivninger	264	300	358	406
Netto driftsresultat	131	-446	446	438
Bruk av avsetninger	452	327	295	465
Avsetninger	-583	-90	-600	-853
Årsresultat	0	-209	141	50

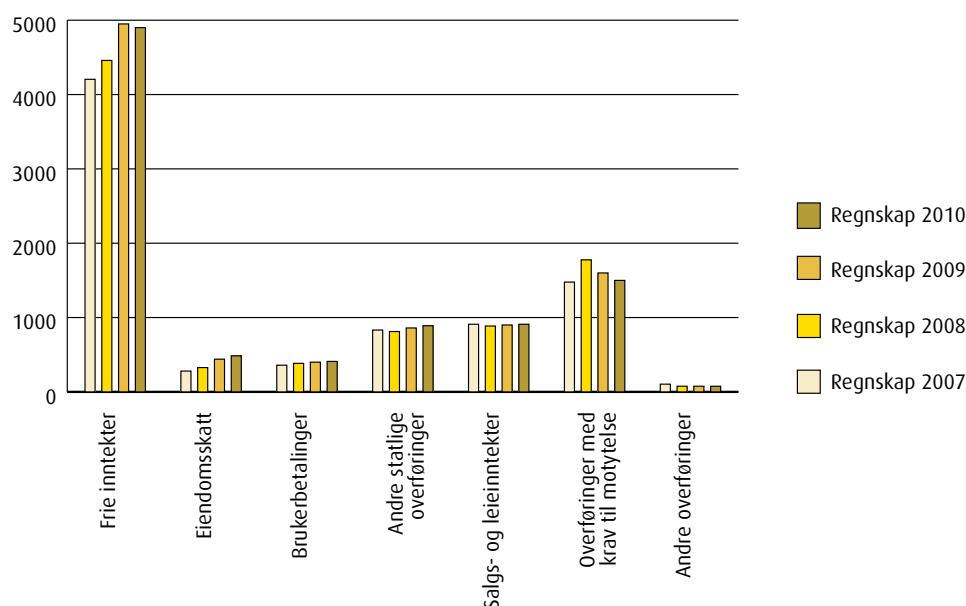
Tallene viser generelt at kommunens økonomiske stilling er betydelig styrket i 2009 og 2010. Etter å ha vært gjennom en periode hvor de samlede utgifter økte mer enn inntektsveksten, og som kulminerte med et betydelig negativt årsresultat i 2008, er kommunens økonomi brakt i balanse. Forholdet mellom driftsinntekter og driftsutgifter har kommet i balanse og netto driftsresultat er på et forsvarlig nivå.

Brutto driftsresultat

Resultatbegrepet brutto driftsresultat viser utviklingen av kommunens driftsutgifter og driftsinntekter. Brutto driftsresultat viser hvor mye kommunen har igjen til å dekke netto finanskostnader og avsetninger. I 2010 var driftsutgiftene lavere enn driftsinntektene, slik at brutto driftsresultat ble positivt med 467 millioner kroner.

Driftsinntekter

Alle tall i millioner kroner

Kommunens samlede driftsinntekter økte nominelt med 5 prosent i 2010. Dette tilsvarer en realvekst¹ på 1,75 prosent, når det korrigeres for lønns- og prisvekst. Det er imidlertid ikke korrigert for oppgaveendringer og demografiske endringer.

Frie inntekter (skatt- og rammetilskudd) og andre statlige overføringer, økte relativt sett mest i 2010. En vesentlig årsak var en relativt høy skattevekst og en vekst i tilskudd vedrørende flyktninger og fortsatt vekst innenfor barnehagesektoren. Brukerbetalingene økte nominelt med 4,2 prosent i 2010. Samlet innbar dette en realvekst på om lag én prosent.

De frie inntektene (skatt og rammeoverføringer) vokste reelt med tre prosent i 2010.

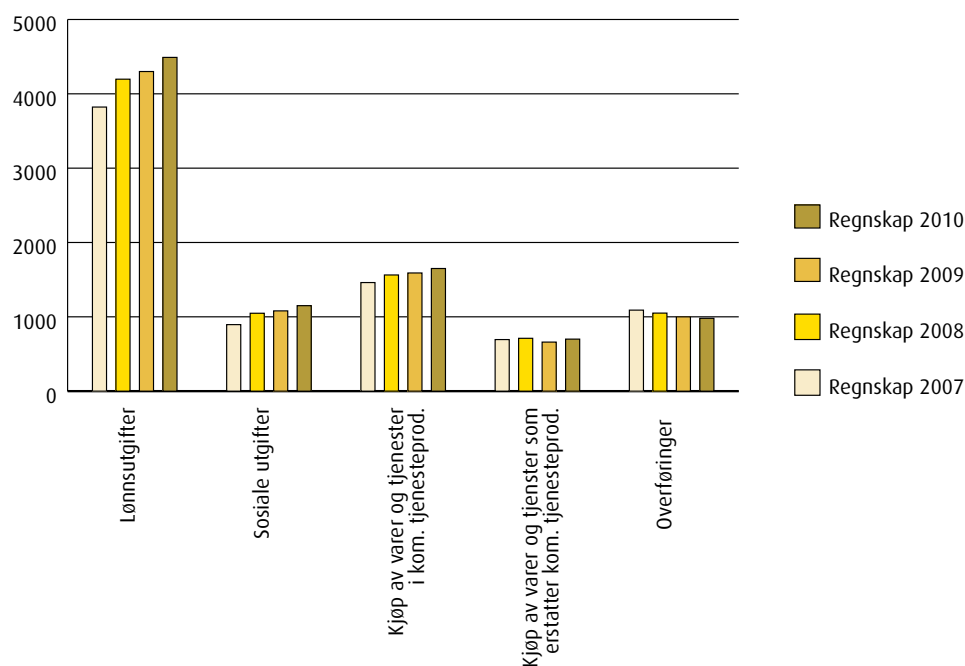
Alle tall i millioner kroner	Regnskap 2010	Budsjett 2010	Avvik
Frie inntekter	5 240,7	5 166,7	74,0
Eiendomsskatt	422,7	423,3	-0,6
Brukerbetalinger	447,7	446,2	1,5
Andre statlige overføringer	953,3	867,5	85,8
Salgs- og leieinntekter	946,6	895,3	51,3
Overføringer med krav til motytelse	1 773,4	1 485,0	288,4
Andre overføringer	88,4	82,9	5,4
Andre direkte og indirekte skatter	0,1	0,0	0,1
Sum	9 872,9	9 367,0	505,9

I forhold til revidert budsjett ble de samlede driftsinntektene 505,9 millioner kroner høyere i 2010, et avvik på 5,4 prosent.

¹ Realveksten er her definert som nominell vekst fratrukket veksten i den kommunale deflatoren (pris- og lønnsvekst). Den kommunale deflatoren i 2010 anslås til 3,25 prosent

Driftsutgifter

Alle tall i millioner kroner

De totale driftsutgiftene økte med 4,3 prosent fra 2009 til 2010. Korrigert for pris- og lønnsvekst betyr dette at driftsutgiftene økte reelt med om lag én prosent fra 2009 til 2010.

Lønnsutgiftene økt med 3,4 prosent i 2010. Korrigert for lønnsoppgjøret er dette en reell reduksjon på om lag 1,2 prosent. Dette skyldes en reduksjon i årsverksforbruket fra 2009 til 2010.

De sosiale utgiftene består i hovedsak av pensjonskostnader og arbeidsgiveravgift. Utgiftene økte med 5,9 prosent fra 2009 til 2010. Korrigert for lønnsveksten økte utgiftene med 1,3 prosent i 2010.

Samlet sett er lønnsutgiftene og de sosiale utgiftenes andel av de totale driftsutgiftene redusert fra 2009 til 2010. I 2009 utgjorde disse utgiftene 61,9 prosent av de totale utgiftene, mens de i 2010 utgjorde 61,5 prosent.

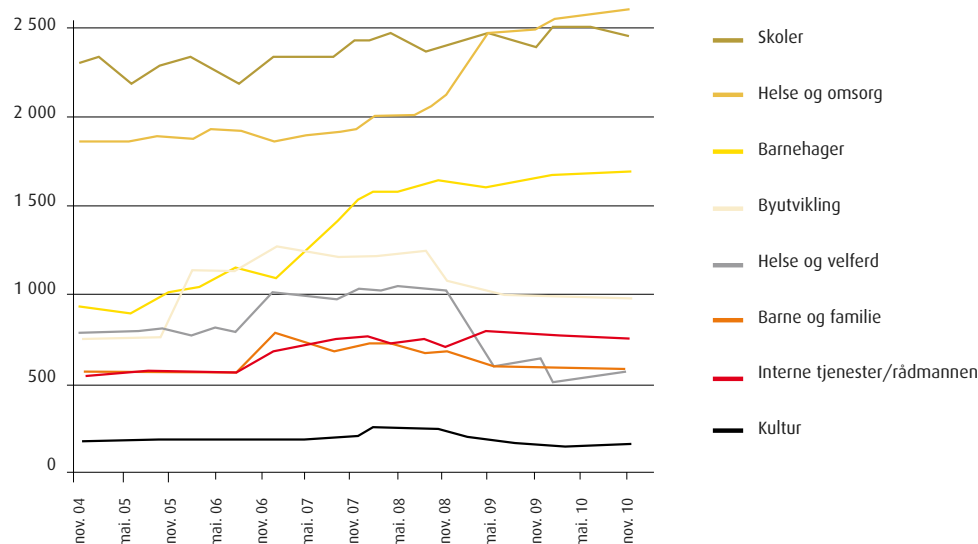
Utgifter til kjøp av varer og tjenester til kommunens tjenesteproduksjon økte med 8,4 prosent fra 2009 til 2010. Prisveksten på kjøp av varer og tjenester var i 2010 på 2,7 prosent. Volumveksten ble dermed på 5,7 prosent.

Utgifter til kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon økte med 8,7 prosent i 2010, mens overføringer ble redusert med 2,6 prosent.

Alle tall i millioner kroner	Regnskap 2010	Budsjett 2010	Avvik
Lønnsutgifter	4 462,4	4 515,8	-53,4
Sosiale utgifter	1 120,7	1 130,5	-9,7
Kjøp av varer og tjenester i kommunal tjenesteproduksjon	1 719,0	1 552,1	166,9
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunaltjenesteproduksjon	763,8	548,7	215,1
Overføringer	1 012,8	1 076,1	-63,4
Sum	9 078,7	8 823,1	255,6

Samlet var de totale regnskapsførte driftsutgiftene 255,6 millioner kroner høyere enn revidert budsjett, et avvik på 2,9 prosent. Lønnsutgifter, sosiale utgifter og overføringer ble lavere enn budsjettet, mens utgifter til kjøp av varer og tjenester ble høyere.

Årsverksutvikling

Kilde: Lønnsbudsjetttraporter, regulativlønn

Antall årsverk er økt med 144 fra desember 2009 til desember 2010. Til tross for at antallet årsverk var høyere ved utgangen av 2010 enn ved utgangen av 2009, var årsverksforbruket for 2010 totalt lavere enn i 2009. Områdene som har vokst mest i 2010 er helse og omsorg, barnehage og skole. Antall årsverk i kommunale barnehager er nå på 1 700. Dette er en økning på nesten 70 prosent de siste fem årene. Interne tjenester har hatt størst nedgang, noe som kan forklares med reduksjon av antallet som er innmeldt i Det interne arbeidsmarkedet (DIA).

Resultat eksterne finansieringstransaksjoner

Sum eksterne finansinntekter

Alle tall i millioner kroner	Regnskap 2007	Regnskap 2008	Regnskap 2009	Regnskap 2010	Budsjett 2010
Renteinntekter, gevinst finansielle instrumenter og utbytte	621,2	529,8	590,9	413,1	418,3
Mottatte avdrag på utlån	4,9	6,0	4,4	3,4	3,5
Sum eksterne finansinntekter	626,1	535,8	595,3	416,5	421,8

Renteinntekter av likvide midler, byggelånsrenter, renteinntekter fra videreutlån, avkastning og utbytte fra plasseringer i Trondheim kommunes kraftfond (TKK) ble noe lavere enn budsjettet.

Sum eksterne finansutgifter

Alle tall i millioner kroner	Regnskap 2007	Regnskap 2008	Regnskap 2009	Regnskap 2010	Budsjett 2010
Renteutgifter, tap finansielle instrumenter, provisjoner og andre finansutgifter	535,6	935,9	525,7	494,0	485,6
Avdragsutgifter	246,8	282,4	339,4	355,2	359,7
Utlån	3,2	1,5	1,0	2,4	0,8
Sum eksterne finansutgifter	785,6	1219,8	866,2	851,6	846,1

Renteutgifter

Renteutgiftene ble 494 millioner kroner, noe som var 8,4 millioner kroner mer enn budsjettet. Hovedårsaken er tap på finansielle instrumenter der man bokførte et tap på 20,7 millioner kroner. Dette skyldes i all hovedsak urealisert tap i forbindelse med flytting av fondsobligasjoner fra anleggs- til omløpsporteføljen. Korrigert for dette ble renteutgiftene lavere enn budsjettet, som kan forklares med det lave rentenivået i 2010.

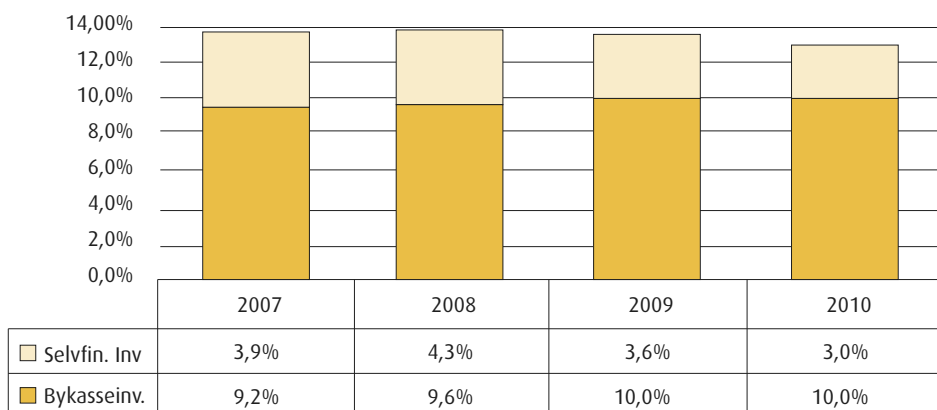
Avdrag investeringsformål

Avdrag på lån til investeringsformål ble om lag som budsjettet i 2010.

Beregnet minimumsavdrag i henhold til forskriftsbestemmelser ble på knappe 300 millioner kroner. Faktiske utgifter til avdrag i 2010 ble vesentlig høyere enn dette, noe som har sammenheng med at avdragsprofilen i låneporteføljen ikke er helt tilpasset beregnet minimumsavdrag. I årene fremover forventes det at dette gapet skal bli mindre.

Det økonomiske handlingsrommet til bykassen påvirkes av i hvilken grad kapitalutgiftene binder opp andeler av driftsinntektene. Figuren under viser hvordan denne andelen har utviklet seg siden 2007.

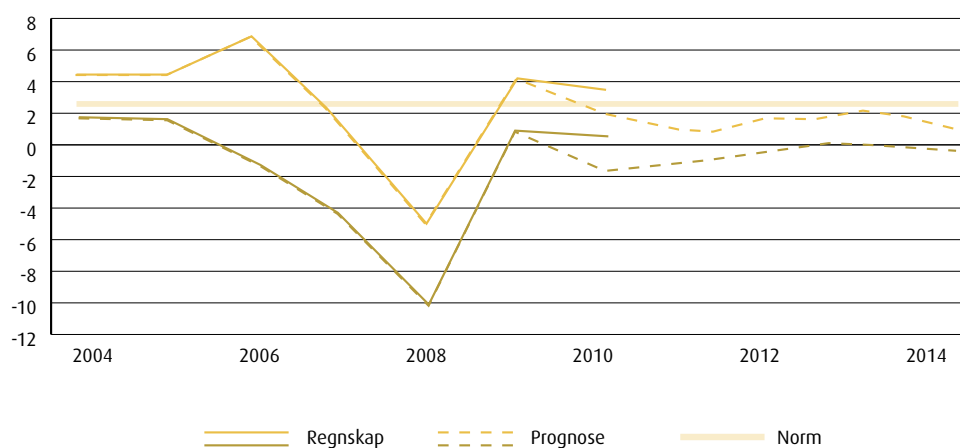
Kapitalutgiftenes andel av driftsinntektene

Andelen som belaster bykassen har stabilisert seg på 10 prosent i de to siste årene. Dette er i tråd med handlingsregelen som bystyret har vedtatt. Kapitalutgiftene fra selvfinansierende² lån er redusert, som følge av at disse utgiftene i sterkere grad blir påvirket av det reduserte rentenivået. Ved en renteoppgang vil dette forholdet fort endre seg.

Netto driftsresultat

Resultatet av driften var positivt med 467 millioner kroner, netto finansresultat ble negativt med 435 millioner kroner. Resultatet av driften og finanstransaksjonene ble følgelig positivt med 32 millioner kroner. I kommunens regnskap føres avdrag og ikke avskrivninger. Det er dermed nødvendig å korrigere bort avskrivningene for å få et uttrykk for kommunens netto driftsresultat. Avskrivningene utgjør 405 millioner kroner. Trondheim kommune får dermed et positivt netto driftsresultatet i 2010 på 438 millioner kroner.

Netto driftsresultatet er preget av forhold som ikke direkte avspeiler kommunens økonomiske situasjon. I tabellen nedenfor er det satt opp tre forhold som netto driftsresultat korrigeres med for å gjøre det mer reelt.

² Utgiftene settes lik refusjonene som kommer fra VARFS, rentekompensasjonsordningene og utlån fra bykassen.

Alle tall i millioner kroner	2006	2007	2008	2009	2010
Momsrefusjon til drift fra investeringer	194	190	175	181	115
Premieavvik og amortisering av premieavvik	293	166	339	56	120
Avsetning for å opprettholde verdien av fondene	126	160		127	136
Sum	613	516	551	364	371

Både momsrefusjon fra investeringer og inntektsføring av premieavvik kan betraktes som lån til finansiering av drift. Inntektene fra momsrefusjon på investeringer kommer fra flere år med store investeringsbudsjetter hvor det meste er lånefinansiert. De store premieavvikene som er inntektsført de to siste årene skal avdras over 15 år. Avsetningen for å opprettholde verdien av fondene; kraftfondet, kulturfondet, næringsfondet og kollektivfondet, må betraktes som en bundet avsetning. Ved å korrigere for dette kommer man fram til et såkalt korrigert netto driftsresultat som er basert på mer varige inntekter.

Utviklingen av det korrigerede netto driftsresultatet viser at kommunens økonomiske situasjon har stabilisert seg de siste to årene. Figuren viser også at utviklingen har vært bedre enn det man la til grunn i prognosene.

Netto bruk av avsetninger/ regnskapsresultatet for 2010

Kommunens netto driftsresultat ble 437 millioner kroner. Dette er brukt til følgende:

- Overføringer til investeringsregnskapet på til sammen 204 millioner kroner
  - Opprettholde realverdi i kraftfondet 136 millioner kroner
  - Egenkapital investeringer fra momskompensasjonsinntektene på 49 millioner kroner
  - Andre overføringer til investeringsregnskapet
- Netto avsetninger til bundne driftsfond og disposisjonsfond på 190 millioner kroner
- Av fjorårets regnskapsresultat på 141 millioner kroner gikk 135 millioner kroner til dekning av regnskapsmessig merforbruk i 2008, og 6 millioner som en del av netto avsetninger i 2010.

Til sammen representerer dette et netto forbruk på 387 millioner kroner. Dermed gjenstår 50 millioner kroner av netto driftsresultat som utgjør kommunens regnskapsmessige resultat for 2010.

Investeringsregnskapet

Investeringsregnskapet omfatter utgifter og inntekter til investeringer i bygg og anlegg, kjøp og salg av aksjer/andeler, renter og avdrag videreutlån og utlån av egne midler. I investeringsregnskapet føres i tillegg avsetninger og bruk av fond til investeringsformål og betydelige transaksjoner vedrørende TKK. Investeringsregnskapet er et selvstendig regnskap.

Hovedoversikt investeringsregnskapet

Alle tall i millioner kroner	Regnskap 2007	Regnskap 2008	Regnskap 2009	Regnskap 2010	Budsjett 2010	Avvik
Investeringsinntekter	-368	-161	-279	-335	-209	-126
Brutto investeringsutgifter	1 675	1 498	1 348	1 214	1 178	36
Finanstransaksjoner	2 290	2 539	2 590	1 224	386	838
Finansieringsbehov	3 597	3 876	3 659	2 103	1 355	748
Finansieringsbehovet er dekket slik:						
Bruk av lån	-1 643	-1 584	-1 299	-1 121	-1 138	17
Aksjesalg og mottatte avdrag	-574	-274	-1 426	-337	-33	-304
Bruk av fond	-1 005	-1 865	-723	-439	-6	-433
Overført fra driftsregnskapet	-233	-37	-211	-204	-178	-26
Bruk av likviditetsreserven	0	0	0	0	0	0
Sum finansiering	-3 455	-3 760	-3 659	-2 101	-1 355	-746

Investeringsinntektene ble 126 millioner kroner høyere enn budsjettet i 2010. Dette skyldes i hovedsak salg av Holtemannsveien 1, som ikke var budsjettet i 2010. For øvrig består investeringsinntektene av salg av leiligheter/boliger, statlige overføringer, andre salgsinntekter og refusjoner.

Finanstransaksjonene omfatter avdrag på videreutlån, kjøp av aksjer og andeler, og avsetninger til fond. En vesentlig årsak til avviket mellom budsjett og regnskap for denne posten er transaksjoner knyttet til TKK. Disse transaksjonene var ikke budsjettet i 2010. Salg av eiendom utgjør i tillegg en betydelig del av avviket. En god del av denne salgsvirksomheten er knyttet opp mot kommunens bolig- og næringsvirksomhet, hvor det løpende gjøres vurderinger om kjøp og salg av arealer og boliger.

Avviket på posten aksjesalg og mottatte avdrag skyldes i hovedsak transaksjoner knyttet til TKK.

Posten "bruk av fond" omfatter bruk av tidligere avsatte midler bevilget til investeringsformål, samt innbetaling av et ekstraordinært avdrag på formidlingslån til Husbanken.

Investeringer i anleggsmidler

Alle tall i millioner kroner	Regnskap 2007	Regnskap 2008	Regnskap 2009	Regnskap 2010
Skoler	413	415	387	332
Barnehager	322	177	149	76
Pleie og omsorg	283	234	176	98
Kultur og idrett	32	82	110	144
Boliger	177	178	90	160
Veier, miljø og trafiksikkerhet	43	111	165	76
Boligbygging, fysiske bomiljøtiltak	23	19	34	111
Kirker og kirkegårder	45	44	32	25
Næring	15	30	19	14
Administrasjon	123	57	25	26
Vann, avløp, renovasjon, avfall	188	141	133	119
Andre investeringer	10	11	24	15
Sum	1 674	1 499	1 345	1 194

Tabellen viser at det ble regnskapsført utgifter til investeringer i anleggsmidler på 1 194 millioner kroner i 2010. Det er områdene skole, kultur og idrett, pleie og omsorg og bolig som har hatt den største investeringsaktiviteten i 2010. Totalt var brutto utgifter til investeringer i anleggsmidler 151 millioner kroner lavere i 2010 enn i 2009.

Skole

Til sammen ble det brukt 332 millioner kroner på skoleprosjekter i 2010. Ranheim skole sto ferdig i august 2010, og nedre bygg på Flatåsen skole var ferdig rehabilitert i september. I tillegg til de store byggeprosjektene har det i 2010 vært brukt midler til diverse forskrifts- og utbedringstiltak ved flere skoler.

Barnehage

Det ble bygd og rehabilitert barnehager for 76 millioner kroner i 2010. Moltemyra og Nedre Flatåsen barnehage ble ferdigstilt i 2010. I tillegg ble det brukt midler til diverse forskrifts- og utbedringstiltak ved flere barnehager, og prosjektet om utskifting av barnehagejord ble sluttført.

Pleie og omsorg

Det ble investert for 98 millioner kroner innenfor pleie- og omsorgssektoren i 2010. Nytt helse- og velferdssenter på Kattem ble ferdigstilt i mai, og ombyggingen av Leistad helsehus ble tilnærmet ferdig i 2010. Det er også foretatt en del utbedringer og ombygginger ved andre helse- og velferdssentra.

Kultur og idrett

Fridrettshallen på Ranheim ble tatt i bruk høsten 2010 og nødvendige utbedringer av hoppanlegget i Granåsen ble ferdigstilt i 2010.

Bolig

Investeringene på boligområdet har i hovedsak blitt brukt til kjøp, rehabilitering og bygging av kommunalt disponerte boliger.

Veier, miljø og trafiksikkerhet

En stor andel av gjennomførte investeringer på dette området er knyttet til Miljøpakken.

Boligbygging, fysiske bomiljøtiltak

Dette omfatter for en stor del utbyggingsprosjekter hvor kommunen har inngått avtaler med private grunneiere og utbyggere. Kommunen forskutterer utbyggingskostnader for infrastruktur og refusjon av kostnader blir gjennomført etter hvert som utbyggingen av arealene utføres.

Finansiering

Alle tall i millioner kroner	Regnskap 2007	Regnskap 2008	Regnskap 2009	Regnskap 2010
Lån	1 292	1 335	1 049	890
Inntekter	294	106	218	274
Fond og driftsmidler	88	58	78	30
Sum	1 674	1 499	1 345	1 194

Tallene i tabellen viser at egenfinansieringsgraden også i 2010 var meget lav. Omtrent 75 prosent av investeringene ble finansiert ved eksterne låneopptak. Tilsvarende tall for de siste tre årene var på henholdsvis 79 prosent (2009), 89 prosent (2008), 77 prosent (2007). Den høye lånefinansieringsgraden innebærer en betydelig gjeldsoppbygging.

Balanseregnskapet

Alle tall i millioner kroner	Regnskap 2008	Regnskap 2009	Regnskap 2010
Eiendeler			
Anleggsmidler	21 786	22 801	23 172
Faste eiendommer og anlegg	8 449	10 364	10 854
Utstyr, maskiner og transportmidler	510	464	523
Utlån	1 085	1 024	1 110
Aksjer, andeler og innskuddsleiligheter	4 920	4 094	3 172
Pensjonsmidler	6 822	6 855	7 513
Omløpsmidler	3 663	5 164	6 390
Kortsiktige fordringer	607	1 751	1 825
Premieavvik pensjon	863	918	1 038
Aksjer og andeler	731	780	730
Sertifikater/obligasjoner	370	536	1 434
Kasse og bankinnskudd	1 093	1 179	1 363
Sum eiendeler	25 449	27 965	29 562

Alle tall i millioner kroner	Regnskap 2008	Regnskap 2009	Regnskap 2010
Egenkapital og gjeld			
Egenkapital	-5 872	-6 845	-7 367
Disposisjonsfond	-4	-37	-212
Bundne driftsfond	-246	-254	-269
Ubundne investeringsfond	-1 437	-2 308	-3 366
Bundne investeringsfond	-105	-194	-272
Regnskapsmessig mindreforbruk		-141	-50
Regnskapsmessig merforbruk	209	135	
Udekket i investeringsregnskap	117		
Likviditetsreserve	0	-	2
Endring i regnskapsprinsipp, drift	98	98	98
Kapitalkonto	-4 503	-4 145	-3 298
Langsiktig gjeld	-18 298	-19 818	-20 931
Pensjonsforpliktelser	-8 201	-8 646	-9 251
Ihendehaverobligasjonslån	-2 613	-2 811	-3 273
Andre lån	-7 484	-8 361	-8 407
Kortsiktig gjeld	-1 279	-1 302	-1 264
Annen kortsiktig gjeld	-1 271	-1 294	-1 257
Premieavvik	-9	-8	-7
Sum egenkapital og gjeld	-25 449	-27 965	-29 562

Anleggsmidler

Verdiendring på faste eiendommer og anlegg fra 2009 til 2010 skyldes aktivering av nye investeringer i 2010 og avskrivninger av alle anleggsmidlene.

Et fall i posten aksjer og andeler skyldes i hovedsak flytting av fondsobligasjoner fra anleggsporføljen til omløpsporteføljen i TKK. Samlet pålydende beløp på de fondsobligasjonene som er flyttet er 717,2 millioner kroner. Dette er nærmere omtalt i finansrapporten for 2010. I tillegg var det et forfall på en renteobligasjon på 200 millioner kroner i TKKs anleggsporfølje i 2010.

Beregnete pensjonsmidler økte med 606 millioner kroner i 2010. Endringen skyldes at faktiske innbetalinger og forventet avkastning av pensjonsmidlene er vesentlig større enn faktiske utbetalinger.

Omløpsmidler

Posten aksjer og andeler i Trondheim kommunes kraftfond er netto redusert med 50 millioner kroner fra 2009 til 2010. Bakgrunnen for dette er blant annet gevinstsikring i aksjemarkedet. I tillegg har TKK redusert sin beholdning av hedgefond i tråd med rådmannens vedtak fra 2008.

Obligasjonsporteføljen til TKK har økt vesentlig fra 2009 til 2010 på bakgrunn av at fondsobligasjoner for pålydende verdi på 717,2 millioner kroner er flyttet fra anleggsporefoljen til omløpsporteføljenjamfør. omtale over. I tillegg har TKK netto kjøpt omløpsobligasjoner for om lag 340 millioner kroner. Bykassens beholdning av obligasjoner er redusert med 90 millioner kroner. Trondheim kommunes kraftfond har også redusert sin beholdning av sertifikater.

Premieavviket øker som følge av et nytt premieavvik på 190 millioner kroner, til fratrukk kommer amortisering av tidligere års premieavvik på knappe 70 millioner kroner. Netto endring blir på 120 millioner kroner.

Egenkapital

Egenkapitalen er økt i 2010. Dette skyldes dels økning av disposisjonsfond på 175 millioner kroner. Det vesentligste av økningen skyldes økning av ubundne investeringsfond, som må ses i sammenheng med endringer i kraftfondet. Endringer er også knyttet til forhold vedrørende ekstraordinære avdrag på forvaltningslån og bruk av tidligere avsetninger i forbindelse med finansiering av investeringsregnskapet.

Gjeld

Hovedårsaken til økning i gjeldsnivået er låneopptak til finansiering av investeringsprosjekter. I tillegg har det også i 2010 vært en økning i pensjonsforpliktelsene.

Langsiktig gjeld

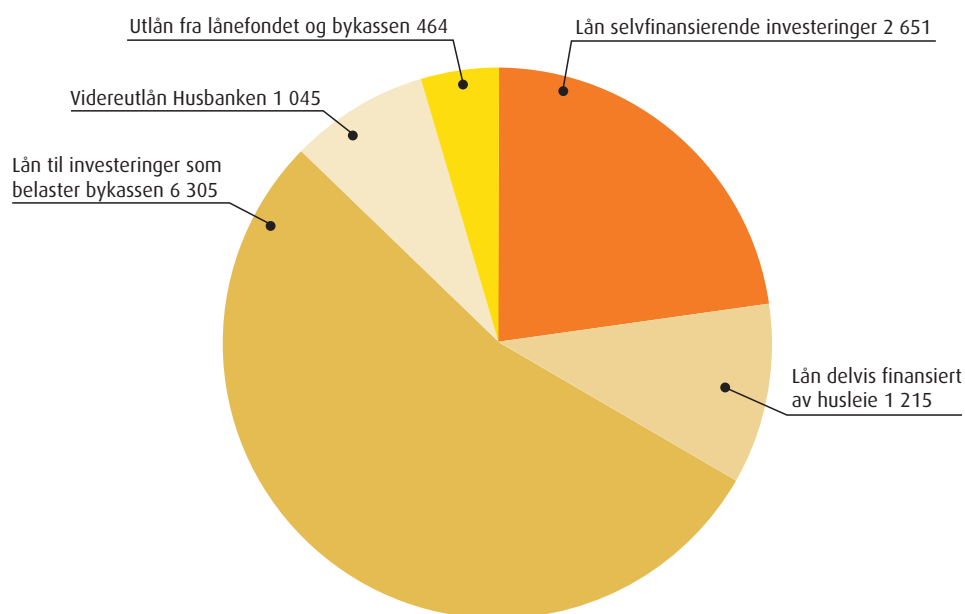
Trondheim kommune har tatt opp lån i sertifikatmarkedet for 655 millioner kroner i 2010. Volumet av obligasjonslån er redusert med om lag 193 millioner kroner i perioden. Volum av andre lån er netto økt med om lag 50 millioner kroner, slik at totale innlån økte med 500 millioner kroner i 2010.

Trondheim kommunes gjeld kan grovt sett fordeles på tre hovedgrupper:

- Bykassefinansierte lån til investeringsformål
- Selvfinansierte lån
- Videreutlåneordninger – ”startlån”, og andre videreutlån til kommunale foretak, stiftelser og AS

Investeringene er for en stor del lånefinansiert.

Ved utgangen av 2010 utgjorde kommunens samlede gjeld 11,7 milliarder kroner. Litt over halvparten av dette belaster bykassen direkte. Resten skal i all hovedsak dekkes av gebyrer, rentekompensasjonsordninger, husleie og refusjoner.

Garantiansvar

Alle tall i millioner kroner	Garantiansvar	Garantiansvar	Garantiansvar	Garantiansvar
	per 31.12.07	per 31.12.08	per 31.12.09	per 31.12.10
Idrett	62	61	48	54
Barnehager	39	36	45	42
Aksjeselskap/næringsvirksomhet	250	209	51	34
Boliger/institusjoner	659	637	604	570
Diverse formål	14	11	11	18
Sum	1 023	954	758	718

Garantiansvar ovenfor Kulturdepartementet for utbetalte spillemidler kommer i tillegg til oversikten i tabellen. Denne forpliktelsen var ved utgangen av 2010 på 17 millioner kroner.

Tabellen viser at kommunens totale garantiansvar er redusert med 40 millioner kroner fra 2009 til 2010. Den sterke reduksjonen fra 2008 til 2009 skyldtes i vesentlig grad at garantiansvaret for lån som Trøndelag bomveiselskap AS tok opp i forbindelse med byggingen av E6 øst ble avvirket i 2009. I perioden 2007-2010 er kommunens garantiansvar redusert med vel 300 millioner kroner.

Risikoen for realisering av garantiansvar vurderes å være størst på idrettsområdet. Gjennom de siste årene er det spesielt vedtatt mange garantier for bygging av kunstgressbaner.

I tabellen nedenfor er garantiansvaret for anlegg bygd av idrettslag fordelt per lag og med beløp per 31. desember 2010.

Alle tall i millioner kroner	Garantiansvar per 31.12.2010
Carlottenlund Sportsklubb	29,1
Ranheim idrettslag	1,8
Sportsklubben Nasjonalkameratene	3,8
Trondheim kunstgress syd	1,1
Sjetne IL	2,7
Byåsen Idrettslag	7,5
Strindheim kunstgress AS	1,1
Kolstad fotball	0,4
Jonsvatnet IL	2,2
Havsteinbanen AS	0,7
Nardo Fotball	3,6
Sum	54,1

Trondheim kommune har per utgangen av 2010 et garantiansvar for investeringer gjennomført av idrettslagene på vel 54 millioner kroner. Selv om flere av lagene har hatt anstrengt økonomi i perioder, har ikke kommunen indikasjoner på at noen er i en så vanskelig økonomisk situasjon at de ikke er i stand til å imøtekomme sine forpliktelser overfor sine kreditorer. Sist kommunen måtte innfri en garanti for et idrettslag som ikke klarte sine økonomiske forpliktelser var på midten av 1990-tallet.

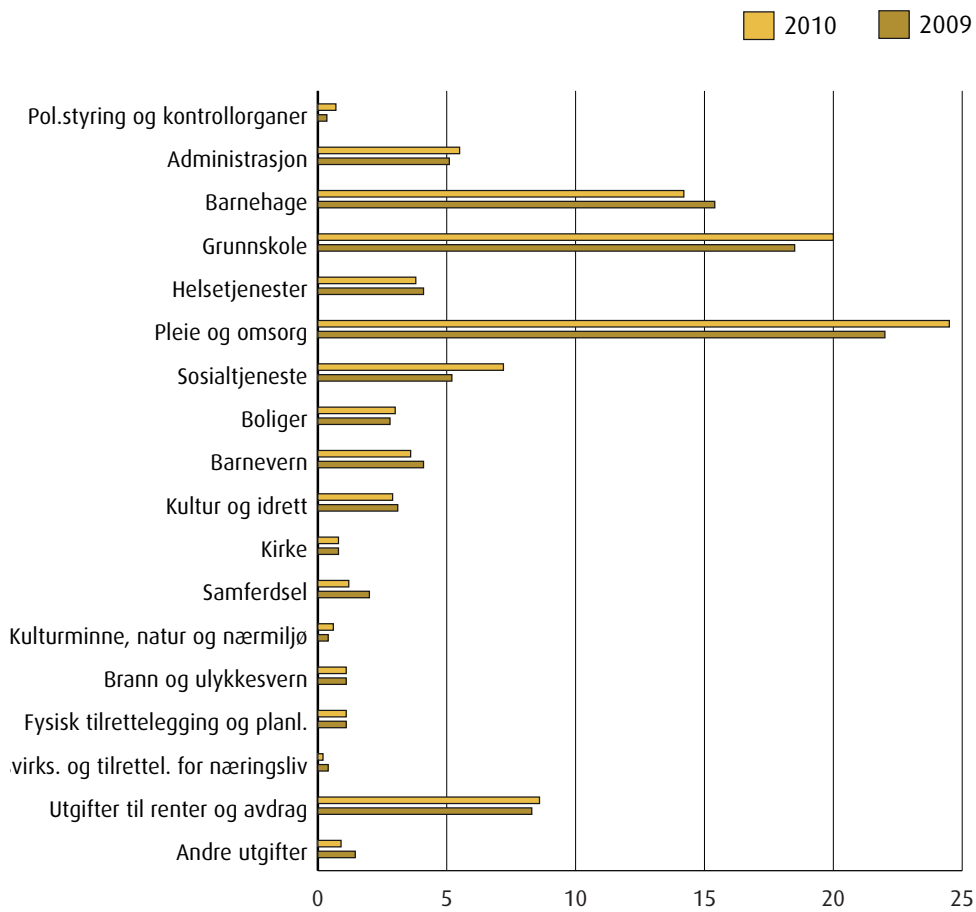
Boliger og institusjoner er det området hvor kommunen har påtatt seg det største garantiansvaret.

Alle tall i millioner kroner	Garantiansvar per 31.12.2010
Stiftelsen trygdeboliger	97,9
Trondhjems hospital	77,8
Zion sykehjem	57,0
Bakklandet menighetsråd	28,9
Stiftelsen Ilen Menigh. Alders-og Sykehjem	36,8
Borettslag	271,7
Sum	570,2

Garantiansvaret omfatter lån som er tatt opp stiftelsen til trygdeboliger, private institusjoner til rehabilitering av sykehjem og bygging av omsorgsboliger, og etablering av borettslag for trygdeboliger/omsorgsboliger. Disse garantiene betraktes ikke som risikoutsatt.

Fordeling av brutto driftsutgifter regnskap 2009 og 2010

Menn i helsevesenet, prosjektleder Frode Rønsberg. (Foto: Carl Erik Eriksson)

Arbeidsgiverpolitikken

Arbeidsgiverpolitikken

Trondheim kommune har om lag 12 650 ansatte og er en av Norges største arbeidsplasser nord for Dovre. De fleste arbeider innenfor sektorene Oppvekst og utdanning og Helse og velferd. 1. januar 2011 var det 225 enheter i kommunen.

Oversikt over ansatte i Trondheim kommune

Tjenesteområde	Kvinner	Menn	Til sammen
Oppvekst og utdanning	4 712	1 215	5 927
Helse og velferd	3 748	841	4 589
Byutvikling	487	571	1058
Kultur	109	75	184
Organisasjon/finans	331	205	536
Diverse	266	89	355
Sum	9 653	2 996	12 649

”Trondheim kommunes arbeidsgiverpolitikk 2010-2015” ble vedtatt av bystyret 28. januar 2010. Kommunen står overfor to store arbeidsgiverpolitiske utfordringer fram mot 2020:

- Kommunens evne til utvikling og nyskaping
- Kommunens tilgang på og forvaltning av egen arbeidskraft

For å løse disse to hovedutfordringene vil Trondheim kommune prioritere følgende hovedområder i arbeidsgiverpolitikken:

- Ledelse
- Kompetanse
- Arbeidsmiljø og nærvær
- Lønn
- Rekruttering og omstilling

Dette arbeidsfeltet dreier seg om likestillingstiltak innen arbeidsgiverpolitikken. Kommunen har også gjennomført flere likestillingstiltak mot andre målgrupper enn egne arbeidstakere, for eksempel prosjekt om likestilling i barnehagen og gutters utbytte av opplæring i grunnskolen.

Mål og resultater

Likestilling

Dette arbeidsfeltet dreier seg om likestillingstiltak innen arbeidsgiverpolitikk. Kommunen har også gjennomført flere likestillingstiltak mot andre målgrupper enn egne arbeidstakere, for eksempel prosjekt om likestilling i barnehagen og gutters utbytte av opplæring i grunnskolen.

Mål: Arbeidsstokken i Trondheim kommune skal gjenspeile befolkningssammensetningen

Resultat: "Plan for et mangfoldig arbeidsliv i Trondheim kommune" ble vedtatt av formannskapet 19. september 2006. Oppfølging av planen foregår primært på enhetsnivå. Det er ikke foretatt noen kartlegging av arbeidet i 2010. Rådmannen vil starte arbeidet med revidering av planen i løpet av 2011.

Kjønn

Rekruttering av det underrepresenterte kjønn. Arbeidsstokken i Trondheim kommune består av flest kvinner, og per 31. desember 2010 utgjorde de hele 76,5 prosent av de fast ansatte. (Det blir vanskelig å sammenligne med foregående år, da man for 2010 kun har tatt med fast ansatte.) Det er iverksatt tiltak i både barnehager og omsorgstjenesten for å prøve og øke andelen menn.

Prosjektet "Likestilling og likeverd i barnehagene" ble avsluttet i 2009. Arbeidet i barnehagene som deltok, er videreført i 2010 med felles kompetansetiltak og opprettholdelse av etablerte nettverk. Prosjektet har to siktemål; videreutvikle personalets kompetanse om oppdragelse og læring uavhengig av kjønn og rekruttering av flere menn til å arbeide i barnehagene. 31. desember 2010 var 11,2 prosent av de ansatte i barnehagene menn. Høsten 2010 var 20 prosent av de nye førskolelærerstudentene ved Dronning Maud Minnes Høgskole menn.

"Mangfold og kvalitet - flere menn i omsorgstjenesten" er et rekrutteringsprosjekt for å øke interessen hos menn til å ta helsefaglig utdanning. Prosjektet, som i hovedsak er finansiert av Helsedirektoratet og har nasjonal interesse, er toårig og startet i juni 2010. Hovedaktiviteten er rekrutteringsstillinger hvor til sammen 20 menn tilbys en åtte ukers praksisperiode i sykehjem eller hjemmetjeneste for å prøve ut omsorgsyirket. NAV er en sentral samarbeidspartner for å velge ut rekruttene. Høsten 2010 gjennomførte de fire første sin praksis. Egen hjemmeside er etablert: www.mennihelse.no Flere markedsføringstiltak er gjennomført, og prosjektet har fått bred omtale i ulike medier. Videre arbeid blir nye rekrutteringsstillinger, samarbeid med utdanningsinstitusjonene og ikke minst å gjøre seg attraktiv og synlig overfor fremtidige/potensielle menn i omsorgssektoren.

Høsten 2010 søkte Trondheim kommune om midler fra Program for storbyrettet forskning til prosjektet "Hvordan rekruttere og beholde menn i omsorgstjenesten?". Midler ble innvilget, og prosjektet igangsettes vår 2011.

Lønnsutviklingen mellom kvinner og menn

Gjennomsnittlig lønn for fast ansatte i 2010

Totalt	Sum 2009	Sum 2010	Kvinner 2009	Kvinner 2010	Menn 2009	Menn 2010
Gjennomsnitt årsverk per ansatt	73,4	75,0	72,6	74,0	75,5	80,0
Gjennomsnitt lønn per årsverk	365 534	368 113	361 273	363 250	377 598	383 832

Både menn og kvinner har økt stillingsandel, men menn mye mer enn kvinner. Den lønnsmessige avstanden mellom menn og kvinner har beklageligvis økt; i mennenes favør.

Uttak av fødselspermisjon og fravær på grunn av barns sykdom

	Sum	Kvinner	Menn
Barns sykdom	1 407	1 120	287
Fødselspermisjon	82	57	25

Den skjeve kjønnsbalansen blant Trondheim kommunes ansatte gjenspeiler seg spesielt ved barns sykdom. Her har arbeidsgiver en utfordring med hensyn til å motivere fedre (som ikke nødvendigvis arbeider i Trondheim kommune) til å påta seg sin del av ansvaret.

Innvandrere

Rådmannen gjennomførte en liten kartlegging over antall medarbeidere med ikke-vestlig kulturbakgrunn per 1. januar 2011. (Tall fra 1. januar 2010 står i klamme.) 210 (198) enheter svarte. 116 (112) enheter hadde ingen ansatte med slik bakgrunn. 75 (68) hadde en til to ansatte i 100 prosent stilling. Seks enheter hadde mer enn 6 ansatte. Antall ansatte i fast 50-99 prosents stilling har gått litt ned fra 2010; 41 (44) enheter. Samlet sett ser det ut til å ha vært en svak økning i antall ansatte med ikke-vestlig kulturbakgrunn i Trondheim kommune, men det er langt fram til målet om at de skal utgjøre ca. 8 prosent av arbeidsstokken.

Rekruttering av innvandrere er implementert i ansettelsesrutinene og etterspurt i kommunens utlysningstekst.

Helsefagarbeiderutdanningen for innvandrere; HEFFI. Den femte klassen med 17 elever startet i august 2010, samtidig som den tredje klassen (15 elever/lærlinger) fullførte sitt fireårige utdanningsløp. Alle som ønsker det, får arbeid i Trondheim kommune; i små stillinger eller som tilkallingsvikarer. Av de 15 som fullførte i 2010, var nesten halvparten (7) menn med ikke-vestlig kulturbakgrunn.

Tre ungdommer i alderen 16-18 år med ikke-vestlig kulturbakgrunn får hvert år tilbud om sommerjobb ved helse- og velferdssentra (jfr. "Ung i jobb").

"Livsglede for eldre" samarbeider med INN. Ungdom i alderen 18-25 år med innvandrerbakgrunn får tilbud om å hospitere på sykehjem.

Trondheim Eiendom har hatt norskopplæring for renholdere i 2010. To klasser avsluttet i juni. Den ene klassen melder seg opp til teoretisk eksamen i fagbrev for renholdere. Nye klasser, som vil avsluttes i 2011, ble igangsatt i 2010. De siste årene har renholdere fra NTNU deltatt i undervisningen.

"Ny sjanse" begynte to nye prosjekter høsten 2009: "Ny sjanse ungdom" og "Ny sjanse Kvinner". Relativt få deltakere har avsluttet programmet foreløpig. Prosentandel avsluttet til jobb/utdanning så langt: "Ny sjanse ungdom": 62,5 prosent. "Ny sjanse kvinner": 80 prosent.

Beholde og rekruttere ansatte med redusert funksjonsevne

Trondheim kommune har inngått ny IA-avtale. En av målsettingene dere er å hindre utstøting fra arbeidslivet for egen arbeidskraft. Antall interne attføringssaker er en indikasjon på om man lykkes med dette.

Status for bedriftsintern attføring

Status	2006	2007	2008	2009	2010	Sum
Antall nye saker/ personer	58	34	29	31	18	170
Ny stilling per 1. januar 2011	41	24	22	26	6	119
Andel ny stilling	71%	71%	76%	83%	33%	70%
Uavklart/på tiltak	3	3	4	5	12	27
Avsluttet tilsettingsforholdet	6	6	3			15
Uførepensjon	6	1				7
Permisjon	2					2

Det er til sammen registret 170 nye attføringssaker i perioden. Av disse er 119, tilsvarende 70 prosent, i nytt lønnet arbeid ved årsskiftet. 27 saker er uavklart. De fleste av disse er på aktiv utprøving og kvalifiserende tiltak. Til sammen 15 personer har avsluttet tilsettingsforholdet gjennom egen eller arbeidsgivers oppsigelse.

Det ble registrert 18 nye personer på attføring i 2010. De fleste er fortsatt er på tiltak. Antall nye attføringssaker har vist en synkende tendens de siste årene.

Bedriftsintern attføring fordelt på årstall, antall personer, kjønn og sektor

Av 170 registrerte attføringssaker i perioden 2006 – 2010 er andelen kvinner 95 prosent og andelen menn 5 prosent. Antallet fordeler seg på sektor med 60 prosent innen Helse og velferd, 32 prosent innen Oppvekst og utdanning og 8 prosent på andre områder.

Sektor/kjønn	2006	2007	2008	2009	2010	Sum	Sum %
Helse-velferd	29	25	17	22	9	102	60
Oppvekst	25	5	10	7	8	55	32
Andre	4	4	2	2	1	13	8
Sum	58	34	29	31	18	170	100
Andel kvinner	53 - 91 %	33 - 97 %	28 - 97 %	29 - 94 %	18 - 100 %	161	95
Andel menn	5 - 9 %	1 - 3 %	1 - 3 %	2 - 6 %	0	9	5

Universell utforming av arbeidsplasser i Trondheim kommune

Trondheim kommune har videreført arbeidet med tilpasning av eldre bygg og god planlegging av nye bygg. Arbeidsmiljøenheten vil delta aktivt i framtidige prosjekter for å ivareta perspektivet med helsefremmende arbeidsplass.

Alder

- Ny mal for medarbeidersamtalen, med vekt på livsfaseperspektiv og seniorfasen, er utarbeidet.
- Det er gjennomført to seniorsamlinger for målgruppa 60-61 år. Cirka 250 personer deltok.
- Seniorsamlinger for +55 er ikke gjennomført, da det ikke var noe interesse for dette.
- Det har vært avholdt tre kursserier à tre kurs med 27 deltakere fra syv enheter i "Grunnopplæring i PC-bruk". De fleste deltakerne, alle kvinner, var i aldersgruppa 40 - +50.
- Ny seniorside på intranettet er under utarbeidelse og vil bli ferdig i februar 2011. Det samme vil ny brosjyre "Seniorpolitikk i Trondheim kommune".
- Gjennomsnittsalderen for Trondheim kommunes ansatte var i 2010 43 år mot 44,5 år i 2009.

Mål: Andelen ansatte som tar ut AFP skal ikke overstige 38 prosent

Resultat:

Perioder	Antall seniorer > 62 år		Antall AFP		Prosent AFP av årsverk 62+ totalt
	Antall	Årsverk	Antall	Årsverk	
Per 31.12.10					
2007	504,0	375,0	294,0	254,6	40,4
2008	627,0	431,0	307,0	265,1	37,9
2009	632,0	500,5	350,0	294,8	37,1
2010	698,0	480,2	388,0	313,2	39,5

Antall seniorer viser en jevn økning de siste årene. I 2010 var det økning av de som tok ut hel eller delvis AFP. Målsettingen for 2010 ble ikke oppnådd.

Rekruttering

Hovedmål 1: Ta vare på og beholde egne ansatte

Rekrutteringsstrategi for Trondheim kommune ble vedtatt 14. juni 2007.

Omstillingsutfordringer og det interne arbeidsmarkedet (DIA)

Det henvises til kapittel 19; "Interne tjenester".

Heltid/deltid

Mål: Redusere antall deltidsansatte

Resultat:

Stillingsandel ansatte	Totalt		Kvinner		Menn	
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	Antall	Prosent
0 - 24,99	1 341	10,6	1 023	10,6	318	10,6
25 - 49,99	1 220	9,6	940	9,7	280	9,3
50 - 74,99	2 127	17,2	1 844	19,1	330	11,0
75 - 99,99	2 052	16,2	1 805	18,7	247	8,2
100	5 862	46,3	4 041	41,9	1 821	60,8
	12 649	100,0	9 653	100,0	2 996	100,0
Gjennomsnittlig stillingsprosent		75,05		73,75		79,23

Gjennomsnittlig stillingsprosent er 73,75 for kvinner og 79,23 for menn.

Oversikten viser at om lag 46 prosent av kommunens ansatte har full stilling, men innen Helse og velferd er det bare 35 prosent av de faste ansatte som har full stilling.

	Helse og velferd		Oppvekst og utdanning		Kultur	
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Stillingsandel ansatte	Prosent	Prosent	Prosent	Prosent	Prosent	Prosent
0 – 24,99	18,1	22,2	6,8	8,7	4,6	20,0
25 – 49,99	7,7	11,1	10,5	11,1	10,1	14,7
50 – 74,99	23,2	10,1	16,9	13,8	11,9	13,3
75 – 99,99	21,1	12,5	18,6	8,5	18,3	10,7
100	29,9	44,1	47,8	57,9	55,0	41,3
Gjennomsnittlig stillingsprosent	66,59	68,18	77,36	78,74	80,74	66,09

Kultur er det eneste virksomhetsområdet hvor kvinner har høyere stillingsandel enn menn. Innen byutvikling har kvinnene i snitt 90,3 prosent stilling og mennene 97. Innen organisasjon og finans har kvinnene i snitt 94 prosent stilling og mennene 96,4.

Ulike turnusprosjekt

I løpet av 2010 ble det prøvd ut ulike turnusprosjekt med tanke på å redusere uønsket deltid. Hvilke prosjekter som skulle prøves ut, ble planlagt og forberedt sammen med tillitsvalgte, ansatte og politikere. Følgende ble prøvd: "ønsketurnus", lengre vakter, hyppigere helg i kombinasjon med lengre vakter og "ønsketurnus" og kombinasjonsturnus. Prosjektet "Hyppigere helg enn norm" er avsluttet og evaluert. Dette vil bli vurdert som en permanent ordning i løpet av 2011. Det er satt av 1 millioner kroner til ulike tiltak i 2011.

Kartlegging av uønsket deltid

Spørsmålet om hvor mange deltidsansatte som ønsker økt stillingsandel, reises med jevne mellomrom. Rådmannen foretok derfor i januar i 2011 en liten undersøkelse blant enhetsledere om hvor mange deltidsansatte det var ved enheten, og hvor stor andel av disse som hadde fremmet ønske om å utvide stillingsandelen uten å ha fått det. Svarene fordelte seg slik:

Virksomhetsområde	Antall deltidsansatte	Antall som ønsker å utvide stillingen	Prosent
Barne- og familietjenester	277	63	23
Barnehage	283	32	11
Botiltak	525	117	22
Byutvikling	67	2	3
Helse og velferd	243	41	17
Helse- og velferdssentra	731	102	14
Helseenheter (inkl.Legevakta)	106	55	52
Helsehus	326	41	13
Hjemmetjeneste	361	54	15
Interne tjenester	24	1	4
Kulturtjenester	55	7	13
Oppvekst og utdanning	130	0	0
Rådmann, revisjon og pensjon	12	0	0
Skole	445	98	22
Totalt	3 585	613	17

Av tabellen framgår det at ca. 17 prosent, eller vel 600 ansatte, ønsker økt stillingsandel. Dette blir en av de store utfordringene framover. Man har ikke oversikt over hvor mange som er delvis i arbeid og delvis mottar pensjon. Disse kan ikke utvide stillingsandelen.

Lederrekruttering

Mål: Få flere kompetente lederkandidater fra egne rekker, kvalitetssikre lederrekrutteringsprosessen og tiltrekke seg kvalifiserte eksterne søkere

Resultat: 17 ledere, 10 kvinner og 7 menn ble tilsatt i løpet av 2010. Ni ledere kom fra egne rekker, mens åtte ble eksternt rekruttert. Ved utgangen av året hadde kommunen 222 ledere; 156 kvinner og 66 menn. Disse fordeler seg slik:

Sektor	Kvinner	Menn
Oppvekst og utdanning	97	30
Helse og velferd	47	24
Kultur, idrett og næring	2	1
Byutvikling	4	5
Organisasjon (inkl. Bystyresekretariatet)	5	3
Finans	1	3

Rekruttering av ungdom til helse- og velferdssektoren

Hovedmål 2: Rekruttering av ungdom til helse- og velferdssektoren

Ung i jobb

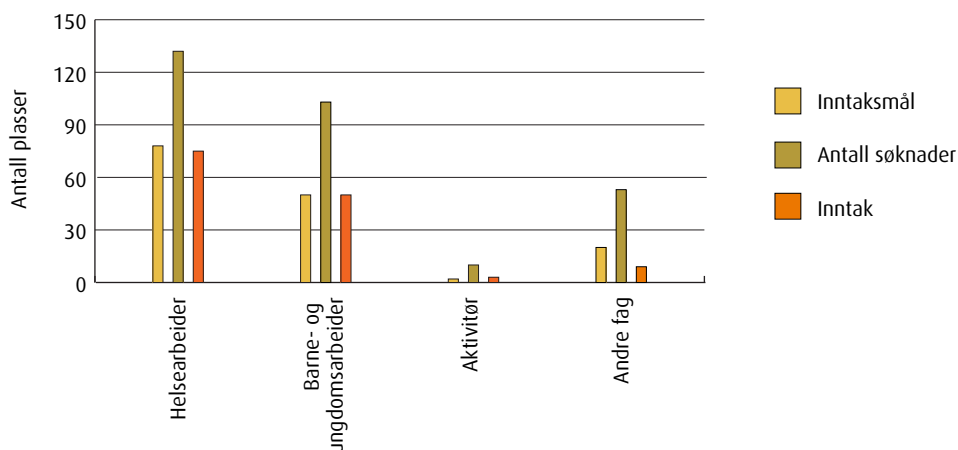
Mål: Tilby ungdom i alderen 16-18 år sommerjobb i den hensikt å stimulere til at de søker seg utdanning innen sektoren

Resultat: I 2010 fikk 40 ungdommer (20 jenter og 20 gutter, hvorav tre med ikke-vestlig kulturbakgrunn) mellom 16 og 18 år tilbud om sommerjobb ved byens helse- og velferdssentra. Ungdommene vikarierer ikke for ansatte, men kommer i tillegg til den faste staben.

Lærlinger

Mål: Opprettholde samme antall lærlinger som i 2009

Resultat: I 2010 ble det totalt tatt opp 137 lærlinger; 132 i 2009. Av disse var det 18 med ikke-vestlig kulturbakgrunn. Dette tilsvarer befolknings sammensetningen i kommunen og er i tråd med vedtatt målsetting.

Kjønnsfordeling

Fag	Jenter		Gutter	
	Søkere	Inntak	Søkere	Inntak
Barne- og ungdomsarbeider	83	40	20	10
Helsearbeider	114	62	18	13
Aktivitør	10	3	-	-
Institusjonskokk	7	1	4	1
Kontor- og administrasjons	6	1	3	2
IKT-service	-	-	7	-
Idrettsanlegg	1	-	3	-
Feier	1	1	13	2
Vei- og anlegg	-	-	4	-
Mediegrafiker	-	-	1	1
Kjemiprosess	-	-	3	-

Kilde: Personaltjenesten

Bystyret vedtok i juni 2010 "Videreutvikling av fagopplæringen i Trondheim kommune som et langsiktig strategisk rekrutteringsvirkemiddel". Måltall for antall lærlinger endres ikke, men det vurderes fortløpende en økning av lærlinger i barne- og ungdomsarbeiderfaget basert på større behov for arbeidskraft.

Det er igangsatt et prosjekt for tettere samhandling mellom læringsarenaen videregående skole og bedrift og videreutvikling av fagopplæring i utvalgte enheter. I samarbeidet mellom skole/bedrift bygges det videre på arbeidet igangsatt av stiftelsen "Livsglede for eldre". Det samarbeides med St.Olavs Hospital om læretida for en del helsefagarbeiderlærlinger som et tiltak for å møte kompetansebehov i tråd med framtidig helsereform.

Gjennom Kompetanseløftet 2015 gis et tilskudd for at ansatte kan ta den teoretiske delen av helsefagarbeiderutdanningen. En klasse ble ferdig i 2010.

Andre rekrutteringstiltak rettet mot ungdom

Mål: Gjennomføre markedsføringstiltak rettet mot ungdom

Resultat: Personaltjenesten besøker videregående skoler for å komme i dialog med ungdom og foreldre om yrkesvalg samt å rekruttere til yrkesfagene.

På "Opplæringsdagan 2010" fikk 10. klassinger i fylket informasjon om videregående opplæring og muligheter til fagutdanning i Trondheim kommune.

Rekrutteringspatroljen besøker 10. trinn og videregående skoler for å rekruttere ungdom til utdanning og arbeid i helse- og velferdstjenesten.

Trondheim bydrift avsluttet i 2010 et treårig program der syv medarbeidere har tatt teknisk fagskole. Dette har vært i samarbeid med Brundalen videregående skole.

Ved Trondheim bydrift og Stabsenheten har en student innen vann/avløp vært utplassert.

Annet

Trondheim Eiendom har problemer med å rekruttere yngre, erfarne prosjektledere med høyere teknisk utdanning (arkitekter, sivilingeniører og ingeniører)

Innen byutviklingsområdet samarbeides det; bl.a. med felles annonser, med rekruttering for Miljøpakken. Pakken har høy prioritet, og konkurransesituasjonen mht kompetanse i veisektoren er vanskelig.

Arbeidsmiljø

Medarbeiderundersøkelsen

I 2010 ble det gjennomført medarbeiderundersøkelse i Trondheim kommune. Svarprosenten var 74,7. Dette er markant høyere enn ved de tidligere års undersøkelser. Ansatte i Trondheim kommune er jevnt over fornøyd med arbeidsmiljøet. Arbeidssituasjon og samarbeid med kolleger peker seg ut som særlig positivt. Forhold knyttet til fysisk arbeidsmiljø og synet på overordnet ledelse kommer dårligst ut.

Undersøkelsen er basert på KS' undersøkelse; som er spesialtilpasset kommunal sektor. Dette gjør det mulig å sammenligne Trondheim kommunes resultater med resultatene til 99 andre kommuner med til sammen over 58 000 medarbeidere. Det viser seg at Trondheim kommune scorer gjennomgående bedre enn de andre kommunene.

Alle enheter har mottatt en rapport med resultatene fra sin enhet. Alle enhetsledere er pålagt å følge opp undersøkelsen i samarbeid med enhetens arbeidsmiljøgruppe (AMG). Neste undersøkelse er planlagt gjennomført i januar 2012.

Arbeidsmiljødagen

Arbeidsmiljødagen ble avholdt 11. november 2010 for arbeidsmiljøutvalg, AMG, verneombud og tillitsvalgte. Cirka 700 personer deltok; en liten nedgang fra 2009 (750). Sverresborg skole fikk arbeidsmiljøprisen.

IA-avtalen

Ny "Intensjonsavtale om er mer inkluderende arbeidsliv 1. mars 2010 – 31. desember 2013" (IA-avtalen) ble inngått mellom partene i arbeidslivet. I Trondheim kommune ble arbeidet med ny handlingsplan igangsatt i 2010. Den vil være ferdig i løpet av våren 2011.

Sykefravær

Mål: Sykefraværet i 2010 skal ikke overstige 9,7 prosent

Resultat: Sykefraværet i 2010 ble for hele kommunen på 9,8 prosent. Dette er en nedgang på 0,9 prosentpoeng fra 2009. Målet ble nesten oppnådd.

Sykefravær etter virksomhetsområde, kjønn og alder:

Fraværspersent for hele kommunen og etter virksomhetsområder (2009 og 2010)

Virksomhetsområde	2009	2010	Differens
Byutvikling	10,6	10,5	-0,1
Kultur	7,9	8,4	+0,5
Oppvekst og utdanning (4104, 4204, 4304)	10,3	8,9	-1,4
Skoler	8,7	7,6	-0,7
Barnehager	12,5	10,5	-2,0
Barne- og familietjenesten	9,6	9,9	+0,3
Helse og velferd (2101,2202,2302,2402)	12,5	11,6	-0,9
Tjenester til personer m/nedsatt funksj.evne	11,6	10,9	-0,7
Helse og omsorgstj. for eldre	13,6	12,6	-1,0
Oppfølgingstjenester	9,6	7,4	-2,2
Forvaltningstjenester	11,7	12,0	+0,3
Organisasjon og finans	6,5	5,2	-1,3
Diverse*	9,5	10,1	+0,6
Hele kommunen	10,7	9,8	-0,9

*Diverse omfatter Bystyresekretariatet, Kommunalrådenes kontor, Trondheim kommunerevisjon, lærlinger og Det interne arbeidsmarkedet

Variasjonene mellom virksomhetsområdene viser et kjent mønster; Helse- og velferd har det høyeste fraværet (11,6 prosent) og Organisasjon og finans har det laveste fraværet (5,2 prosent). Fraværet har imidlertid gått ned i de fleste virksomhetsområdene. To av tjenesteområdene har hatt en svak økning i fraværet, Barne- og familietjenesten innen Oppvekst og utdanning og Forvaltningstjenesten innen Helse- og velferd.

Variasjon i sykefraværet etter kjønn, alder og stillingskategori

Kjennetegn	Byutvikling	Kultur	Oppvekst- og utdanning	Helse og velferd	Organisasjon og finans	Diverse	Hele TK
Kvinner	13,7	9,3	9,9	12,5	6,6	11,9	11,0
Menn	8,1	6,5	5,4	7,9	4,0	6,4	6,7
0-29	9,4	5,0	8,0	10,6	2,9	11,7	9,2
30-49	10,3	6,1	8,9	11,7	5,0	6,9	9,7
50+	11,0	11,9	9,5	11,9	6,1	13,3	10,4
Totalt	10,5	8,4	8,9	11,6	5,2	10,1	9,8

Hovedbildet viser at fraværet er høyere for kvinner enn menn i alle virksomhetsområdene. Imidlertid er fraværet en del høyere for både kvinner og menn i områdene Byutvikling (Miljøservice) og Helse- og velferd enn for de andre områdene.

Fraværet øker med stigende alder, noe som gjelder alle virksomhetsområdene og for hele kommunen. Spesielt Kultur har mye høyere fravær for de over 50+ enn for de andre alderskategoriene. For helse- og velferd er imidlertid fraværet omtrent likt for de mellom 30-49 og de fra 50+. Virksomhetsområdene Byutvikling, Helse- og velferd og Diverse har et nokså høyt fravær for de mellom 0-29 år, sammenliknet både med de andre virksomhetsområdene og de andre alderskategoriene.

Utvikling av helsefremmende arbeidsplasser

Bystyret vedtok 28. januar å opprette et prosjekt for utvikling av helsefremmende arbeidsplasser. Tiltaket skal hindre negativ utvikling i kommunens sykefravær og satser på kulturbygging og utvikling av helsefremmende arbeidsplasser. Prosjektet har også et koordinerende ansvar for andre satsinger innen arbeidsmiljøutviklingsområdet i Trondheim kommune; så som: Innsatsteamet, "La mæ få klar det sjøl" (ergonomi og pedagogikk) og

”NB! Naturlige bevegelser”. Dette er sentrale tiltak som henvender seg til et stort antall enheter/ansatte i kommunen. Nye tiltak, hvor planlegging ble igangsatt i 2010, er (ny) arbeidsmiljø-satsing overfor gravide og lærlinger.

1. august fikk prosjektet egen leder. Fra september er arbeidet intensivert gjennom deltakelse i ulike samlinger for ledere, tillitsvalgte og verneombud med hovedfokus på temaet helsefremmende arbeidsplasser. Temaet er fast innhold i all opplæring og oppfølging innen AMG-området som Arbeidsmiljøenheten har ansvar for.

Prosjektet er organisert med egen styringsgruppe og en operativ gruppe.

Organisasjonsutvikling

Trepartsamarbeidet

Mål: Utløse kreativitet og engasjement blant ansatte, utvikle tjenestetilbudet, skape godt arbeidsmiljø gjennom positiv deltakelse fra alle ansatte, skape en attraktiv arbeidsplass og bidra til positivt omdømme

Resultat: ”Kvalitetskommuneprosjektet” har kurset og veiledet åtte arbeidsmiljøgrupper i 2010. Prosjektet har merket en avtakende interesse fra enhetenes side, og for våren 2011 har kun en enhet meldt sin interesse. Også for 2010 har studenter fra NTNU fra ordningen ”Humanister i praksis” foretatt en liten evaluering. Jevnt over var de deltakende enhetene fornøyde med opplegget.

3-partsamarbeidet har samlet politikere, tillitsvalgte, administrasjon og ansatte til ideutvikling om uønsket deltid. Nye arbeidstidsmodeller ble bestemt utprøvd. Høsten 2010 ble brukt til planlegging og forankring i organisasjonen, og de konkrete forsøkene påbegynnes våren 2011.

Styringsgruppa for 3-partsamarbeidet planlegger et seminar om innovasjon i offentlig sektor i løpet av våren 2011.

IT

Mål: Alle enheter i kommunen er aktive brukere av kvalitetssystemet. Systematisere og effektivisere informasjon ved hjelp av et enkelt digitalt krisehåndteringsverktøy

Resultat: *Kvaliteket*: Innholdsdelen i kvalitetssystemet, hvor målet er at enhetene skal ha gode rutiner og prosedyrer til bruk i hverdagen, har vært satset spesielt på i 2010. En avviksmodule er anskaffet og tatt i bruk. Etter en navnekonkurranse er *Kvaliteket* valgt som navn på kvalitetsweb-løsningen.

Krisehåndteringssystem: I samarbeid med Det Digitale Trøndelag er det anskaffet et krisehåndteringsverktøy til bruk for kriseledelsen i kommunen. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap har anbefalt at det valgte systemet blir tatt i bruk i all offentlig forvaltning. Hele kriseledelsen har deltatt i opplæringen, og systemet er benyttet i ulike øvelsessammenhenger. En gjennomgang av kommunens beredskapsorganisasjon er også gjennomført med sikte på økt bevisstgjøring på området i 2011.

Digital kompetanse: "Digital kompetanseprosjektet" ble startet opp igjen høsten 2010. I prosjektet skal man kartlegge både generell- og spesiell digital kompetanse hos ansatte ved utvalgte enheter innen helse- og velferdsområdet og legge til rette for ulike metoder for kompetanseheving. Prosjektet videreføres i 2011.

Nettprat: Nettprat er en kommunikasjonskanal som tilrettelegger for at innbyggere som ønsker det, kan chatte med kommunen. Ved utgangen av 2010 var fem enheter aktive brukere. Nettpraten formidler på en rask og effektiv måte kunnskap om kommunens tjenester. Oppvekstkontoret tilbyr i perioder også mulighet for slik kontakt på kveldstid.

Det Digitale Trøndelag (DDT) er etablert som et forpliktende samarbeid mellom 12 større og mindre kommuner i Trøndelag, de to fylkeskommunene og fylkesmennene i Nord- og Sør-Trøndelag. Ulike prosjekt er gjennomført/gjennomføres i regi av Det Digitale Trøndelag. I 2010 er følgende prosjekt gjennomført:

- Videreføre innføring av PDA i pleie og omsorgssektoren i alle DDT-kommunene.
- Innføring av Feide-løsning i alle skolene som gir elever og lærere tilgang til ulike pedagogiske læringsressurser ved bruk av ett brukernavn og passord.
- Ta i bruk et egnet krisestøtteverktøy som støtter kriseledelsen i kommunene.
- I samarbeid med Senter for IKT i utdanningen etablere løsning hvor foresatte benytter pålogging via ID-porten for tilgang til skolenes LMS-system.
- Bris/ERV Drift og forvaltning

Bris/ERV Drift og forvaltning

Mål: **Stort læringsutbytte og effektiv gjennomføring av opplæringen i Bris-prosjektet**

Resultat: Innføring av regnskaps- og økonomidelen av ERV i perioden oktober 2009 til mai 2010 ble gjennomført i henhold til fastsatt opplæringsprogram. Programmet skulle tilby tilrettelagte kurs for hver brukergruppe. Enhetsledere og merkantile ved alle enhetene gjennomførte opplæringen, og i alt ble det avviklet 2000 kursdager. Tilretteleggingen for brukergruppene kunne ha vært tydeligere. For mange enheter tok det for lang tid fra opplæring og til nytt verktøy var klart til bruk.

I november 2010 besluttet rådmannen at ERV lønn og HR ikke skulle innføres i kommunen. Opplæringsbehovet på dette området falt dermed bort.

Kompetanse

Introduksjon av nytilsatte

Mål: **Gi den enkelte muligheten til å oppdage mangfoldet i kommunen og se sin egen rolle som del av helheten, gi den enkelte mulighet for å oppleve fellesskap og identitet på tvers av enhetstilknytning og å inspirere og motivere den nytilsatte**

Resultat: I 2010 ble det gjennomført to introduksjonsdager for nytilsatte i Trondheim kommune. På den første samlingen deltok 34 og på den andre 40. Man er nå å jour med introduksjonskursene, og i 2011 vil det holdes to kurs.

Byutvikling utarbeider et eget introduksjonsprogram for sitt fagområde.

Lederutvikling

Høsten 2010 startet to grupper med til sammen 36 deltakere i det to-årige lederutviklingsprogrammet. To grupper avsluttet det to-årige programmet i mai 2010. En gruppe startet høsten 2009 og vil avslutte i mai 2011. Siden oppstarten høsten 2006 har 145 enhetsledere vært, eller er, deltakere i lederutviklingsprogrammet.

Høsten 2010 ble mottaket av nye enhetsledere forbedret. Første dag i ny jobb møter lederne på Rådhuset. Der er det omvisning og møte med rådmann før møte med et utvalg av de interne tjenestene. De informerer om hva de gjør og kan bistå med, og det gjøres avtaler om at medarbeidere derfra kommer ut på enheten for å bistå ledere i oppstarten; såkalt nærstøtte. Opplegget har blitt positivt mottatt.

Kompetansestrategi innen byutvikling

Byutvikling har for første gang laget en egen strategi for en langsiktig satsing på kompetanseutvikling. Dette er et ledd i å sikre gode tjenester og attraktive arbeidsplasser.

Trondheim Eiendom tilrettelegger for at ufaglærte renholdere skal ta fagbrev. Dette er eget opplegg med ekstern kursholder.

Samarbeid med utdanningsinstitusjonene

Mål: Videreføre og utvikle samarbeidet

Resultat: Samarbeidsavtalene mellom Trondheim kommune og Høgskolen i Sør-Trøndelag (HiST) og Dronning Maud Minnes Høgskole ble videreført i 2010. Avtalene skal evalueres i løpet av 2011.

Etikkprosjektet

Mål: At ledere, ansatte, studenter og lærlinger skal øke sin evne til å identifisere etiske dilemma, reflektere og drøfte disse for å kvalitetssikre egen praksis

Resultat: "Det blåser jeg i". Gjennom dette prosjektet ønsker Trondheim kommune å etablere en kultur for systematisk etisk refleksjon i Helse og velferd. Syv enheter er involvert med refleksjonsgrupper på en avdeling. Ved en enhet er undervisningsopplegget DOP (Dagliglivets opplevelsesplaner) utviklet. I tillegg er følgende tiltak iverksatt:

- Etisk refleksjon med en gruppe lærlinger
- Fast ordning med etisk refleksjon for hovedtillitsvalgte innen Helse og velferd
- I et samarbeid med Stjørdal kommune er det etablert en ordning med "veiledning på veiledning" for kontaktpersoner/ressurspersoner på enhet.
- Det er gjennomført to samlinger med enhetsledere fra deltakende enheter

- Det er gjennomført to opplærings-/fagsamlinger i etikk, "Etikktakk", i samarbeid med deltakende enheter
- Det er utviklet en ny ressurside i etikk på intranettet

Varsling

Mål: Trondheim kommune skal legge til rette for at ansatte kan varsle om kritikkverdige forhold. *jamfør Arbeidsmiljøloven § 3-6*

Resultat: Et sekretariat, som består av tre personer fra rådmannens fagstab, har faste åpningstider, er tilgjengelige per telefon og via web-løsning på kommunens intranett.

Sekretariatet mottar ikke alle varslingssaker i Trondheim kommune. Det er opp til den som varsler om ordinær tjenestevei skal benyttes, om tillitsvalgt eller verneombud kontaktes, eller om saken meldes til sekretariatet. I 2010 mottok de 12 saker (10 i 2009). I 2010 er en sak registrert ved personlig oppmøte, en pr. telefon, to per brev og åtte via web løsningen.

Sakene er fordelt innenfor kategoriene (med frekvens i parentes): brudd på etiske retningslinjer (3), arbeidsmiljø (7) og annet (2). Det er varsler som kategoriserer varslingen i web-løsningen.

Fire av varslerne er anonyme , mens åtte har fremstått med navn. Alle de anonyme varslene er kommet inn via web-løsningen. Ti av sakene er ferdig behandlet ved utgangen av året. Av de ferdigbehandlede sakene er fem saker avsluttet fra sekretariatets side (har medført videre oppfølging på enhet eller medført andre konsekvenser), fire er henlagt (påstand fra varsler er da ikke verifisert) og en sak er avvist (saker som ikke faller inn under definisjonen varsling av kritikkverdige forhold), en sak skyldes en nødvendig test av web-løsningen.

Miljøstyring

Som den første større bykommunen i Norden ble Trondheim kommune miljøsertifisert etter ISO 14001 standard for miljøledelse i 2006. Miljøstyringen er forankret i kommunens øvrige plan- og styringssystem, gjennom kommuneplan, økonomiplan/årsbudsjett og lederavtaler. Miljøaspektet er i dag en integrert del av kommunens ordinære drift, og er den enkelte enhetsleders og medarbeides ansvar.

Som en viktig del av sertifiseringsordningen er årlige revisjoner gjennomført av Trondheim kommunerevisjon og Dovre sertifisering AS. For 2010 konkluderte kommunerevisjonen med at miljøstyringen i kommunen er i tråd med ISO 14001, og at vedtatt miljøpolitikk er godt forankret på alle nivå i kommunens virksomhet. Dovre sertifisering konkluderte med at det etablerte miljøstyringssystemet etterleves og vedlikeholdes på en meget god måte.

Selv om rådmannen er tilfreds med at alle rapporter viser at miljøarbeidet i kommunen gir positive miljøgevinster, ble det i løpet av 2010 iverksatt flere tiltak som ytterligere skal forbedre kommunens miljøstyring.

En mer konkret beskrivelse av miljøarbeidet i 2010 framgår i kapittel 2 *Status for miljøbyen Trondheim*.

Nedre Flatåsen barnehage ble åpnet 16. desember. (Foto: Carl Erik Eriksson)

Barnehager

Barnehager

Om lag 10 570 barn i alderen 0-5 år går i barnehage i Trondheim. Ved utgangen av året består barnehagesektoren av 76 private barnehager, 90 familiebarnehager og 57 kommunale enheter. De kommunale enhetene består hovedsakelig av to eller tre barnehager hver. 62 prosent av barna går i kommunal barnehage. Oppvekstkontoret administrerer opptaket til barnehagene. Sektoren reguleres av lov om barnehager, lov om grunnskolen og den videregående opplæringa.

Økonomi

Avvik budsjett/regnskap	Resultat av nettobudsjett
18,6 millioner kroner	2,2 prosent

2010 var det siste året med øremerket statsfinansiering før barnehageområdet innlemmes i inntektssystemet fra 2011. Regnskapsresultatet for tjenesteområdet barnehage i 2010 viste et mindreforbruk på 18,6 millioner kroner. Dette utgjør 2,2 prosent av brutto budsjett på 862 millioner kroner, eksklusive statsfinansierte tilskudd til private barnehager. 9,9 millioner kroner av avviket skyldes merinntekter fra staten i forhold til budsjett. Resterende 8,7 millioner kroner er knyttet til mindreforbruk i de kommunale barnehagene. Hovedtyngden av dette ligger innenfor rammen av tre prosent av netto lønn, og vil bli overført til de kommunale barnehagenes budsjett for 2011.

Mål og resultater

Mål: **Ansatte har kunnskap om nyere forskning om barns læringsprosesser.**

Resultat: I 2010 er arbeidet med å videreutvikle personalets kompetanse om utvikling, læring, mestring og medvirkning prioritert. Det er tilrettelagt for kompetanseutvikling gjennom kurs, erfaringsspredning og nettverksorganisert prosjektarbeid. Ny formålsparagraf og stortingsmelding om kvalitet i barnehagen er diskutert med tanke på betydningen av dette for arbeidet med kvalitet i trondheimsbarnehagene.

Flere av de nettverksbaserte kompetansetiltakene som ble startet i 2007 ble avsluttet i 2009. I 2010 har følgende områder blitt videreutviklet.

Reggio Emilia-nettverkene er utvidet og har deltakelse fra flere barnehager enn tidligere. Prosjektarbeid med barna og pedagogisk dokumentasjon er brukt som metoder for refleksjon over egen praksis der barns medvirkning og delaktighet står sentralt. Det er stor interesse for arbeidet i nettverkene, både internt og eksternt.

Nettverket *Barn og Rom* har som mål å utvikle gode utviklings- og læringsmiljø. Ved bruk av metoden "gåtur" har det fysiske miljøet i barnehagene vært

gjennstand for konstruktive vurderinger og forbedringer. I 2010 har ti barnehager hatt ekstern veiledning og det er en økende bevissthet om rommet som en pedagogisk ressurs. Et felles språk er i utvikling og flere kan dokumentere og beskrive endringer av rom som er gjort med tanke på forbedring av læringsmiljøet. Det vil fortsatt være behov for å lære mer om sammenhengen mellom det fysiske miljøet og det pedagogiske innholdet i barnehagen.

I prosjektet *De yngste barna* har ansatte utviklet en viktig og nødvendig kompetanse om relasjons- og tilknytningsteorier. Flere av deltagende barnehager rapporterer om stort utbytte og større bevissthet om små barns læring og utvikling i barnehagen.

Nettverkene knyttet til *IKT i barnehagen* og *Vurdering* har ikke vært aktive nettverk i 2010. Det er likevel etablert fag- og refleksjonsgrupper for å dele kunnskap med hverandre. Refleksjon er i større grad enn tidligere brukt som metode for fagutvikling. Flere barnehager har innført tema- og prosjektarbeid med barna, og beskriver mer prosessorienterte arbeidsmetoder som tar utgangspunkt i barns medvirkning. Dette forutsetter en mer fleksibel organisering av dagen og bruk av personalet. Det arbeides i større grad enn tidligere med systematisk dokumentasjon og vurdering av arbeidet med barna.

Mål: Barnehagen har spesifikk kunnskap om behov og utvikling til de yngste førskolebarna.

Resultat: Gjennom kvalitetsprogrammene for ordinære barnehager og familiebarnehager er ansatte, eiere og veiledere i familiebarnehagene gitt opplæring i nyere tilknytningsteori. Den nye kunnskapen tydeliggjør foreldrenes viktige rolle som nære omsorgspersoner for barna samtidig som barnehagene må ha systemer som sikrer relasjon og nærhet til det enkelte barn.

Denne opplæringen har vært høyt prioritert i 2010 og videreføres i det nye kvalitetsprogrammet 2011 - 2014. Dette er også viktig kunnskap i arbeidet med å utvikle det fysiske miljøet for de yngste førskolebarna.

Mål: Barnehagen bidrar til at barna har bedre språkferdigheter når de begynner på skolen

---

Resultat: Læringsmiljøet og aktivitetene i barnehagen skal fremme dialog, kommunikasjon og delaktighet. Barnehagens ulike dokumentasjoner i form av bilde, tekst, film og installasjoner danner grunnlag for faglige diskusjoner om hvordan det pedagogiske arbeidet kan bidra til å bedre barnas språkferdigheter. Mange barnehager tilbyr egne språktreningsgrupper for de eldste førskolebarna. Det er ellers arbeidet med å fremme barns språkutvikling gjennom å etablere gode fysiske læringsmiljø som bygger på barns mestring og medvirkning. Dette er gjort gjennom bevissthet knyttet til rommenes utforming, tilgjengelige materialer og barns delaktighet i ulike tema- og prosjekt.

Barnehagene benytter ulike verktøy for å kartlegge barns språkutvikling. Barnehagene har med dette utviklet bedre systemkompetanse når det gjelder å oppdage språkvansker tidlig. Det benyttes mange ulike kartleggingsverktøy i arbeidet, som TRAS, Nya Sit, og Alle med.

Mål: Ansatte og foreldre samarbeider om overgangen og informasjon om barnet til skolen

---

Resultat: Det rapporteres om økende samarbeid med skolene om overgangen barnehage skole, men kvaliteten på samarbeidet varierer fortsatt noe. Det er svært gode

erfaringer med samarbeidet der barnehage og skole rekrutterer barn fra samme nærmiljø.

Flere barnehager benytter ulike metoder for kartlegging av språk før skolestart. Etter avtale med foreldre deles denne kunnskapen med skolen. Det er likevel fortsatt en utfordring at mange minoritetsspråklige barn kommer fra barnehagen til skolen uten at barnets språkkompetanse på morsmål og norsk er kartlagt. Arbeid med kartlegging av norsksferdigheter våren før skolestart vil også bli fulgt opp.

To skoler og tre barnehager på Saupstad samarbeider om prosjektet "Bedre språk" med økonomisk støtte fra Utdanningsdirektoratet satsing "Språkløftet". Prosjektet omfatter samarbeid mellom barnehage og skole om språkopplæring for minoritetsspråklige barn. Erfaringene fra prosjektarbeidet og overgangsrutiner som er etablert ved skolestart skal følges opp av rådmannen i 2011.

Mål: Barn i risiko i private og kommunale barnehager får likeverdig hjelp

---

Resultat: Barne- og familietjenestene (BFT) i bydelene har utarbeidet ulike systemer for møter med private barnehager. Systemene innebærer møter med små og store barnehager sammen eller hver for seg, fra to til flere ganger i året. Møtene skal på den ene siden bidra til å sikre informasjon om hvor enhetene kan henvende seg og hvem som er kontaktpersoner for den enkelte enhet. På den andre siden bidrar møtene til fagutvikling og kompetanseheving knyttet til barn og familier i risiko. Dette er et bidrag for å sikre barnehagene nødvendig kompetanse, noe som vil gjøre dem i stand til å gi likeverdig hjelp uavhengig av eierform.

For å sikre alle barn god utvikling i barnehagen, har rådmannen videreført arbeidet med systemrettet kompetanseutvikling for ansatte (TI-Kvello). De ansatte lærer hvordan de skal systematisere kunnskap om barn og familier slik at eventuelle hjelpetiltak kan settes inn tidlig nok. I 2009/2010 har til sammen 12 kommunale og private enheter fått opplæring i metoden, i samarbeid med BFT tiltak. I tillegg har 25 enheter vært med på forelesninger om metoden. Opplæringen videreføres med nye enheter i årene framover.

Mål: Barnehage, skole og BFT samarbeider om sakkyndige vurderinger og individuelle planer

---

Resultat: Barnehage- og skoleområdet har samarbeidet med BFT om en felles, digital håndbok for det spesialpedagogiske arbeidet. Håndboken ble ferdigstilt høsten 2010. Utarbeidelse av felles maler til bruk ved tilmeldinger og pedagogiske rapporter for å bistå barnehager og skoler med et best mulig grunnlag for sakkyndige vurderinger hos BFT, har vært sentralt i arbeidet.

Private og kommunale barnehager og skoler fikk opplæring i bruk av håndboka mot slutten av 2010. Videre implementering, utprøving og evaluering vil skje i 2011.

Mål: Ansatte har kompetanse om risikofaktorer i sped- og småbarnsalder

---

Resultat: "Tidlig innsats gjennom samhandling mellom helsestasjon og barnehage" er et pilotprosjekt i regi av Barne- og familietjenesten. I prosjektet er to – og fireårs helseundersøkelser utviklet i samarbeid mellom de to tjenestene og gjennomføres i den enkelte barnehage av helsesøster og pedagogisk leder. Målet med arbeidet er å gi barn og familier undersøkelser av høy kvalitet.

Bydelene har valgt ulike innfallsvinkler i arbeidet, der noen har fokus på toåringene, noen på fireåringen og andre igjen har prioritert arbeidet med helseundersøkelser for minoritetsspråklige barn. I alt arbeidet ivaretas all tilgjengelig informasjon om barnets trivsel, vekst og utvikling.

Ansatte og ledere ble invitert til erfaringskonferanse mot slutten av året. Der ble det gitt svært gode tilbakemeldinger på arbeidet og dette vil bli videreført og videreutviklet de neste årene.

I samarbeid med Bufetat, RBUP Midt-Norge og det nasjonale kompetansenettverket for sped- og småbarns psykiske helse, har kommunen igangsatt ulike fagprogrammer for pedagoger i kommunale og private barnehager. International Child Development Programme (ICDP) er et av programmene som barnehagene kan tilby foreldre. Programmet har fokus på relasjoner og samspill, er ressursorientert og bygger på en bevisstgjørende metodikk. Opplæringen er gruppebasert og skal være et forum der foreldre sammen kan reflektere over egen praksis og utveksle erfaringer.

22 pedagogiske ledere i kommunale og private barnehager fikk veilederopplæring i programmet i 2010. Siden oppstarten i 2006 har mer 500 foreldre deltatt på kurs over fem kvelder. Det er utdannet 120 veiledere derav seks med minoritetsspråklig bakgrunn.

Et annet fagprogram er screeningverktøyet ASQ-SE, Ages and Stages Questionnaires – social - emotional development. Verktøyet er et spørreskjema til foreldre knyttet til barns sosiale utvikling og benyttes i foreldresamtalene i barnehagen. Ni kommunale barnehager i Heimdal bydel har fått opplæringen. Opplæringstilbudet fortsetter og inngår som en del av Kvalitetsprogrammet for barnehage 2011 - 2014.

Mål: Videreutvikle kvalitetssystemet innenfor områdene opplæringsloven § 5-7, hendelsesbasert tilsyn og informasjon på nett

Resultat: Barnehageområdet rapporterer godt arbeid med kvalitetssystemet på de områdene som det er stilt krav om. Som nevnt er den nettbaserte håndboken for det spesialpedagogiske arbeidet nå ferdigstilt og det er gitt omfattende informasjon og opplæring i bruk av boken. Enhetene har utarbeidet tydelige rutiner knyttet til hendelsesbasert tilsyn og informert foreldrene om disse. Ellers er det gjort store forbedringer gjennom året med informasjon om barnehagene på kommunens nettsider.

Kommunens system, KVALITEKET, er etablert og i utvikling. En prosjektgruppe med styrere og ansatte har utarbeidet kart med forslag til områder som skal ligge i systemet på barnehageområdet. Enhetene skal videre utarbeide egne lokale kvalitets- og avvikssystem og sørge for at ansatte gis opplæring i bruk av systemet.

Mål: Barnehagedriften er tilpasset reduserte driftsrammer

Resultat: Driften er tilpasset reduserte budsjettammer i 2010 i henhold til bystyrets budsjettvedtak. Kvalitetsutviklingsprogrammet er redusert med 1 million kroner. Vedtak om reduksjon av bemanningsnormen for natur- og friluftsbarnhager er delvis gjennomført med en innsparing på 1,5 millioner kroner. Tildelingskriteriene for denne driftsformen skal i løpet av 2011 vurderes i sammenheng med revisjon av budsjettmodellen for kommunale barnehager.

Mål: Alle som søker innen fristen for hovedopptaket 1. mars, og som har fylt ett år innen utgangen av august, får plass fra august

Resultat: Innen fristen 1. februar kom det inn 1 018 søknader om overflytting til annen barnehage. Av disse fikk 770 innvilget sin søknad. Til hovedopptaket, med søknadsfrist 1. mars, ble det registrert 1 848 søknader. Dette var en nedgang på 524 søknader. Dette skyldes at Trondheim kommune fra 2010 tilpasset målet om

full barnehagedekning til lovfestet rett til barnehage. Rett til plass gjelder barn som fyller ett år innen utgangen av august samme år. 0-åringene var altså ikke en del av hovedopptaket. Alle som søkte til hovedopptaket fikk tilbud om plass i løpet av mai. Dette førte til opptaket ble tidligere ferdig enn i foregående år, noe foreldrene var svært fornøyd med.

Selv om 0-åringene fra 2010 ikke lenger inngår i målsettingen om barnehageplass i hovedopptaket, så har likevel om lag tre fjerdedeler av de som ønsket det fått plass gjennom det supplerende opptaket.

Ved utgangen av 2010 var det 10 572 barn i barnehager og familiebarnehager i Trondheim. I løpet av 2010 var det i kommunale barnehager en økning på 68 barn, mens det i private barnehager var en økning på 86 barn. Det ble registrert en nedgang i de private familiebarnehagene på ti barn. Samlet netto tilvekst i 2009 var dermed 144 barn, som er vesentlig lavere enn i foregående år.

Ved utgangen av 2010 hadde 93 prosent av barn i alderen 1-5 år fast plass i barnehage eller familiebarnehage. Andelen barn med heldagsplass (over 33 timer per uke) var på 93 prosent.

Ved utgangen av 2010 ble det registrert 500 barn som brukere av åpen barnehage.

Mål: Forberede innføring av kommunal finansiering av barnehagesektoren

---

Resultat: I 2010 vedtok Stortinget at hoveddelen av de statlige tilskuddene til barnehage skal innlemmes i rammetilskuddet til kommunene fra 2011. Nye regler for kommunal finansiering av private barnehager fra 2011 ble vedtatt høsten 2010. Trondheim kommune har prosjektorganisert arbeidet med tilpasning til, og iverksetting av den nye forskriften. Dette har skjedd med deltakelse fra de private barnehagene og Private barnehagers landsforbund. Nye satser for kommunal finansiering av private barnehager i 2011 klarstilles våren 2011.

Investeringer

Rammen for kommunale investeringer til barnehageformål i 2010 var på 101 millioner kroner. Breidablikk, Moltmyra og Nedre Flatåsen ble ferdigstilt som nye permanente barnehagebygg. For alle disse var driften startet opp i midlertidige lokaler i 2008 eller 2009. Det ble startet ny drift i midlertidige Saupstad barnehage, som forløper for ny barnehage på Saupstad.

Rehabilitering av Weidemannsveien private barnehage ble ferdigstilt, og de nye private Montessorribarnehagen Trondheim og Fagerlia barnehage ble åpnet.

Prosjektet med å fjerne forurenset jord i alle barnehager ble ferdigstilt, og kommunen gjennomførte oppgjøret for overtakelsen av St. Olavs barnehagene.

Nøkkeltall

Foreløpige Kostra-tall for barnehage. Trondheim kommune sammenlignet med et veid gjennomsnitt av de øvrige ASSS-kommunene.

	Trondheim	ASSS
Andel 1-2 åringer med barnehageplass	87,8	78,3
Andel 3-5 åringer med barnehageplass	99,3	96,4
Andel 1-5 åringer med barnehageplass	94,5	88,9
Korrigerte oppholdstimer per årsverk til basisvirksomhet i kommunale barnehager	13 909	13126
Korrigerte oppholdstimer per årsverk til basisvirksomhet i private barnehager	13 666	13 520
Andel ansatte med førskolelærerutdanning og annen pedagogisk utdanning	45,3	37,8
Korrigerte brutto driftsutgifter til basisvirksomhet i kommunale barnehager per korrigerte oppholdstime	37	39

Ved utgangen av 2009 hadde 88 prosent av 1-2 åringene og 99 prosent av 3-5 åringene i Trondheim plass i kommunale og private barnehager og familiebarnehager. Dette tilsvarer 94,5 prosent av barna i alderen 1-5 år, noe som gir den høyeste dekningsgraden i ASSSkommunene. Snittet for ASSS-kommunene var 88 prosent.

Brutto driftsutgifter i kommunale barnehager lå i Trondheim på 34 kroner per oppholdstime, mot snitt ASSS på 38 kroner. Lave utgifter per oppholdstime har blant annet sammenheng med relativt lav bemanningstetthet. Dette kan måles i produserte oppholdstimer per årsverk. Kommunale barnehager i Trondheim produserte 13 916 timer per årsverk i 2009. Dette er nest høyest av ASSS-kommunene, som hadde et snitt på 12 950 timer. Private barnehager i Trondheim produserte færre oppholdstimer per årsverk enn kommunale barnehager, men likevel mer enn snitt ASSS for private barnehager.

Andelen ansatte med førskolelærerutdanning, fagutdanning eller annen pedagogisk utdanning var 47 prosent. Dette er blant de høyeste av ASSS-kommunene, som har et snitt på 39 prosent.

*Hornmusikk og stor stemning ved Rosenborg skole da brakketilværelsen endelig var over.
(Foto: Carl Erik Eriksson)*

Grunnskolen

Grunnskolen

Trondheim kommune har 52 kommunale grunnskoler. Dette betyr at det i 2010 ble én skole mindre i kommunen. Det skyldes at Kalvskinnet og Ila skoler ble slått sammen til én skole, med én rektor for begge avdelingene.

Ved utgangen av 2010 var det 18.946 barn i de kommunale grunnskolene i Trondheim, en økning på to elever fra 2009. 1.003 elever valgte private skoler, mot 947 i forrige skoleår. 852 elever fra 64 språkgrupper har opplæring i morsmål. (nedgang fra 1.034 i 2009) 852 elever får særskilt norskopplæring, (1.034 i 2009). Tallet på elever i skolefritidsordningen (SFO) høsten 2010 var 5.886. Trondheim kommunale kulturskole (TKK) hadde 3.379 elever fordelt på 3.960 elevplasser. Trondheim kommune har i tillegg driftsansvar for institusjonsskolene Skolen St. Olav og Lianvatnet skole. Fra 2015 forventes det å være i overkant av 20.000 barn i grunnskolealder i Trondheim kommune. Det skjer en kraftig økning på barnetrinnet, noe som senere får følger for ungdomstrinnet.

Skolevirksomheten reguleres av *Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa* (opplæringslova).

Økonomi

Avvik budsjett/regnskap	Resultat av nettobudsjett
6,7 millioner kroner	0,5 prosent

Årsregnskapet for skoleområdet viser et mindreforbruk på 6,7 millioner kroner. Dette utgjør en halv prosent av netto budsjett.

2010 har vært et år med implementering av programvaren ERV som budsjett-, regnskaps- og økonomistyringsverktøy. Systemet har relativt sett en høy brukerterskel, og krever mye opplæring og praksis for å kunne fungere optimalt. Prognosesetting/økonomistyring har ført til større utfordringer i 2010 enn tidligere år.

Flere skoler melder om økende ressursbruk til elever med spesielle behov. Akutte situasjoner innenfor feltet kan få store økonomiske konsekvenser for enhetene.

Skolene viser i hovedsak god økonomisk kontroll. De aller fleste skolene ønsker å ha et lite positivt avvik til dekning av uforutsette hendelser eller planlagte investeringer. Fire skoler har et mindreforbruk utover tre prosent av netto lønn. Hovedtyngden av skolene har et mindreforbruk innenfor tre prosent. Det er to skoler med merforbruk utover tre prosent. Skoler med et merforbruk utover tre prosent av netto lønn følges spesielt opp i 2011.

Mål og resultater

Mål: Elevene får økt sine grunnleggende ferdigheter i lesing, regning og IKT

Resultat: Trondheim kommune får viktig kunnskap om elevenes læringsutbytte gjennom nasjonale prøver, kartleggingsprøver og avsluttende eksamen.

Oppsummert kan man konkludere at elevenes læringsutbytte ligger på eller over landsgjennomsnittet på alle områder. Det foreligger ingen nasjonale kartlegginger eller prøver som måler elevenes kunnskapsnivå i IKT.

Resultatet på fire av fem eksamener var bedre enn gjennomsnittet i øvrige storkommuner (ASSS), mens alle fem var bedre enn det nasjonale gjennomsnittet. Resultatene på de nasjonale prøvene var som i fjor. Trondheim skårer fortsatt på eller like over gjennomsnittet nasjonalt, men litt dårligere enn gjennomsnittet i ASSS. Unntaket er norsk på 8. og 9. trinn der Trondheim skårer bedre enn gjennomsnittet blant ASSS-kommunene. Resultatene på kartleggingsprøvene i leseferdighet og i tallforståelse og regneferdighet viser at andelen elever i kritisk sone er lavere enn normeringen nasjonalt på fire av fem prøver.

Forskjellene mellom skolene er betydelige, samtidig som resultatene innad på skoler varierer mye fra år til år.

Gjennom satsingen *Lære å lære* tilbys skolene kurs i leseopplæring og regning. Disse følges opp av nettverkssamlinger og erfaringsutveksling. Det satses også på opplæring i bruk av IKT i opplæringa, dette året spesielt innrettet mot bruk av *it's learning* som læringsplattform. Det er stor interesse fra skolene for denne type skolering.

Mål: Skolene øker sin kompetanse i *Vurdering for læring*

Resultat: I skoleåret 2009/10 fikk alle trondheimsskolene tilbud om etterutdanningskurset *Grunnkurs i vurdering*. Målet med skoleringen var å gi lærere og ledere en kompetanse som satte dem i stand til å oppfylle kravene i den nye vurderingsforskriften fra 2009, samt å gi lærerne metoder for å komme i gang med vurdering for læring. Nesten alle skolene benyttet tilbudet og totalt deltok 1.200 lærere på kurset. Dette tilsvarer 75 prosent av alle lærere i trondheimsskolen. I tillegg har flere skoler fortsatt opplæringen av lærerne samlet på egen enhet.

For å styrke vurderingskulturen ved skolene, tilbys de støtte gjennom kurs og organisering av skolene i nettverk. Totalt deltar 35 skoler i nettverk der fokus er vurdering for læring og læringsstrategier. Tre av skolene; Lilleby, Rosenborg og Strindheim deltar i den nasjonale satsingen *Vurdering for læring*.

Mål: Skole, barnehage og BFT samarbeider om sakkyndige vurderinger og Individuelle planer (IP)

Resultat: I 2010 ferdigstilte Trondheim kommune en felles håndbok for spesialpedagogisk arbeid. Denne er forpliktende for ansatte i barnehage, BFT og skole som jobber med opplæring/utvikling av barn og unge i Trondheim.

Håndboken gir en samlet oversikt over retningslinjer, offisielle dokumenter og faglige og administrative aktører i kommunen, barnehage, skole og barne- og familietjenesten, spesielt om bestemmelsene i Lov om opplæring kapittel 5 om spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning. Dette innebærer blant annet en oversikt over ansvar og oppgaver for de ulike aktørene.

Håndboken er elektronisk, og nettversjonen er den til enhver tid gjeldende beskrivelse av spesialpedagogisk arbeid i Trondheim kommune. Det tilbys skolering i bruk av håndboka og de ulike malene som er utviklet. Det er stor interesse ute på skolene for denne opplæringen og tilbakemeldinger viser at det også er stor grad av tilfredshet med det arbeidet som er gjort. Denne skoleringen vil bli videreført i 2011.

Mål: Flere elever er fornøyd med den utdannings- og yrkesrådgivingen de får på egen skole

---

Resultat: Elevundersøkelsen viser at elevene på 10. trinn i Trondheim er litt mindre tilfreds med den informasjonen de får om karriere- og utdanningsvalg enn landsgjennomsnittet. Variasjonen mellom skolene er stor. Guttene er marginalt mer fornøyd enn jentene med karriereveiledningen.

Rådmannen har de siste årene hatt regelmessig nettverk med alle rådgiverne i byen samt kursdager med yrkes- og utdanningsrådgiving som tema. I tillegg er det etablert nært samarbeid med Sør-Trøndelag Fylkeskommune og KS for å utvikle gode rutiner for overgang mellom skoleslagene og sikre elevene en god oppstart i videregående skole. Det er stor interesse for disse tiltakene ute på skolene.

Mål: Reduksjon i ugyldig elev fravær

Resultat: Kommunen er midt inne i innføringen av elektronisk fraværsregistrering i læringsplattformen *It's learning*. Skolene er i ferd med å ferdigstille registreringen for høsten 2010. Digital registrering vil gi bedre innsikt i fraværs mønstre på den enkelte skole og et bedre grunnlag for rapportering og oppfølging.

Det er utviklet rutiner for tiltak når en elev har stort ugyldig fravær, blant annet samarbeid med Barne- og familietjenesten. Skolene har gode rutiner for å følge opp elevenes fravær, men det er store faglige utfordringer knyttet til det å motivere de som har størst fravær for læring.

Mål: Elever medvirker i arbeidet med å sette egne læringsmål og vurdere eget læringsutbytte

---

Resultat: Utdanningsdirektoratets indeks for medbestemmelse viser elevenes opplevelse av å få være med på å bestemme arbeidsmål, arbeidsplaner, arbeidsmåter og hva det skal legges vekt på ved vurdering. Indeksen viser en liten oppgang i Trondheim fra 2009. Resultatene skolene imellom varierer, og forskjellen mellom topp og bunn er større enn i fjor. Guttene er marginalt mer fornøyd enn jentene.

For å oppnå bedre resultater i forhold til elevenes medvirkning og medbestemmelse, fortsetter Trondheim kommune sin satsing med å styrke kompetansen i forhold til *Vurdering for læring* i 2011. Det er stort fokus på medbestemmelse i ledersamtaler og rektormøter.

Mål: Flere elever er fornøyd med det arbeidet elevrådet gjør på egen skole

---

Resultat: Elevene i trondheimsskolen er litt over middels fornøyd med elevdemokratiet. Mens elevene i 2009 syntes å være litt mindre fornøyd i Trondheim enn i landet for øvrig, er trondheimselevene på nivå med elevene i ASSS og landet for øvrig i 2010. Resultatene varierer mellom skolene. Elevene på 10. trinn er mindre fornøyd enn elevene på 7. trinn. Jentene synes å være noe mer fornøyd enn guttene, både på 7. og 10. trinn, og endringen fra 7. til 10. trinn er omtrent like stor for gutter og jenter.

Et tiltak for å øke aktiviteten og kunnskapen om elevrådsarbeid er pålegg til skolene om å drive demokratiopplæring på trinn og slik sikre bredere forståelse, deltakelse og rekruttering til skolens elevråd. Skolene melder om at de er i gang med dette.

Mål: Ingen elever opplever at voksne i skolemiljøet mobber, diskriminerer eller trakasserer dem

---

Resultat: Utdanningsdirektoratets indeks viser elevenes trivsel med lærerne knyttet til fag og i hvilken grad elevene opplever at lærerne er hyggelige. Indeksen viser at de fleste elevene trives relativt godt sammen med lærerne. Spredningen er størst på barnetrinnet. Jentene på 10. trinn opplever marginalt bedre trivsel sammen med lærerne enn guttene. Det er ingen kjønnsforskjell på 7. trinn. Trivselen går noe ned fra 7. til 10. trinn.

Omfanget av mobbing har gått litt opp sammenlignet med fjoråret. Resultatet på Utdanningsdirektoratets mobbeindeks viser det samme, men andelen elever som rapporterer at de blir mobbet en gang i uka eller oftere har økt det siste året, både på 7. og 10. trinn. Til tross for økningen, er trondheimsresultatet bedre enn resultatet nasjonalt. Omfanget av alle typer urettferdig behandling/diskriminering, unntatt kjønn, har også økt litt. Det ser ikke ut til å være noen forskjell mellom gutter og jenter på 7. trinn når det gjelder mobbing, men guttene rapporterer i mye større grad enn jentene at de utsettes for mobbing og urettferdig behandling/diskriminering.

Elevundersøkelsen på 7. trinn viser at andelen som oppgir at de blir mobbet av lærere er uendret og fortsatt relativt lav. På 10. trinn øker andelen elever som oppgir at de blir mobbet av lærere litt, men Trondheim kommune har mindre utfordringer enn landet for øvrig. Det er positivt at færre på 10. trinn utsettes for urettferdig behandling/diskriminering av lærere eller andre voksne på skolen.

Trondheim kommune har de siste årene hatt et særlig fokus på å redusere mobbing foretatt av voksne. Andelen gutter som oppgir at de mobbes eller utsettes for urettferdig behandling/diskriminering av voksne er betydelig større enn andelen jenter. Gjennom prosjektet Vi bryr oss er problematikken belyst på ulike samlinger både med lærere og elever. Skolene rapporterer at de har stort fokus på temaet, og at det settes inn tiltak umiddelbart hvis problemer avdekkes.

Mål: TKK skal rekruttere flere elever fra skoler med særlig lav rekruttering

---

Resultat: TKK har søkt og fått 1,1 millioner kroner til kulturskoleutvikling fra Utdanningsdirektoratet. Midlene skal benyttes til utprøving av nye aktiviteter og modellforsøk ved fire skoler i Heimdal/Kolstad-området. Aktiviteten settes i gang skoleåret 2011/2012. Det kan ta tid å se resultater av denne innsatsen. Det er utviklet nytt informasjonsmaterieill om TKK, det er fortsatt behov for å nå ut til aktuelle grupper med mer informasjon. Rekruttering av nye elevgrupper må skje i nært samarbeid med skolene.

Mål: Fagområdene scenekunst, dans og visuelle kunsthøgskole skal prioriteres i videre utvikling av TKK

Resultat: Scenekunstudvalget og visuelle kunsthøgskole har det siste året vært prioritert når det gjelder faglig utvikling, blant annet gjennom rekruttering av nye lærere og utvikling av alternative undervisningsmodeller. Det er en liten økning i antall elevplasser både på scenekunst og visuelle kunsthøgskole.

Mål: Det etableres kulturskolesenter i alle bydeler

Resultat: Flytting av kulturskoleaktivitet fra Kjøpmannsgata til Bispehaugen skole og fra Kalvskinnet til Ila skole er gjennomført med virkning fra høsten 2010. 574 elever fikk sin undervisning i Kjøpmannsgata. På Bispehaugen skole får i dag 426 elever

undervisning i hovedbygningen og i midlertidige lokaler i et av trebyggene. Det var cirka 300 elever som fikk sitt undervisningstilbud på Kalvskinnet, og som nå hovedsakelig er flyttet til Ila skole der 220 elever får sitt tilbud. Høsten 2010 åpnet nye Ranheim skole som har egne tilrettelagte lokaler for TKK. 85 elever undervises der.

Kapasiteten på Byåsen og Blussuvoll skole utnyttes stadig bedre. Arbeidet med å utvikle et kulturskolesenter i Heimdalsområdet er så langt ikke prioritert.

TKK samarbeider fortsatt godt med skoler og barnehager om Den kulturelle skole- og barnehagesekken. KOM!-prosjektet (Kreativt oppvekstmiljø) avsluttes for skolenes del våren 2011, mens de fire barnehagene som deltar fortsetter ut 2011. Rådmannen vil legge fram en foreløpig statusrapport som utdyper utviklingen ved kulturskolen våren 2011. Det vises for øvrig til TKKs årsmelding som forventes ferdig i løpet av kort tid.

Mål: Videreutvikle kvalitetssystemet innenfor områdene kapitlene 5 og 9A i opplæringsloven, samt fravær

---

Resultat: I 2010 er det gjort et betydelig arbeid med å utvikle Kvaliteket – Trondheim kommunes kvalitetssystem. Nytt av året er at man har fått på plass et elektronisk system for melding av avvik. Utvikling av Kvaliteket vil være et prioritert innsatsområde i årene framover. Når Kvaliteket er ferdig utbygd, vil både skolene og skoleeier ha et internkontrollsystem som oppfyller kravene i Opplæringslovas § 13-10.

Skolene melder at det fortsatt gjenstår en del arbeid før alt er på plass. Det er stor interesse for arbeidet, og at skolene jobber for å gjøre systemet kjent for de ansatte.

Mål: Videreutvikle skoleeierrollen

Resultat: Det er i 2010 arbeidet med å få etablert systemer som gir skoleeier styrket innsikt i tilstanden ved den enkelte skole og i trondheimsskolen generelt. Dette gjelder for eksempel Kvalitetsportalen og elektronisk fraværsregistrering.

Bystyret godkjente i 2010 Plan for skolevurdering. Hovedstrategien i denne saken er å prioritere oppfølging av den informasjonen skolene og rådmannen sitter med og ikke øke antallet kartlegginger. Utfordringen framover vil være å bygge kompetanse i å forstå og analysere det materialet som foreligger og sikre at både lærere, skoleledere og rådmannen bruker det aktivt i lærings- og forbedringsarbeid.

Gjennom Program for kvalitetsutvikling er det videreutviklet prosjektsatsinger og skolering i tråd med skolenes behov for oppfølging og støtte. Arbeidet med å utvikle skoleeierrollen vil fortsette i 2011.

Investeringer

Det har vært en omfattende byggeaktivitet også i 2010. Rosenborg ungdomsskole, med en kapasitet på 480 elever og mottaksskole, ble ferdigstilt i november 2009, med innflytting i januar 2010. Ranheim barneskole, med kapasitet for 630 elever, ble ferdigstilt til skolestart høsten i 2010.

Rehabilitering av Flatåsen skole, nedre bygg, ble ferdigstilt til skolestart høsten 2010. Dette var et av skoleprosjektene som ble delfinansiert av regjeringens tiltakspakke.

Elevene har i anleggsperioden hatt tilhold i det midlertidige skoleanlegget på Sverresborg.

På Dalgård skole har det vært gjennomført arbeid med istandsetting av to bygg etter omfattende setningsskader. Tilbakeflytting skjer i mars 2011. I anleggsperioden har elevene på 5. - 7. trinn hatt tilhold i den gamle militærleiren på "Lille Gråkallen". Disse har busstransport til og fra Dalgård skole.

I det midlertidige skoleanlegget på Sverresmyr er det satt opp en paviljong for barna med autisme, som hører til Åsveien skole og ressurscenter. De gamle lokalene på Åsveien er revet som en del av arbeidet med å klargjøre tomte for nybygg.

På Kattem skole er undervisningsarealene for 1. - 3. trinn rehabilitert og tatt i bruk i 2010. Arealene for 4. - 7. trinn er under ombygging og tas i bruk i mars 2011. Elevene har i byggeperioden hatt undervisning i skolens gymsal og i andre lokaler på skolen.

Det er igangsatt rehabilitering av bygg G på Bispehaugen skole (murbygget v/Nonnegata). Bygget skal brukes av TKK som erstatning for tidligere leide lokaler i Kjøpmannsgata, og som kunst og håndverksavdeling for Bispehaugen skole. Elevene fra TKK har nå undervisning i de gamle trebyggene på Bispehaugen.

I 2010 ble også de siste arbeidene på Spongdal skole ferdigstilt. Skolen skal nå kunne brukes frem til nytt skolebygg kan tas i bruk.

På Kalvskinnet er det startet omfattende rehabiliteringsarbeider som ferdigstilles i desember 2011.

Brundalen skole har fått et nytt tilbygg med musikkavdeling, og Charlottenlund barneskole har fått utvidet garderobene på småskoletrinnet som følge av elevtallsvekst.

Etter at "gamle" Ranheim skole ble nedlagt, er paviljongene flyttet til andre skoler. På grunn av elevtallsvekst har Hoeggen skole fått en paviljong, mens Nypvang skole har fått to paviljonger. Sammen med et omfattende vedlikeholdsarbeid har de to paviljongene bidratt til at de ansatte ved Nypvang har fått hensiktsmessige lærerkontor og møterom.

Investeringsmidlene for IKT i 2010 er brukt til videre tildeling av bærbar PC til nytilsatte lærere. Det er fordelt cirka 250 nye elektroniske tavler (smartboard) til skolene. I tillegg er det etablert trådløse nettverk på alle skoler som ikke hadde dette fra før. Videre er det utført omfattende oppgradering av tele/datanett og kabling for strøm på de fleste skolene.

Nøkkeltall

Foreløpige KOSTRA-tall 2010 for grunnskole, og musikk- og kulturskolen. Trondheim kommune sammenlignet med et veid gjennomsnitt av de øvrige ASSS-kommunene.

Foreløpige Kostra-tall for grunnskole og musikk- og kulturskolen. Trondheim kommune sammenlignet med et veid gjennomsnitt av de øvrige ASSS-kommunene.

Beløp i millioner kroner	Trondheim	ASSS
Netto driftsutgifter grunnskoler og spesialskoler ekskl. sosiale utgifter, per elev	50 927	55 863
Elever per avtalte årsverk	6,8	6,5
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning, prosent	6,1	7,1
Timer spesialundervisning i prosent av antall lærertimer totalt	13,6	14,6
Antall elever per datamaskin	4,3	3,0
Andel innbyggere 6-9 år i kommunal SFO, prosent	73,7	64,4
Netto driftsutgifter til musikk- og kulturskole per innbygger 6-15 år	1 801	1 242
Elever i musikk- og kulturskole av antall barn i alderen 6-15 år, Prosent	14,3	10,0

Illustrasjonsfoto.

Barne- og familietjenesten

Barne- og familietjenesten

Barne- og familietjenesten (BFT) består av forvaltningskontor og tiltaksenheter i de fire bydelene og tre byomfattende enheter. Virksomheten omfatter helsestasjon, skolehelsetjeneste, habiliteringstjenester, svangerskapsomsorg, psykisk helsearbeid, pedagogisk-psykologisk tjeneste, avlastning, sosialtjenester og barneverntjenester. Barne- og familietjenestens virksomhet reguleres av lov om kommunehelsetjenester, lov om sosiale tjenester, opplæringsloven og lov om barneverntjenester.

Økonomi

Avvik budsjett/regnskap	Resultat av nettobudsjett
9 millioner kroner	1,9 prosent

Årsregnskapet 2010 for Barne- og familietjenesten viser et mindreforbruk på cirka ni millioner kroner. Dette utgjør 1,9 prosent av et netto budsjett på 474 millioner kroner. Merforbruk på enkelte enheter veies opp av mindreforbruk ved andre. Tiltaksutgiftene i barnevernet hadde isolert sett et merforbruk på cirka fem mill kroner. Det samlede økonomiske resultatet vurderes som meget godt.

Mål og resultater

Mål: Barn som vokser opp i fattige familier, med rus og psykiske problemer blir sett og får rask hjelp

Resultat: Jordmødre og fastleger følger nedfelte prosedyrer for samarbeid i oppfølging av prioriterte grupper av gravide. BFT deltar fast i fagteam på barnehager og skoler for å vurdere tidlig innsats i forhold til risikobarn. Bydelene har tett samarbeid med NAV og Helse- velferdstjenesten om lokale tiltak, og deltar i felles drøftinger av familier som må følges opp.

Trondheim har også i 2010 vært med i modellkommunearbeidet for barn med psykisk syke og/eller rusmisbrukende foreldre, og har egen barnepsykolog for å gi veiledning i forhold til innsatsen for de yngste fra 0-4 år. Samarbeidet med Barnas stasjon har vært en del av denne satsingen på psykisk helse, og det ble i 2010 vedtatt å inngå samarbeidsavtale med Blå kors om videre drift av dette tiltaket. Satsingen i forhold til barn og fattigdom er også fulgt opp gjennom samarbeidet med Kirkens bymisjon, og med frivillighetsentralene. Barnevernvakta har vist godt faglig skjønn og evne til å ta raske beslutninger når situasjonen for barn har vært kritisk. Vakta hadde kontakt med 870 barn i 2010, som er cirka 100 færre enn i 2009.

Mål: BFT, skole og barnehage samarbeider om sakkyndige vurderinger for å ivareta utvikling og læringsutbytte hos det enkelte barn

---

Resultat: Antall sakkyndige vurderinger har økt på alle alderstrinn, og tidsfristen på tre måneder fra henvendelse har vært utfordrende for noen bydeler. Samordningen mellom tiltak og forvaltning på bydel er gjort gjennom felles PP team, og har gitt positive virkninger for samarbeid og faglig utvikling i feltet. Håndbok for det spesialpedagogiske arbeidet i skole og barnehage ble slutført i 2010, og vil gi et godt grunnlag for implementeringen i 2011. Systematisk samarbeid gjennom fagteam ved skoler og barnehager er etablert i alle bydelene.

Mål: Familieråd er vurdert i alle saker med omsorgssvikt, og antall familieråd er økt

---

Resultat: BFT har generelt sterkt fokus på nettverksarbeid, og familieråd er et av flere nettverksmetoder som er benyttet i 2010. Kombinasjonen av arbeidspresset i barnevernet og at denne metoden er ressurskrevende å ta i bruk, har gjort at familieråd fortsatt blir for lite brukt. Flere familier som har fått tilbud om denne metoden har også takket nei til tilbudet. Trondheim forlenget avtalen med Konfliktrådet om koordinering av dette tilbudet i to nye år. Realistisk omfang av familieråd i Trondheim ser ut til å være cirka 20 saker per år.

Mål: Kunnskap og informasjon om ungdom sin situasjon gir grunnlag for målrettet hjelp

---

Resultat: Det kriminalitetsforebyggende arbeidet fikk positiv omtale i en nasjonal evalueringsrapport, og siden 2005 har den registrerte kriminaliteten blant førstegangskriminelle ungdommer sunket med over 40 prosent. Ungdoms- og helseundersøkelsen, som ble gjennomført i grunnskole og videregående skole i 2009, viser også at antall skader og ulykker er redusert i samme periode. Det er vanskelig å peke på konkrete tiltak som har virket slik at skader, ulykker og kriminalitet viser en nedgang i Trondheim, men en samlet innsats på feltet har gitt positive resultater for ungdoms helse.

2010 var det første hele driftsåret for den nye Ungdomsenheten i BFT. Enheten driver oppsøkende sosialt arbeid retta mot ungdom i Trondheim sentrum på dagtid, kvelder og i helgene, og har gjennom dette fått kjennskap til ungdoms situasjon og utviklingstrekkene i ungdomsmiljøet. Denne kunnskapen har blitt ytterligere nyansert gjennom arbeidet i barnevernvakta, og samhandlingen med kontaktsenteret 22B, Kirkens bymisjon og andre aktører. Det er etablert en lavterskel rådgivingstjeneste lokalisert i Søndregt 5, der ungdom på ulike måter søker råd og veiledning. Ungdomsinstitusjonen Gartnerhaugen og Dagskolen har gjennom sitt arbeid hatt jevn kontakt med ungdom gjennom året, og fått innsikt i andre deler av oppvekstmiljøet i Trondheim. Arbeidet i Ungdomsforum har bidratt til å samle inntrykk og kunnskap som igjen er brukt i møte med ungdom. De oppsøkende stillingene som er flyttet ut på bydel ble knyttet til ungdomsteamene i tiltaksenhetene. Dette har gitt grunnlag for mer lokale innsatser som eksempelvis Ressursstasjon for ungdom i Lerkendal bydel. Dette tiltaket ble formelt åpnet på nyåret 2011.

Det ble gjennomført en mobiliseringskonferanse med 200 ungdommer i oktober 2010 for å legge til rette for ungdoms medvirkning til et bedre oppvekstmiljø. Konferansen bygget på resultater fra Ungdoms- og helseundersøkelsen (UngHiT) i 2009.

Mål: Bo- og behandlingstilbud for ungdom med alvorlige psykososiale vansker er etablert på Leistad

---

Resultat: Tiltaket ble åpnet 1. oktober 2010, da alle inntaksprosedyrer var på plass. Leistad er planlagt som et korttids avlastningstilbud for ungdom i alderen 13-18 år, og har inntil åtte plasser. Avlastningstjenesten vurderer inntak etter søknad og vurdering av forvaltningskontorene, og samarbeid med BUP-klinikk er lagt som forutsetning for å gi et adekvat faglig tilbud til disse ungdommene. Tiltaket vil bli evaluert mot slutten av 2011.

Mål: Det etableres bo- og oppfølgingstilbud for 30 nye enslige mindreårige i 2010

Resultat: Det ble bosatt 29 nye enslige mindreårige i Trondheim i 2010, fordelt på ulike typer offentlige og private tiltak. Måltallet vurderes dermed som oppnådd. Nødvendige systemer og samarbeidsfora mellom ansvarlige instanser i kommune og stat er opprettet slik at arbeidet koordineres og kvalitetssikres. BFT ved omsorgsenheten har opprettet stilling som koordinator for bosetting, og ny organisering av enhetens arbeid er gjennomført. Kommunen etablerte et nytt bofellesskap med seks plasser høsten 2010, og bymisjonen startet et tilsvarende tiltak for tre enslige mindreårige mot slutten av året. Begge tiltakene er etter kort tid blitt gode tilbud for denne målgruppen.

Mål: Foreldrenes omsorgsevne og barnets livssituasjon er forbedret etter at tiltak i barnevernet er iverksatt

---

Resultat: Tilbakemelding fra foresatte i 2010 viste at samhandlingen med BFTs ansatte har bidratt til å bedre ungdommers livssituasjon og foresattes mulighet til å utføre sine omsorgsoppgaver. I veiledningen av fosterforeldre har programmet "Trygg base" vært brukt som metode, og det satses på videre kompetanseheving på dette i 2011. "Trygg base" har særlig fokus på å støtte tilknytningen mellom fosterforeldre og fosterbarnet. Prosjektet om matching mellom barn og fosterhjem før plassering er evaluert positivt og skal utvikles videre. Det brukes også eget kartleggingsverktøy for plasserte barn for å kunne avdekke og sette inn rette tiltak.

Effektevalueringverktøyet for barnevernet brukes nå av forvaltning i mange saker. Dette vil etter hvert gi mye kunnskap om effekten av barnevernets tiltak for det enkelte barn. Trondheim har i 2010 også deltatt i et utviklingsarbeid sammen med andre kommuner for å bedre evalueringen av tiltaksplaner i barnevernet. Det er en generell utfordring for BFT å følge opp det enkelte barn og tiltak med systematisk evaluering.

Mål: Brukerne mottar koordinerte tjenester

Resultat: Det er ikke meldt avvik på utarbeidelse av individuell plan eller oppnevning av koordinator i 2010 for familier som ønsker slik plan. Mange brukere av BFT mottar koordinerte tjenester, men flere opplever at ansvar og roller kan være utydelige og uklare i møte med tjenesten. Det satses på å forbedre dette i 2011, blant annet gjennom opplæring av koordinatorene sammen med helse- og velferdstjenesten. Det planlegges også opplæring i forbindelse med ny lovbestemmelse i 2010, om individuell plan for barnevernsbarn med sammensatte tjenestebehov.

Mål: Vedtak og utøvelse av spesiell helsehjelp er forsvarlig

Resultat: Måloppnåelsen vurderes som høy. Det fattes vedtak etter kommunehelsetjeneste-loven om spesiell helsehjelp, og det er gjort driftsmessige tilpasninger for å kunne ivareta dette innenfor avlastningstjenesten. Det gjenstår fortsatt et kvalitetssikringsarbeid i forhold til Fylkesmannen om helsehjelp som ytes i skole og barnehage.

Mål: Barn og unge som bor i institusjon eller fosterhjem får oppfølging i henhold til tidsfrister og kvalitetsnormer

Resultat: Trondheim har en egen byomfattende enhet med ansvar for oppfølginga av barn som er plassert utenfor hjemmet. Fra 2010 ivaretar denne enheten også noen forvaltnings-oppgaver i forhold til fosterhjemmene, som skal kunne forenkle saksgangen for fosterforeldre. Lovkravene i forhold til antall fosterhjemsbesøk er i 2010 overholdt i nærmere 89 prosent av sakene, som er en forbedring på rundt 10 prosent fra 2009. Måloppnåelsen i oppfølgingsarbeidet vurderes som god, men tjenesten har fortsatt et forbedringspotensiale på rapportering fra fosterhjemsbesøk og tilsynsarbeid i fosterhjem.

Mål: Intranettbasert system for kvalitet, avvik og forbedring er implementert

Resultat: 2010 har vært et viktig år for BFTs arbeid med kommunens nye kvalitetssystem, "kvaliteket". Det er avsatt tid og ressurser til opplæring i systemet og arbeid med egne og felles rutiner og prosedyrer. Stadigflere ansatte bruker dokumentasjonen som ligger i systemet. I neste fase satses det på opplæring i bruk av avvikssystemet som ble lansert i andre halvår i 2010.

Investeringer

Botiltaket for enslige mindreårige, Rabita, flyttet inn i sine nye lokaler i Ole Øisangs vei 1 i 2010. Institusjonsdelen har fortsatt fem plasser. Det utredes mulighet for å utvide med inntil to treningshybler.

Nøkkeltall

Foreløpige Kostra-tall for barnevern og forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste. Trondheim kommune sammenlignet med et veid gjennomsnitt av de øvrige ASSS-kommunene.

	Trondheim	Snitt ASSS
Netto driftsutgifter til barnevern i kroner per innb 0-17 år	7 066	6 120
Netto driftsutgifter til forbygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste i kroner per innb 0-5 år	5 765	5 222
Årsverk helsesøstre per 10 000 innb 0-5 år	40,9	53,1
Årsverk jordmødre per 10 000 fødte	41,2	32,0

Tall for årsverk helsesøstre for ASSS-snittet er eksklusive Sandnes da det ser ut som det er feil i tallene her.

Utvikling i meldinger, undersøkelser og tiltak i barnevernet i Trondheim de siste 3 år

	2008	2009	2010
Nye meldinger i løpet av året 2)	893	1029	1106
Antall nye undersøkelser 2)	705	734	815
Antall barn med tiltak pr 31.12 2)	940	888	891
Barn med hjelpetiltak per 31.12 2)	615	567	572
Barn under omsorg per 31.12 2)	298	298	300

Kilde: Statistikkbanken BLD

Barnevernvakta

	2008	2009	2010
Antall saker i løpet av året	1231	1493	1256
Antall barn i løpet av året	814	969	870
Antall barn kriseteam	40	49	43
Antall tvangsplasseringer	23	24	20
Antall frivillige plasseringer	23	30	26

Kattem Helse- og velferdssenter. (Foto: Carl Erik Eriksson)

Helse og velferd

Forvaltningstjenester

Forvaltningstjenester består av NAV-kontorene som har ansvar for bl.a. økonomisk sosialhjelp, tildeling av boliger for personer uten bolig og som er i en akutt situasjon og helse- og velferdskontorene (HVK) som har ansvar for bl.a. brukerstyrt personlig assistanse (BPA), omsorgslønn, tilrettelagt fritid, trygghetsalarm, tilrettelagt transport og boligvirkemidler til den voksne del av befolkningen.

Helse- og velferdskontorene tar imot og behandler søknader og henvendelser om tjenester for innbyggere over 18 år. Disse kontorene bestiller tjenester til kommunens utførende enheter i henhold til enkeltvedtak. Helse- og velferdskontorene skal ha oversikt over ressursbruk, evaluere tjenesteomfanget, ha ansvar for at individuelle planer utarbeides og koordinere sammensatte tjenester. Nav er en vesentlig samarbeidspartner for helse- og velferdskontorene. Kontorene har ansvar for kommunens arbeid med Kvalifiseringsprogram og økonomisk sosialhjelp.

Venteliste på tilpasset bolig per 13.12.2010. fordelt på målgruppe og behov for tjenestebase	tjenestebase på stedet			
	Nei	Ja	Totalt	Andel
Andre funksjonshemninger	13	7	20	4,8 %
Bevegelseshemmet	10	17	27	6,5 %
Dement	2	1	3	0,7 %
Flyktning	12	0	12	2,9 %
Ingen målgruppe passer/uviss*	86	2	88	21,3 %
Psykiatri	49	18	67	16,2 %
Rehabilitering rus	17	0	17	4,1 %
Rusmiddelbruker	49	4	53	12,8 %
Sosialt vanskeligstilt	35	3	38	9,2 %
Utviklingshemmet	18	38	56	13,5 %
Økonomisk vanskeligstilt	33	0	33	8,0 %
Totalt	324	90	414	100,0 %
Andel	78 %	22 %	100 %	

*Feilaktig høy

Økonomi

Avvik budsjett/regnskap	Resultat av nettobudsjett
15,3 millioner kroner	4,1 prosent

Årsresultatet for forvaltningstjenester Helse og velferd viser 15,3 millioner kroner i mindreforbruk. Årsaken til mindreforbruket er lavere utbetalinger av økonomisk sosialhjelp og kvalifiseringsstønning enn budsjettet. Det har vært en positiv utvikling

for stønadsmottakere i hele 2010. Antall stønadsmottakere har falt fra et månedlig gjennomsnitt på 2 047 personer i 2009 til 1 900 personer i 2010.

Mål og resultater

Mål: Redusere antall personer som har behov for økonomisk sosialhjelp med 10 prosent i forhold til gjennomsnittet fra januar til august 2009.

Resultat: I perioden januar til august 2009 var det totalt 1944 klienter som mottok økonomisk sosialhjelp. I samme periode i 2010 var det 1458 klienter med økonomisk sosialhjelp, dvs. antall personer er redusert med i 25 prosent.

Mål: BPA tildeles iht politisk vedtatt standard.

Resultat: BPA er tildelt iht politisk vedtatt standard.

Mål: Trygghetsalarm er en behovsprøvd gratis tjeneste. Det er et mål å stabilisere det på dagens nivå.

Resultat: Tildelingen av trygghetsalarmen er stabilisert på nivå som for 2009. Per 1. januar 2010 var det 3818 trygghetsalarmbrukere. Per 31. desember 2010 var det 3814 trygghetsalarmbrukere.

Mål: Alle mottakere av kommunale tjenester skal vurderes for statlig bostøtte.

Resultat: Alle som er tildelt kommunal bolig eller som har underskrevet kontrakt om forlengelse, er vurdert for bostøtte.

Oppfølgingstjenester

Området består av følgende enheter; Midtbyen og Østbyen oppfølging, Heimdal og Lerkendal oppfølging og Ambulant boveiledning. Enhetene arbeider med oppfølging av personer med rusproblemer og eller personer med psykiske lidelser. Det er etablert lavterskeltilbud -/treffsteder og en helsestasjon for rusmisbrukere. En av oppfølgingsenhetene har ansvar for flyktningehelseteam og fengselshelseteam.

Økonomi

Avvik budsjett/regnskap	Resultat av nettobudsjett
3,05 millioner kroner	2,0 prosent

Årsresultatet for oppfølgingstjenester viser et mindreforbruk på 3,1 millioner. Mindreforbruket skyldes i hovedsak at tilleggssytelser til deltagere på Stavne gård er falt bort, fordi disse deltagerne er overført til kvalifiseringsprogrammet og dermed mottar kvalifiseringsstønad.

Mål og resultater

Mål: Brukere som er innlagt i institusjon sikres kommunale tjenester innen maksimalt 2 uker etter at de er utskrivingsklare.

Resultat: Brukere får bistand fra Oppfølgingstjenesten innen maksimalt to uker etter at de er i aktiv utskrivingsfase.

Mål: Effektivisere Oppfølgingstjenesten ved å øke direkte brukertid med 10 prosent.

Resultat: Det finnes ikke noen tall for dette for 2009, og det er derfor ikke mulig å vise til denne økningen i 2010.

Mål: Vurdere sammen med bruker minst to ganger årlig alternative/mer hensiktsmessige måter for at den enkelte skal kunne mestre sin hverdag.

Resultat: Det er utarbeidet rutine som ivaretar dette.

Voksenopplæring

Enhet for voksenopplæring gir opplæring på grunnskolens område for voksne, herunder spesialundervisning. Tilbud om undervisning av logoped gis også til barn. Norskundervisning for flyktninger og innvandrere er det undervisningstilbudet med størst omfang. Et godt tilbud til elevene krever god samhandling både mellom Enhet for voksenopplæring, NAV og Sør-Trøndelag fylke, fordi partene har ansvar for forskjellige deler av opplærings- og kvalifiseringstilbudet.

I 2010 var det 1300 elever som mottok undervisning ved enhet for voksenopplæring og det var ca 800 brukere som fikk bistand fra logopedisk senter.

Mål og resultater

Mål: Øke antallet som gjennomfører og består norskprøve 2 og 3.

Resultat: På norskprøve 2 var det 95 prosent som fikk bestått på muntlig eksamen og 54 prosent fikk bestått på skriftlig eksamen.

På norskprøve 3 var det 68 prosent som fikk bestått på muntlig eksamen og 48 prosent fikk bestått på skriftlig eksamen. Resultatet er på samme nivå som for 2009.

Psykisk helse

Det er utviklet gode samhandlingsrutiner med Psykisk helsevern omkring personer med alvorlige psykiske lidelser som trenger samtidig hjelp fra spesialisthelsetjenesten og kommunen. Det ble etablert 10 nye tilrettelagte leiligheter med personalbase for utskrivingsklare pasienter. Det ble samtidig avviklet sju leiligheter som ikke var tilstrekkelig tilrettelagt for målgruppen. Det er fortsatt lang ventetid på tilrettelagte leiligheter

med tilgang til personell. Leistad helsehus ble etablert som prosjekt høsten 2009 for etterbehandling av innlagte pasienter i psykisk helsevern. 54 pasienter ble overført til etterbehandling i 2010. 48 av disse ble utskrevet til eget hjem etter å ha hatt et gjennomsnittlig etterbehandlingsopphold på 25 døgn. Fire pasienter ble henvist tilbake til psykisk helsevern for videre utredning.

Mål og resultater

Mål: Brukere som er innlagt i institusjon, sikres kommunale tjenester innen maksimalt to uker etter at de er utskrivingsklare.

Resultat: Det er fortsatt mange brukere som ikke har egen bolig og som må vente i mange måneder på kommunale tjenester. Gjennomsnittlig ventetid på kommunale tjenester, dvs. egnet bolig og helse og velferdstjenester var 5, 2 måneder i 2009(49 pasienter) og 5,5 måneder i 2010 (47 pasienter).

Mål: Etablere 10 nye leiligheter og individuelle tjenester for personer med psykisk lidelse.

Resultat: Det ble etablert 10 nye leiligheter. Det ble samtidig utviklet sju leiligheter for målgruppen.

Botiltak og dagtilbud

Botiltak og dagtilbud, heretter kalt BOD, bestod i 2010 av 10 botiltak med boliger for heldøgns omsorg for utviklingshemmede (HDU), en enhet med boliger for yngre fysisk funksjonshemmede (YFF), Avlastningstjenesten for voksne, Botiltak rus, Botiltak psykisk helse, et forvaringstiltak på Nordmoen og fire dagtilbud.

Per 31. desember hadde vi 267 plasser i botiltak for utviklingshemmede inklusive plasser for yngre fysisk funksjonshemmede. Det var 321 plasser på dagtilbud for yrkeshemmede.

Økonomi

Avvik budsjett/regnskap	Resultat av nettobudsjett
2,8 millioner kroner	0,6 prosent

Årsresultatet for botiltak og dagtilbud viser et mindreforbruk på 2,8 millioner kroner. Mindreforbruket skyldes at majoriteten av enhetene har et regnskapsresultat med mindreforbruk eller balanse. Etter at tjenestene ble samlet innenfor ett tjenesteområde i 2008 og ny budsjettmodell ble innført i 2009, er det lettere å samarbeide på tvers av bydelene og utøve god økonomistyring. Fall i sykefraværet i 2010 har i tillegg gitt enhetene større handlingsrom. Enhetene får overført mindreforbruket til neste års budsjett gjennom reglementet for påplussing og inntrekk.

Mål og resultater

Mål: Etablere nye kommunale bofellesskap med inntil ni leiligheter tilpasset målgruppen.

Resultat: Det er ferdigstilt og innflyttet tre bofellesskap med til sammen 17 leiligheter. De tre er Klæbuveien - sju leiligheter, Ranheimsveien - sju leiligheter og et privat bofellesskap på nabotomt med fem leiligheter. Uståsen er fortettet med fem nye leiligheter og har tilsammen ni leiligheter.

Mål: Avvikle bofellesskap med en til tre leiligheter.

Resultat: Ved etablering av nye boliger ble bofellesskapene Frode Rinnans vei med fire leiligheter og Hørløcks vei med tre leiligheter avviklet.

Mål: Oppstart med døgnavlastningen på Leistad.

Resultat: Det ble utsatt oppstart til 01. januar 2011 da boligene ble benyttet til annen målgruppe en periode pga brann. Avlastningstilbudet på Nypan og Munkvoll ble avviklet ved oppstart på Leistad.

Mål: Ny organisering og tjenesteutvikling ved dagtilbudene; jfr. plan for dagtilbudstjenesten.

Resultat: Felles ledelse av botiltak og dagtilbud ble vedtatt av bystyret i desember. Ny organisering skal være plass i løpet av 2011.

Mål: Erstatte særlig kostbare tilbud ved dagtilbudene med nye tilrettelagte aktivitetstilbud.

Resultat: Det er utviklet nye tilrettelagte aktivitetstilbud ved alle dagtilbudene.

Mål: Etablere minimum ti nye arbeidsplasser for dagtilbudsbrukere i private bedrifter, kommunale enheter eller hos tiltaksarrangørene.

Resultat: Seks dagtilbudsbrukere har fått nytt varig tilrettelagt arbeid. Flere nye brukere som har søkt dagtilbud, har i stedet fått tilbud om et varig tilrettelagt arbeid i regi av NAV.

Helse og omsorg

Helse og omsorg omfatter områdene hjemmetjenester, helse- og velferdssenter, helsehus og helsetjenester utenfor institusjon.

Økonomi

Avvik budsjett/regnskap	Resultat av nettobudsjett
16,7 millioner kroner	1,3 prosent

Årsresultatet for helse- og omsorgstjenester viser et mindreforbruk på 16,7 millioner kroner. Hovedforklaringene på mindreforbruket er merinntekter på egenbetaling for langtidsopphold på sykehjem. Etablering av 20 nye plasser med heldøgns omsorg har tatt lengre tid enn forutsatt. Forsinkelsen har gitt økte kostnader på hjemmetjenesten, men de totale kostnadene ble lavere enn budsjettert. Avtaleforhandlingene ("lønnsoppgjøret") mellom KS og privatpraktiserende leger og fysioterapeuter ble lavere enn forutsatt. Den økonomiske styringen på enhetene har vært god. Det er et fåtall enheter som har hatt merforbruk av vesentlig omfang.

Hjemmetjenester

De ambulante hjemmetjenestene består av hjemmesykepleie, praktisk husarbeid, pleie/ personlig bistand, tilsyn, opplæring og veiledning i dagliglivets gjøremål, omsorgslønn og brukerstyrt personlig assistanse. Det gis tilbud om trygghetsalarm og middagslevering for at brukere fortsatt skal kunne bo hjemme.

Det var 660 hjemmeboende brukere som fikk levert middagsmat og det ble levert cirka 11 000 middagsporsjoner.

Det var 3 423 brukere som mottok hjemmetjenester.

164 brukere fikk omsorgslønn, mens det var 87 brukere som fikk brukerstyrt personlig assistanse (BPA).

I 2010 har fokus i hjemmetjenesten vært videreutvikling og sikring av rolle- og ansvarsforståelse i tillegg til kompetansehevende tiltak knyttet til basis- og fagkompetanse for å sikre systematisk oppfølging av brukerne og heve kvaliteten på tjenestene. Innføring av "Hverdagsmestring i hjemmet" (HMH) og "Helhetlig pasientforløp i eget hjem" (HPH) og fokus på forebygging og mestring krever betydelig kompetanseheving og kulturendring blant ansatte. Det tar tid å snu en kultur med fokus på å sette inn kompenserende tiltak. Programmet Helhetlig pasientforløp i eget hjem (HPH) er implementert i noe varierende grad i seks enheter, mens tre enheter er godt i gang med opplæring. De siste tre enheter og Hjemmehjelpstjenesten og Trygghetspatroljen starter opplæring i HMH første halvår 2011.

De enhetene som jobber godt etter metoden og bruker verktøyet som er utviklet, ser resultater i form av bedre dokumentasjon og økt faglig fokus i enhetene. Det rapporteres om at dette bidrar til bedre samhandlingen mellom ulike tjenesteområder som er involvert.

Mål og resultater

Mål: Alle enheter har kompetansehevende tiltak i tråd med retningslinjene i prosjektet "Hverdagsmestring i hjemmet" (HMH) og "Helhetlig pasientforløp i eget hjem".

Resultat: Ledernetverket for hjemmetjenesten har i 2010 evaluert og revidert rollebeskrivelser for hhv fagkoordinator og primærkontakt. Disse er regulert i forhold til retningslinjene i prosjektet Helhetlig pasientforløp i eget hjem, HPH. Alle enheter som er integrert i HPH, har gjennomgått kompetansehevende tiltak i henhold til programmet. Dette gjelder enhetene i Lerkendal og Østbyen bydel. Midtbyen bydel startet sin opplæring siste kvartal.

Mål: Antall reinnleggelser i somatisk sykehus er redusert med ti prosent.

Resultat: Dette er et måltall som det har vært vanskelig å evaluere, siden vi ikke har datasystem som ivaretar slik måling. Enhetene som har implementert systematisk oppfølging gjennom metoden i Program for Helhetlig pasientforløp i eget hjem, har i dag tettere og mer systematisk oppfølging av brukerne og et nærmere samarbeid med brukernes fastleger.

Mål: Alle brukere som har vært innlagt i sykehus, har gjennomgått standardisert kartlegging iht prosjekt "Helhetlig pasientforløp i eget hjem", kartlegging av ADL, mestringsmuligheter etc .

Resultat: Programmet Helhetlig pasientforløp i eget hjem, HPH, brukes for alle brukere i de enheter som har implementert programmet. Brukere i alle enheter er inkludert i en doktorgrads studie for å kunne evaluere effekten av programmet. Resultatet av studien forventes å foreligge i siste halvdel av 2012.

Mål: Alle nye brukere får vurdert mulighetene til forebygging og mestring.

Resultat: Det er bygget opp rutiner gjennom Program for helhetlig pasientforløp i eget hjem som skal bidra til å sikre at brukere får vurdert sine muligheter til forebygging og mestring. Vi har ikke datasystem i dag som gjør det mulig å måle effekten av dette. I helsetjenestene i samarbeid med helse og velferdskontor og i Lerkendal bydel er det startet to ulike prosjekt som begge har fokus på å komme inn med forebyggende tiltak på et tidligere stadium, tidlig intervensjon.

Mål: Brukerne skal ha færrest mulig hjelpere å forholde seg til.

Resultat: Vi mangler system for å foreta systematisk måling av antall hjelpere som bistår den enkelte bruker. Det må i så fall gjøres som en manuell telling, noe som ikke har vært prioritert i 2010. Brukerundersøkelser viser ønske om færre hjelpere til den enkelte bruker, og enhetene har fokus på dette. Fordelen med færre hjelpere til den enkelte bruker er økt kontinuitet. Ulempen er økt sårbarhet dersom få bistasdytere kjenner brukeren. At ansatte jobber i turnus, gjør situasjonen mer kompleks enn om det kun ytes tjenester på dagtid. Samtidig med krav til færre hjelpere stilles krav om rett kompetanse til riktig tid. Enhetene må til en hver tid faglig vurdere hvilken kompetanse som må settes inn ut fra oppdraget som skal løses. Dersom alle brukere skal ha få bistasdytere, vil vi ha behov for økt andel ansatte med høyere utdanning samt økt antall ansatte i hele stillinger. Den samlede tilgangen på 3-årig arbeidskraft er ikke grenseløs. I tillegg vil en slik ordning ekskludere andre typer arbeidskraft. Det viktigste må være at den enkelte bistasdyter har klare instruksjoner for hvilken bistand som skal ytes i det enkelte tilfelle.

Helse- og velferdssenter

Trondheim kommune har 16 kommunale og fire private helse- og velferdssentre fordelt på fire bydeler. Driften ved Persaunet helse- og velferdssenter ble avviklet, og brukere og ansatte flyttet i august inn i nye flotte lokaler ved Kattem helse- og velferdssenter.

Helse- og velferdssentrene består av sykehjem som i tillegg har ansvar for tjenester til hjemmeboende i omsorgsboliger i et geografisk tilknyttet område rundt sykehjemmet. Hensikten er å følge opp mål og strategier i Eldreplanen med levende sentra der brukere og befolkningen i nærområdet kan benytte seg av et variert tilbud med helse- og velferdssenteret som arena.

Helse- og velferdssentrene har tilsatt aktivitører og jobber nært sammen med dagsenter, miljøverter, kulturverter, Den norske kirke og frivillige lag og organisasjoner om å skape gode tilbud. Per 31. desember 2010 var det 1 530 plasser med heldøgns omsorg for eldre, hvorav 1 318 plasser ved helse- og velferdssenter og 212 helsehusplasser.

Mål og resultater

Mål: Minimum 50 prosent av alle ansatte med 50 prosent stilling eller mer har gjennomgått kompetanseheving ift roller, ansvar og faglige tema.

Resultat: Ledernetverket for helse- og velferdssenter har utarbeidet og fått godkjente rollebeskrivelser knyttet til henholdsvis fagkoordinatorrolle og primærkontaktrolle. Disse ligger i Kvaliteket. Enhetene har jobbet internt med å få rollene integrert i daglig arbeid. I 2010 ble det også startet et arbeid med felles faglig kvalitetsstandard for oppfølging av kosthold og ernæring til brukere i helse- og velferdssentre og i helsehus. Ny felles måltidsrytme er vedtatt.

Mål: Prosjekt vedrørende teknologi i omsorgstjenester er igangsatt i helse- og velferdssenter.

Resultat: Velferdsteknologiske løsninger er under utprøving på det nyoppførte Kattem helse- og velferdssenter. Det er montert et utvidet trygghetsalarmsystem med bl.a. dørsensorer som registrerer om beboere går ut av rommet. Ansattes vakttelefoner kan benyttes for å åpne ytterdør, motta og aktivere overfalls- og brannalarm. Det er også montert tidsstyrte elektroniske låser på dører til brukerne for å hindre besøk av uvedkommende på natten. Erfaringene så langt er positive.

Mål: Budsjetteringsmodellen er gjennomgått og eventuelle nødvendige justeringer foretatt.

Resultat: Budsjetteringsmodellen er gjennomgått og justert i forhold til brukere med kognitiv svikt.

Mål: Antall hjemmeboende brukere som har tilbud i dagsenter er økt (økt utnyttelsesgrad for hjemmeboende brukere/overbooking).

Resultat: Utnyttelsesgraden per senter er økt til over 90 prosent.

Helsehus

Helsehusene er et relativt nytt konsept med tilbud om korttidsopphold for utredning, etterbehandling, rehabilitering og avlastning/vedlikeholdsopphold. Alle bydeler har helsehus som ivaretar deler av konseptet, men foreløpig er det kun Øya helsehus som fyller kravene til helsehus fullt ut både i forhold til bemanning og innhold. Øya helsehus har 47 årsverk for sykepleiere og 39 årsverk for hjelpepleiere og 4,3 årsverk for leger.

Per 31. desember 2010 var det til sammen 212 helsehusplasser.

Mål og resultater

Mål: Kartlegge og definere pasientgrupper som skal prioriteres til behandling i helsehus.

Resultat: Pasienter på Øya helsehus med behov for langtidsplass flyttes til andre sykehjem innen fire til seks uker. Det forekommer også at pasienter må vente i mer enn seks uker på langtidsplass.

Mål: Styrke fagdekningen ved Øya helsehus, bl.a. øke legedekningen.

Resultat: Legedekningen er økt fra 4 til 4,3 årsverk.

Mål: Utvikle og gjennomføre kompetanseplaner som sikrer at kompetansen hos medarbeiderne i helsehus er i tråd med pasientgrunnlaget.

Resultat: Alle helsehusene har kompetanseplaner. Det er gjennomført felles fagdager for helsehus og helsetjenester. Fagkoordinatorrolle og primærkontaktrolle er tydeliggjort.

Helsetjenester utenfor institusjon

Helseenhetene omfatter fysioterapitjeneste (privatpraktiserende og kommunalt ansatte), FYSAK, Frisklivssenter, ergoterapitjenester, fire innsatsteam, Ressurssenter for demens, Informasjonssenter for seniorer, hjelpemiddelteknikere, Legevakt og Enhet for legetjenester og smittevern. Disse tjenestene ytes til hele befolkningen uavhengig av alder og boform og tildeles etter samme kriterier (prioriteringsnøkler), med unntak av FYSAK, hvor det jobbes med å øke den fysiske aktiviteten i befolkningen både generelt og mot risikogrupper.

Hovedutfordringene for fysio- og ergoterapitjenestene har vært å håndtere økende antall henvisninger og prioritering av tidlig intervensjon. Dekningen av disse tjenestene er ikke fullt ut oppjustert iht. befolkningsveksten og økt etterspørsel de siste årene. Tendensen for voksne/eldre er at akuttbehov og utskrivingsklare pasienter ved sykehuset tar en økende andel av ressursene.

Når det gjelder barn, settes tjenestene inn ganske raskt, men det er fortsatt behov for bedre samordning av innsatsen på et tidligere stadium i forløpet for barn med sammensatte behov. Knappe ressurser tilsier at de minste barna prioriteres. Den yngre delen av befolkningen er ikke tatt med i justering av dekningsgraden.

Ergo- og fysioterapitjenestene har medvirket aktivt i utviklingen av samhandlingsprosedyrer og felles kartleggingsverktøy (se mer nedenfor). Det er søkt om og mottatt prosjektmidler for utvikling av praksis for å forebygge, for å utsette behov for hjemmetjenester, institusjonsinnleggelse og ivaretagelse av helhetlige pasientforløp. Enhetene har etablert kommunal Frisklivscentral med "fysisk aktivitet på resept" og livsstilsendring for inaktive og overvektige i en bydel. Skjønnsmidler over to år har bidratt til utvikling av fysisk aktivitet på resept. Fysioterapitjenesten finansierte tilbudet i 2010 og får tilført friske midler til dette fra og med 2011.

Helsetjenestene skal forhindre/utsette behov for økt personlig hjelp og/eller institusjonstjeneste gjennom helsefremmende og forebyggende arbeid.

Enhet for legetjenester og smittevern (ELS)

- 143 fastleger med gjennomsnittlig 1 326 listepasienter hver
- 4 500 personer fikk reisevaksiner, det vil si en økning på 200 fra 2009.
- 1 400 personer var til tuberkulosekontroll, hvorav halvparten har hatt to konsultasjonstimer.
- 7 605 vaksinedoser, en økning på 332 doser fra 2009.

Trondheim legevakt

- 111 telefoner til legevakta per dag i snitt
- 53 516 besøkte legevakta, mens 5 409 mottok ambulerende legevakt.
- 25 klager, hvorav åtte var rettet mot behandlende lege. Fire klager er knyttet til avvisning i ytre ekspedisjon, to klager er knyttet til råd fra legevaktstelefonen, mens 11 klager er knyttet til andre forhold.

Enhet for ergoterapitjenester

Ergoterapitjenesten hadde 1619 nye vedtak i 2010 og 954 ble overført fra 2009. Disse ble fordelt på cirka 29 årsverk. I tillegg kommer helsefremmende og forebyggende arbeid med en innsats som tilsvarer 667 timer.

Hjelpemiddelteknikerne hadde 4932 oppdrag fordelt på sju årsverk og en opplæringsstilling. I tillegg kommer oppdrag med montering av vanntåkeanlegg. Flere oppdrag er blitt mer tidkrevende. Tilpassing av rullestoler som tidligere ble utført av Hjelpemiddelsentral og firma, løses nå av kommunen.

Infosenter for seniorer gjennomførte 466 helsesamtaler/hjemmebesøk til 80 og 81 åringer hvorav 55 fikk besøk to ganger.

200 i aldersgruppen 75 + deltok på miniseminar og det er gjennomført 58 undervisningsoppdrag til pensjonistforeninger og andre med til sammen 2 757 deltakere.

Ressurssenteret for demens har gjennomført to pårørendekurs à syv kvelder med 27 + 16 deltakere. Samtalegruppe for pårørende med 11 deltakere. Råd, veiledningssamtaler med 245 pårørende, 40 hjemmebesøk og 50 veiledninger til samarbeidspartnere i hjemmet, HV senter og andre kommunale enheter.

Innsatsteamene hadde 331 nye brukere i tillegg til 48 overførte fra 2009 fordelt på fire team (15 årsverk).

0,5 årsverk er tilknyttet samarbeid med Frisklivsentralen. Bidrar med helsesamtaler, oppfølging og endrings- og mestringskurs til brukere som henvises.

0,5 årsverk brukerkonsulent har gitt individuell oppfølging av 20 brukere. Det er gitt informasjon og veiledning for å komme i gang med sosial deltakelse, lag, organisasjoner og ivareta egen hjelpemiddelformidling. Det er inngått et samarbeid med Fysak, Frisklivsentral om utvikling av vedlikeholdstrening for personer med nedsatt funksjonsevne ved treningssenter.

Enhet for fysioterapitjenester

Enhet for fysioterapitjenester fikk henvist 1 737 nye brukere i 2010 (individuell oppfølging), (116 flere enn i 2009) og 1 071 brukere ble overført fra 2009 (184 flere enn overført fra 2008 til 2009)

Ett årsverk er øremerket helsefremmende og forebyggende arbeid i videregående skole. I tillegg er det registrert 344,5 timer helsefremmende arbeid og primærforebyggende arbeid for barn: 344,5 timer (0,18 % årsverk).

For voksne/eldre er det registrert - i tillegg til individuell oppfølging - 1 271 timer helsefremmende og forebyggende arbeid (0,68 % årsverk).

All innsats, både individuelt og helsefremmende/forebyggende er fordelt på 40 årsverk.

Privatpraktiserende fysioterapeuter (77 avtalehjemler fordelt på 28 institutt) rapporterer årlig kun for et kvartal for å gi et bilde av aktiviteten. I 2010 ble det registrert i ett kvartal 9 422 pasienter. 13 prosent av disse er i gruppen 67+, 3 prosent under 18 år, mens 84 prosent er i yrkesaktiv alder.

I tillegg har tjenesten:

- Ett årsverk FYSAK koordinatorinnsatsen er fordelt 50/50 barn og voksne/eldre.
- Frisklivsentral hadde 1,2 årsverk pluss 0,5 årsverk fra ergoterapitjenesten. Antallet henvisninger i 2010 var 91, hvorav 77 fikk helsesamtale, og grupperettet oppfølging/reseptperioder (à 3 mnd). Tilsvarende tilbud er etablert for funksjonshemmede. I 2010 var det 20 henvisninger fra denne målgruppen, hvorav 16 fikk helsesamtaler som utgangspunkt for reseptperioder (à 3 mnd).
- 11 treningsgrupper i nærmiljøet for seniorer gir et tilbud til 250 brukere. Disse drives av instruktører som får opplæring av fysioterapeutene i tjenesten og følges opp med råd og veiledning.
- 22 studentdrevne grupper med veiledning fra fysioterapeuter drives i tillegg for barn og eldre. 90 brukere fikk tilbud om bassengtrening ved Havstein.

Mål og resultater

Mål: Alle helseenheter har implementert samarbeidsrutiner som ivaretar overganger mellom institusjoner og hjem.

Resultat: Henvisningsrutine fra kommunen til BUP er innført og i bruk, og krever bruk av kommunale tjenester parallelt med fastlege. Nye retningslinjer for koordinerte tjenester for barn og unge i overgang mellom sykehus og kommunen v/ helsetjeneste, barnevern og pedagogisk personale, er vedtatt og tatt i bruk.

Smittevernsplan med samarbeidsrelasjon med St.Olavs Hospital er fortsatt i bruk jevnlig.

Avtale om arbeidsfordeling og samarbeid mellom Legevakta og St.Olavs Hospital er inngått.

Helseenhetene har deltatt i utviklingsarbeid om helhetlige pasientforløp, inntak og utskrivning fra helsehus gjennom fagkoordinatorkoordinatornettverket, ledernetverk og prosjekter.

Mål: Antall reinnleggelser i sykehus er redusert med ti prosent.

Resultat: Helseenhetene har bidratt til å kvalitetssikre oppfølging etter sykehusinnleggelser gjennom arbeid med rutiner og fagutvikling i samarbeid mellom kommune, sykehus og NTNU. Å måle effekten av deres innsats spesifikt lar seg per tiden ikke gjøre.

Tiltak blant fastlegene for dette målet er gjennomført, og følges opp. Måltall for effekten er ikke innhentet

Mål: "Frisklivssentral" og/eller evt. kommunalt lærings- og mestringssenter er etablert.

Resultat: Interne rutiner og tilbud er utarbeidet for en frisklivssentral. Det ble igangsatt tiltak som f.eks. kosthold og endringskurs. Samarbeid er etablert med idrettslag, frivillighetssentraler, studenter, NTNU (målstyring).

Mål: Persaunet transittmottak har etablert og kvalitetssikret helsetjeneste.

Resultat: Det er etablert en egen helsetjeneste for beboere på Persaunet statlige mottak. Kommunen tilbyr tre halve dager med helsetjenester fra spesialsykepleier og en halv dag med en tilsynslege til stede på mottaket per uke. Det pågår kontinuerlig utvikling og kvalitetssikring av tjenesten.

Avtale er inngått mellom ELS og Legevakta om bistand med legehjelp ved behov.

Mål: Standarder for ventetid ved Legevakten overholdes.

Resultat: Rød hastegrad: Ingen brudd. Gul hastegrad: fire brudd (vakter). Grønn hastegrad: 11 brudd.

Mål: Avklaring av ansvar mellom legevakt og fastleger.

Resultat: Kontrakt er utarbeidet for fastlegenes rammer og arbeidsforhold i Legevakta.

Mål: Sykepleierstilling ved ELS fullfinansieres.

Resultat: Sykepleier ved Persaunet transittmottak er fullfinansiert.

Mål: Aktivitetsnivået fra 2009 er opprettholdt (dekningsgrad).

Resultat: Antall pasientkontakter gikk litt tilbake i 2010, og dette vitner om en sikrere siling av kontakt etter behov. Antall innleggelses fra Legevakta gikk ned med 650 fra 2009 til 8395 i 2010.

Vaksinasjonsdekning mot HPV er økt fra 43 prosent til 51 prosent siden 2009.

Mål: Justering av rammer til helseenhetene iht demografisk utvikling. Løfte alle private driftshjemler til minimum 40 prosent.

Resultat: Helsestasjons og skolelegeressursen er ikke økt i 2010.

Frivillig arbeid

Nasjonalt og lokalt har det vært en økende bevissthet om betydningen av frivillig arbeid. Det er fokusert på følgende tre områder, hvor frivillig arbeid har spesiell betydning for innbyggerne i Trondheim:

- Frivillig arbeid bidrar til økt livskvalitet.
- Frivillig arbeid bidrar til å utvikle den sosial kapital i Trondheim
- Frivillig arbeid er en aktiv pådriver for utvikling av byen.

Det er utarbeidet en politisk sak om tilskuddsordningene til frivillige lag og organisasjoner. Målet er å samordne tilskuddsordningene for å skape forutsigbarhet og gjøre det enklere for frivillig sektor å samhandle med kommunen.

Gjennom prosjektet "Fra Pilot til Skvadron" er det et overordnet fokus på betydningen av frivillig sektor og å utvikle en frivillighetspolitikk som et ledd i å skape gode rammebetingelser og etablere samhandlingsarenaer med frivillig sektor.

Det er utarbeidet nye partnerskapsavtaler med byens åtte frivilligsentraler og avtaler med ulike frivillige samarbeidspartnere er forlenget.

Mål og resultater

Mål: Delta i prosjektgruppe i prosjektet "Fra pilot til skvadron" som skal resultere bl.a. i en plan for frivilligpolitikk i løpet av prosjektperioden (2011).

Resultat: Helse og velferd er representert i prosjektgruppen ved frivillighetskoordinator.

Mål: Søknadsprosessen er effektivisert. Utarbeide tydelige tildelingskriterier og forventinger.

Resultat: Arbeidet med å utarbeide nye tildelingskriterier ble igangsatt i nært samarbeid med kultur.

Mål: Etablere "fora" for frivillighet for informasjonsutveksling og samhandling, minimum ett møte pr. halvår.

Resultat: Det ble gjennomført høringsmøter med frivillige lag og organisasjoner i forbindelse med politisk sak "Kommunale tilskudd til frivillige lag og organisasjoner".

Mål: Kommunens forhold til frivilligsentraler er tydeliggjort.

Resultat: Det er inngått ny partnerskapsavtale med frivilligsentralene for perioden 2011 – 2013.

Mål: Forholdet mellom kommunen og mottakere av store tilskudd er godt regulert.

Resultat: Det ble utarbeidet plan for oppstart av faste dialogmøter med de store frivillige organisasjonene.

Flyktninger og innvandrere

Budsjettområdet gjelder:

- § Bosettingsavtale 2010
- § Fordeling av statlige tilskudd kommunen mottar til bosetting/integrering av flyktninger.
- § Fordeling av statlige tilskudd kommunen mottar som vertskommune for mottakssentraler for asylsøkere.

Mål og resultat

Mål: Bosette 280 flyktninger, hvorav 30 enslige mindreårige.

Resultat: Bystyrets vedtak og bosettingsavtalen med Integrerings- og mangfoldsdirektoratet IMDi ble innfridd. Totalt ble det bosatt 298 personer med flyktningebakgrunn i 2010.

Bosettingen var fordelt slik:

- 178 personer bosatt fra statlige mottakssteder
- 55 overføringsflyktninger
- 30 enslige mindreårige
- 35 familiegjenforente

De nybosattes opprinnelsesland i 2010:

Opprinnelsesland	Antall personer	Opprinnelsesland	Antall personer
Eritrea	74	Sri Lanka	8
Somalia	53	Nepal	4
Afghanistan	39	Serbia	4
Irak	34	Montenegro	4
Iran	19	Kina	3
Statsløse	13	Rusland	3
Myanmar	10	Kongo	3
Jemen	9	Pakistan	1
Etiopia	9		

Mål: 65 prosent av alle nyankomne flyktninger som deltar i kommunens toårige introduksjonsprogram skal ha kommet i arbeid og/eller utdanning ved endt programtid.

Resultat: Etter statens definisjon på kriterier for måloppnåelse i introduksjonsprogram, var resultatet i 2010 på 35 prosent.

Totalt avsluttet 135 personer i introduksjonsprogrammet. Situasjonen ved avslutning i programmet var slik;

- 16 personer i ordinært arbeidsforhold med mer enn 30 timer arbeidsuke
- 4 personer i ordinært arbeid med mindre enn 30 timer arbeidsuke
- 1 person i lønnstilskudd i regi av NAV
- 23 personer i ordinær videregående opplæring
- 4 personer i høyere utdanning
- 18 personer i grunnskoleopplæring
- 32 personer arbeidssøkere eller i tiltak i regi av NAV
- 24 personer hadde sosialhjelp
- 8 personer hadde andre trygdeytelser
- 2 personer annen status
- 2 personer er flyttet fra kommunen

Mål: Rask og jevn kvartalsvis bosetting av flyktninger. I 2010 inngikk TRK og IMDi region Midt-Norge en samarbeidsavtale for raskere bosetting av flyktninger. IMDi innvilget 900 000 kroner til forsøket, hvor størsteparten av tilskuddet gikk til finansiering av tomgangstap på kommunale boliger og en mindre andel til ekstrautgifter knyttet til tolk.

Resultat: Etter egen og IMDi's vurdering, nådde kommunen et meget godt bosettingsresultat gjennom forsøket. 75,5 prosent av de som ble bosatt i kommunen i 2010 hadde inntil 50 dager ventetid fra tidspunktet om anmodning om bosetting ble framlagt for kommunen, til flyktingene faktisk ble bosatt.

Til sammenligning var ventetiden i 2008 på 72 dager på landsbasis.

Mål: Kommunale leietakere med innvandrerbakgrunn som har inntekt stimuleres til å kjøpe egen bolig gjennom ordinære låneordninger. (Dette er et lokalt initiert utviklingsprosjekt ved Helse og velferdskontor Midtbyen som startet høsten 2009 og ble videreført i 2010. Prosjektet er kalt fra "leie til eie" og er finansiert over statlige integreringstilskuddsmidler (50 prosent stillingsandel).

Resultat: I 2010 kjøpte 26 personer med innvandrerbakgrunn egen bolig med bistand fra prosjektet. Stor interesse blant kommunale leieboere med innvandrerbakgrunn. Over 130 henvendelser til prosjektet for vurdering og kjøp av egen bolig. Prosjektet blir videreført i 2011.

Nøkkeltall forvaltningstjenester - Helse og velferd

Foreløpige Kostra-tall for sosialtjenester. Trondheim kommune sammenlignet med et veid gjennomsnitt av de øvrige ASSS-kommunene.

	Trondheim	ASSS
Andel sosialhjelpsmottakere ift innb. i alderen 20-66 år	3,4	4,0
Netto driftsutgifter til sosialtjenesten per innb. 20-66 år	2 988	3 087

Nøkkeltall Helse- og omsorgstjenester

Foreløpige Kostra-tall for pleie og omsorg. Trondheim kommune sammenlignet med et veid gjennomsnitt av de øvrige ASSS-kommunene.

	Trondheim	ASSS
Andel innbyggere 67-79 år som bor på institusjon	2,4	1,7
Andel innbyggere 80 år og over som bor på institusjon	16,8	14,6
Legeårsverk per 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	8,5	8,9
Fysioterapiårsverk per 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	8,6	8,7
Netto driftsutgifter i kroner per innbygger, kommunehelsetjenesten	1 679	1 580

Ringvebukta en tidlig vårdag. (Foto: Carl Erik Eriksson)

Kultur, idrett, friluftsliv og kirker

Kultur og kirke

Virksomhetsområdet har overordnet fagansvar for kommunens kulturpolitikk og driver Trondheim folkebibliotek og Kulturenheten. Kultur forvalter faste tilskudd til kulturinstitusjonene, festivaler og frie grupper, og ulike tilskuddsordninger. Det ytes tilskudd til Kirkelig fellesråd, og tros- og livssynssamfunn.

Økonomi

Avvik budsjett/regnskap	Resultat av nettobudsjett
2,3 millioner kroner	1,09 prosent

Området kultur, kirke, bibliotek og kulturenheten inkludert kulturadministrasjon hadde i 2010 et mindreforbruk på 2,3 millioner kroner av et budsjett på 211 millioner kroner. I dette inngår et mindreforbruk ved kulturenheten på 0,9 millioner kroner grunnet høyt sykefravær, vakanser og ingen innleie ved sykefravær. Redusert bruk av innleide konsulenter og andre reduserte driftsutgifter førte til et mindreforbruk av administrative kostnader.

Kirkelig fellesråd

Trondheim kommunes tilskudd til fellesrådets drift av kirker og kirkegårder var på 62 millioner kroner i 2010. Kirkelig fellesråd fikk et underskudd på 5,7 millioner kroner i 2010. Om lag 2 millioner kroner av dette underskuddet skulle vært resultatført i 2009. Fellesrådet iverksatte høsten 2010 ulike innsparingstiltak som ansettelsesstopp, begrensninger i inntak av vikarer ved sykefravær, vakanser og ferier, stans i planlagt vedlikehold, stans i kurs og kompetanseutvikling og ytterligere energisparing.

Mål og resultater

Mål: Etablere bydelsbibliotek

Resultat: Filialen på Saupstad flyttet inn i nye lokaler, og ble etablert som et bydelsbibliotek. Utlånet økte med 52 prosent fra 2009 til totalt 67 308. Tilbudet ble utvidet med dataspill og Språkkafè. Kaféen har gitt innvandrerbefolkningen et møtested der de kan praktisere norsk. Ved de andre avdelingene gikk antall utlån ned, blant annet fordi det var stengt under streiken. Moholt filial ble ominnredet, og dataopplæring for seniorer er gjennomført ved hjelp av frivillige *Nettravnere*. PC-tilbudet er utvidet, og det er etablert arbeidsplassbibliotek for taxisjåfører.

Formannskapet ble i sak om utvikling av biblioteket orientert om tiltak for å utvikle de øvrige filialene til bydelsbibliotek.

Mål: Samarbeid med frivillige lag og organisasjoner gir aktivitet for flere og nye grupper barn

---

Resultat: Samarbeidet med lag og organisasjoner er utvidet. 11 110 barn har deltatt på aktiviteter gjennom Barnepakken i 2010. 23 frivillige organisasjoner har fått tilskudd til ulike aktiviteter. Rekruttering av barn har skjedd på ulike arenaer og i samarbeid med Barne- og familietjenesten og Helse- og velferdstjenesten.

Lademoen menighet overtok kommunens barneteater på Lademoen. Det er etablert sekretariat i regi av Kulturenheten for nettverksamarbeidet Barnas teater.

Mål: Styrke ungdomstiltakene i enkelte bydeler

Resultat: Trondheim ble i 2010 kåret til årets barne- og ungdomskommune av Barne-, likestillings- og integreringsdepartementet. I juryens begrunnelse ble blant annet medvirkning fra barn og unge og kultur- og fritidstilbudet framhevet.

Besøkstallet for fritidsklubbene har økt med 13 prosent fra 2009 til 34 100 ungdommer i 2010. Det ble servert 16 500 varme måltider, en økning på 3 500 fra 2009. Deltakelse på rusfrie ungdomstiltak i regi av fritidsklubbene og Kultursenteret ISAK økte med 1 000, til nesten 11 300 ungdommer i 2010. Kultursenteret ISAK har gjennomført 34 arrangement med til sammen nesten 5 700 deltakere. Kulturverkstedet Kulturfabrikken hadde åpent i 1 200 timer med voksne til stede, og ble besøkt av 5 000 ungdommer. Trikkestallen hadde et besøk på 4 682, opp fra 4 361 i 2009.

Ny fritidsklubb ble åpnet i kjelleren i idrettshallen på Charlottenlund. I tilknytning til fritidsklubben ble det etablert tre nye øvingsrom for band. Tre fritidsklubber fikk nødvendig oppussing.

Med tilskudd fra kommunen utvidet Byåsen kirke sin ungdomsklubb til to kvelder i uka.

Mål: Flere hjemmeboende eldre benytter seg av tilbudet om kulturopplevelser

---

Resultat: "Dørstokkmila" ble satt i gang for å få flere hjemmeboende eldre til å bruke kommunens kulturtilbud. I samarbeid med hjemmetjenesten har det vært arbeidet med å motivere brukerne og å gi bedre informasjon. Det ble tilrettelagt for en transportordning. Flere hjemmeboende eldre har benyttet seg av tilbudet, men fortsatt har tiltaket et betydelig utviklingspotensial.

Mål: Styrke samhandlingen mellom kommunen og fritidskulturlivet

---

Resultat: Handlingsprogrammet for kultur ble vedtatt av Bystyret i september 2010. Det er etablert et godt samarbeid om oppfølging av handlingsprogrammet med Trondheim kulturnettverk, en paraplyorganisasjon for fritidskulturlivet.

Sak om kommunale tilskudd og tilskuddsordninger ble behandlet av formannskapet i september og vedtatt sendt på høring.

Mål: Følge opp mål og strategier i Handlingsprogram for kunst og Strategisk museumsplan

---

Resultat: Rockheim, det nasjonale opplevelsessenteret for pop og rock ble åpnet i august 2010. Kunstbiennalen Metamorf ble gjennomført for første gang. Handlingsprogram for kunst 2010-2013 ble vedtatt av bystyret i januar 2010. Fra Kulturfondet ble det i 2010 fordelt 2,88 millioner kroner til 11 prosjekter. To av prosjektene videreføres i 2011.

Disponering av Kulturfondet 2010:

Søker	Prosjekt	Tildelt beløp
NTNU/Torhild Alice Oddane	Fra minifiolinist til Trondheimssolist	100 000
NTNU	Kunnskapsbyen 250 år	150 000
NTNU	Norge-India 2011	400 000
Vennskapsforeningen Trondheim – Ramallah	Pilegrimsprosjekt 2010	50 000
Rådmannen	Kultimathule	400 000
STFK/Interreg-prosjekt	Filmkommisjon Jämtland/Trøndelag	280 000
Midt-Norsk jazzsenter	Trondheim Voices	100 000
Trondheim elektroniske kunstsenter	Metamorph	500 000
Pilegrimsgården	European Cultural Routes	135 000
Atelier Ilsvika	Spikerfabrikken	515 000
Polar Artist	Trondheim Calling forprosjekt	250 000

Det ble bevilget 8,2 millioner kroner til kommunens utsmykkingsordning. I 2010 var 42 utsmykningsprosjekter under utarbeidelse fordelt på 10 uteromprosjekter, 20 barnehager, 9 skoler og 3 sykehjem.

Boken *Kunst ute kunst inne*, en guide for Trondheim kommunes kunst i offentlig rom fra 2000-2010, ble utgitt. Guiden ble distribuert til alle skoler og barnehager i kommunen.

Formannskapet behandlet forprosjektrapport for etablering av en kunsthall i Trondheim og vedtok å arbeide videre for en slik etablering.

Trondheim kommunes tilskudd til Museene i Sør-Trøndelag økte. Nordenfjeldske kunstindustrimuseums styre fattet vedtak om at museet skal bli en avdeling under Museene i Sør-Trøndelag. Sjøfartsmuseet ble gjenåpnet våren 2010.

Mål: Arbeide for å styrke Olavsarven og Trondheim som kirkelig senter

Resultat: Stortinget besluttet å legge embetet som preses, det vil si ledende biskop, til Trondheim.

Riksantikvaren besluttet høsten 2010 at det skal etableres et midlertidig nasjonalt pilegrimssenter i Trondheim.

Europarådet tildelte Olavsleden i Norge status som europeisk kulturvei.

Som del av samarbeidet i Trøndelagsrådet ble det arrangert en økumenisk samling på Tautra.

Stipender og priser

Ramallahstipendet 2010 på 50 000 kroner gikk til musiker Jovan Pavlovic.

Kommunens kulturpris gikk til Rosenborgspilleren Roar Strand og Nidarosdomens jentekor. Hver prisvinner fikk 25 000 kroner og bronsestatuetten "God'dagen" av billedkunstner Tone Thiis Schjetne.

Kulturstipend på 25 000 kroner gikk til åtte kunstnere innen film, musikk, litteratur og visuelle uttrykk.

Idrett, park og friluftsliv

Tjenesteområdet består av enhet for idrett, park og friluftsliv. Enheten ble etablert i august 2010, med overføring av medarbeidere fra flere enheter og virksomhetsområder.

Økonomi

Avvik budsjett/regnskap	Resultat av nettobudsjett
2,8 millioner kroner	3,91 prosent

Området fikk et mindreforbruk på 2,8 millioner kroner i 2010 av et budsjett på 71 millioner kroner. Avviket kan relateres til lavere driftskostnader i oppstartsperioden for Ranheim friidrettshall, mindre utgifter knyttet til Trondheim Spektrum og lavere utbetaling av kommunens egenandel ved bruk av spillemidler.

Pirbadet

Til tross for stor byggeaktivitet i badeanleggets umiddelbare nærhet, samt dårligere parkeringsforhold på grunn av dette, ble året 2010 et godt år. Regnskapet for Stiftelsen Trondheim Pirbad viser et overskudd på 3,8 millioner kroner etter finans og avskrivninger. Det er utført et omfattende vedlikeholdsprogram, samt investert betydelig økonomiske midler innen bygg og attraksjoner.

Pirbadet har nok et år befestet sin posisjon som landets mest besøkte bade- og svømmeanlegg, og var i dagene 8.-11. juli arena for Norgesmesterskapet i svømming.

Mål og resultater

Mål: Øke antallet halltimer til barn, unge og den uorganiserte idretten

Resultat: Ranheim friidrettshall ble tatt i bruk høsten 2010. Hallen er en viktig innendørs arena for friidretten, men også for skole og annen idrett.

Rosenborghallen ble tatt i bruk vinteren 2010. Hallen er en moderne flerbrukshall til nytte både for skolen og for idretten.

Plasthall Kolstad ble ikke realisert i 2010. Saken ble utredet, men lot seg ikke gjennomføre slik som forutsatt.

For å kunne utnytte halltiden bedre, ble et web-basert bookingsystem tatt i bruk høsten 2010. Ved hjelp av dette kan både den uorganiserte og organiserte idretten bestille halltid direkte.

Nye styrkerom ved Ranheim friidrettshall, Rosenborghallen og Munkvollhallen er stilt til disposisjon for personer over 16 år.

Det er etablert et tilbud om "åpen hall" i Blussuvollhallen på lørdager. De fleste som bruker halltiden er uorganiserte, noe som er i samsvar med intensjonene.

Mål: Bedre kapasiteten og tilgjengeligheten til løypene i marka

Resultat: Et omfattende arbeid med skilting og merking i marka er gjennomført. Arbeidet videreføres. Ny lysløype på Fjellsætermyra er ferdigstilt og tatt i bruk i 2010.

Mål: Økt antall internasjonale arrangement i Trondheim

Resultat: Orienterings-VM 2010, som ble arrangert i Trondheim i august, hadde 42 deltagende nasjoner, og på det meste 10.000 tilskuere. Trondheim kommune bidro praktisk og økonomisk til gjennomføringen.

Mål: Ingen økning av forsøplingen i parker og friluftsområder, med særlig fokus på badeplassene. En bedret sanitærsituasjon ved badeplassene

Resultat: Det er brukt ekstra ressurser for å forhindre forsøpling og til opprydding. Det er etablert nytt toalett i Ringvebukta (Sponhuset).

Mål: Få oversikt over nivået på etterslepet av vedlikehold park, grøntområder og vegnett. Få etablert en tydelig vedlikeholdsstandard

Resultat: Arbeidet er påbegynt, men ikke fullført i 2010. Arbeidet vil bli videreført i 2011.

Mål: Et opprettholdt, trygt tilbud i byens parker og nærmiljø for barn og unges aktivitet

Resultat: Aktivitetsområde og lekeplass i Lundåsen ble oppgradert. Aktivitetsområde og tursti ved Jonny Peviks vei ble oppgradert og tatt i bruk.

Museumsparken er rehabilitert, og ble offisielt åpnet av kong Harald 10. mars 2010. Elgeseter friområde (Eddaparken) ble tatt i bruk.

Sikring av friluftsområder: Avtaler/ervert inngått for Buktafjæra på Byneset, deler av Spruten på Tyholt, Uglabekken og delvis for Sørådalen.

Kulturfondet

Fra Kulturfondet ble det i 2010 tildelt 0,52 millioner kroner til fire prosjekter innen idrettsområdet.

Disponering av Kulturfondet til idrettsformål:

Søker	Prosjekt	Tildelt beløp
Trondhjems Velocipedklubb (TVK)	NM sykkel 2010	150 000
Nidely IL friidrett og Ranheim IL friidrett	NM mangekamp friidrett 2010	50 000
World Orienteering Championship 2010	VM orientering 2010	250 000
Byåsen IL	Hovedlandsrenn ski	70 000

Stipender

Fire utøvere i ulike idrettsgrener ble tildelt 50 000 kroner hver.

Næring og samfunn

Her inngår arbeidsoppgavene kommuneplan og regional plan, tilrettelegging for næringsutvikling og utvikling av kunnskapsbyen, samt regionalt samarbeid. Arbeidet utføres i rådmannens fagstab.

Økonomi

Avvik budsjett/regnskap	Resultat av nettobudsjett
0,49 millioner kroner	5,31 prosent

Området hadde et mindreforbruk på 0,49 millioner kroner av et budsjett på 9,2 millioner kroner. Dette kan for en stor del relateres til lavere kostnader ved ferdigstilling av kommuneplanens samfunnsdel og mindre aktivitet innen markedsføring og omdømmebygging.

Kommuneplanens samfunnsdel

Bystyret vedtok Kommuneplanens samfunnsdel 2009-2020 i juni 2010. For første gang ble det utarbeidet en handlingsdel integrert med økonomiplanen 2011-2014, hvor periodemål og resultatmål er avledet av målene i kommuneplanen. Samtidig ble ansvaret for oppfølging av de ulike målene i kommuneplanen fordelt på virksomhetsområdene. Også planprogrammet for rullering av kommuneplanens arealdel legger kommuneplanens samfunnsdel til grunn. Planprogrammet ble lagt ut til offentlig ettersyn høsten 2010.

Mål og resultater

Mål: **Styrke byen og regionen i den nasjonale og internasjonale konkurransen gjennom forsterket samarbeid i regionen**

Resultat: I byregionen følges målet opp gjennom samarbeidet i Trondheimsregionen, som vedtok to overordnede planer i 2010: Strategisk næringsplan og Interkommunal arealplan (IKAP) for Trondheimsregionen. I tilknytning til strategisk næringsplan ble det etablert et næringsråd, konstituert i september 2010. Arbeidet med en handlingsplan for strategisk næringsplan og oppfølging av IKAP startet høsten 2010.

Trondheimsregionen som politisk regionråd består i 2010 av 10 kommuner sammen med Sør-Trøndelag fylkeskommune. 2010 er det første året med eget arbeidsutvalg i Trondheimsregionen, bestående av fire ordførere.

I 2010 ble de økonomiske rammene for samarbeidet i Trondheimsregionen betydelig styrket. Kommunene gikk til sammen inn med 4,4 millioner kroner. Sør-Trøndelag fylkeskommune bidro med 1,0 millioner kroner til utviklingsprosjekter og 2,3 millioner kroner i næringsfond, og det ble bevilget til sammen 0,8 millioner kroner i skjønnsmidler fra fylkesmannen. Totalt utgjør dette 8,5 millioner kroner til arbeidet med å styrke Trondheimsregionen i 2010. Betydelige

andeler av tildelingene i 2010 fondsoverføres til 2011, avklaring av tildelinger fra fylkeskommunen og fylkesmannen kom først i siste kvartal. I 2010 er det etablert et sekretariat for arbeidet.

På landsdelsnivå fremmes regionens interesser gjennom arbeidet i Trøndelagsrådet. Vedtatt Samhandlingsprogram 2010 har dannet grunnlaget for felles innsats innen flere satsingsområder. Stortingets beslutning om å legge det nye ledende bispeembetet (preses) til Trondheim er ett konkret resultat av samarbeidet i 2010, se også kapittel 13.

Tidens første Trøndelagsmøte ble avholdt over to dager i januar 2010. Formålet er å bygge nettverk internt i Trøndelag og allianser med regionens representanter i regjeringen og på Stortinget. Temaet var klima og energi, og om lag 300 deltakere fra FoU-institusjonene, næringslivet og offentlige myndigheter deltok. Erfaringene dannet grunnlag for planleggingen av Trøndelagsmøtet 2011.

Forslag til regional planstrategi for perioden 2012-2015 er behandlet hos de fire partene og i Trøndelagsrådet. Det beskrives seks hovedutfordringer for Trøndelag framover: Klimaendringene, energiforsyning, forskning og utdanning, bærekraftig utnyttelse av naturressurser, transport og utvikling av attraktive lokalsamfunn. Planstrategien skal behandles videre og vedtas av de nye fylkesting/bystyrer og Trøndelagsrådet etter valget 2011.

Mål: Arbeide for bedre rammebetingelser for våre FoU-miljø og øke verdiskapingen ved å styrke koblingene mellom næringslivet, FoU-miljøene, studentene og offentlige myndigheter

---

Resultat: Strategisk samarbeidsforum for kunnskapsbyen arbeidet i 2010 politisk overfor statlige myndigheter for å oppnå bedre rammebetingelser for FoU-miljøene og studentbosettingen.

Mye av gjennomføringen av denne målsettingen er lagt til samarbeidet i Trøndelagsrådet og Trondheimsregionen, jfr forrige avsnitt. Det er igangsatt arbeid for å nå målet om å øke verdiskapingen i byregionen med 17 milliarder fram til 2020. For å øke det politiske engasjementet for næringsrettet arbeid, har bystyret i 2010 besøkt bedrifter i byens næringsliv.

Et operativt trepartssamarbeid mellom næringsliv, FoU og forvaltning for hele Trøndelag ble utredet 2009-2010. Konklusjonen ble at det nyopprettede Trondheimsregionens næringsråd fyller behovet for et slikt samarbeid i denne fasen.

Foreningen Midt-Norge olje og gass (MOLGA) ble etablert i 2010 for å styrke den økonomiske virksomheten knyttet til Norskehavet. Kultur-, reiselivs- og opplevelsesnæringene er styrket gjennom kommunens deltakelse i VRI Trøndelag (Virkemidler for regional FoU og innovasjon), og lokalt gjennom driftsstøtten til Visit Trondheim.

I 2010 har Trondheim kommune i samarbeid med HiST og Næringsforeningen (NiT) gjennomført et prosjekt finansiert av VRI for å se på nye metoder og arenaer for å koble studenter og arbeidsliv. Rapporten foreslår flere tiltak som vil følges opp både i VRI og i Strategisk næringsplan for Trondheimsregionen.

Det var i 2010 en betydelig økning i antall henvendelser til etablerersenteret ved Leiv Eiriksson Nyskaping, som kommunen støtter økonomisk. Det ble gjennomført egen kursvirksomhet for innvandrere.

Trondheim kommune har fulgt opp sitt engasjement i Trøndelags Europakontor og deltatt i restruktureringen av foreningen Access Mid-Norway.

I 2010 ble det ansatt prosjektleder for Trondheim helseklynge.

Mål: Styrke Trondheim som studieby ved å bidra til å utvikle gode campusløsninger for NTNU og HiST, og styrke tilbudet av boliger, kultur og idrett

---

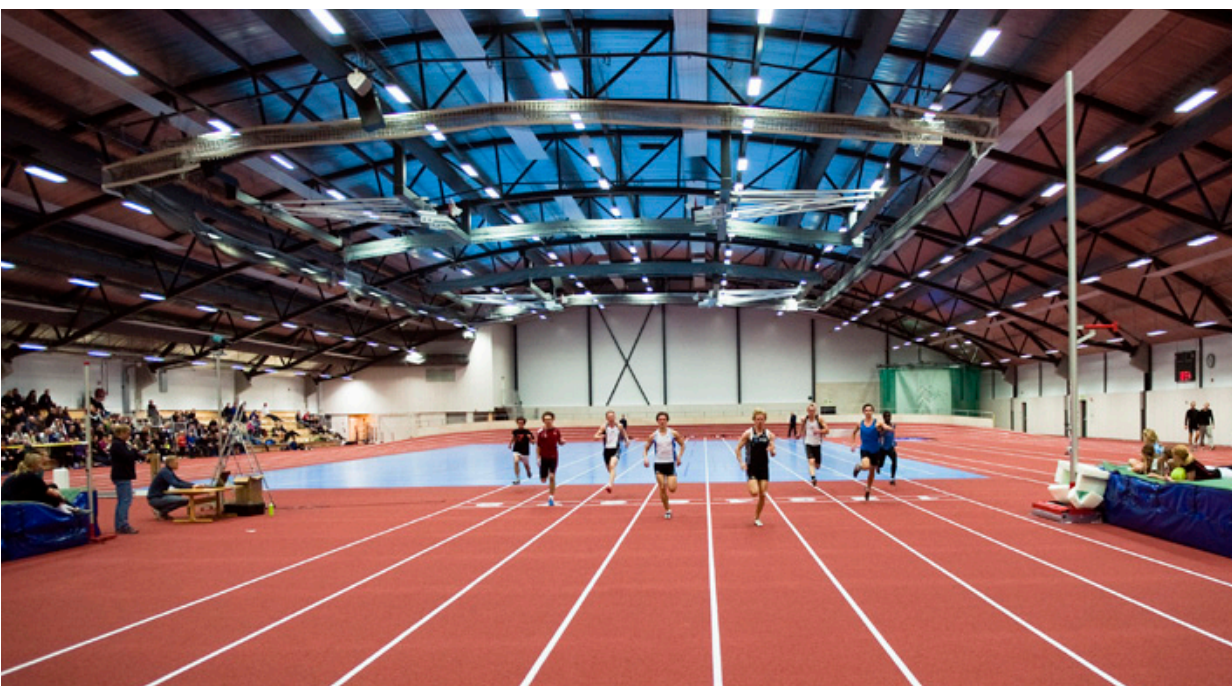
Resultat: Målet nås gjennom systematisk arbeid over tid gjennom samarbeid mellom studiebyens aktører. Det første handlingsprogrammet Helhetlig studentpolitikk (2009-2010) er nå gjennomført. Resultatene fra studentenes helse- og trivselsundersøkelse for 2010 viser at arbeidet gir resultater: 43 prosent av Trondheimsstudentene gir byen høyeste skåre, mens tallene i Bergen og Oslo er henholdsvis 29 og 20 prosent. En rapport innen rammen av KS' program for storbyrettet forskning viser at Trondheim er best av storbyene når det gjelder studentvelferd, innovasjon, næringsutvikling og samfunns-, kultur- og stedsutvikling.

Samarbeidet om campusutvikling er reetablert i 2010 etter initiativ fra Trondheim kommune gjennom etableringen av Dialogforum for helhetlig campus- og byutvikling. Det er tatt initiativ til å utarbeide en overordnet utviklingsplan for de mest aktuelle områdene Kalvskinnet, Gløshaugen, Elgeseter og Øya, og det er satt i gang analysearbeid for å bidra til realisering av nybygg for Studentersamfundet og annen ønsket utvikling i området rundt.

Prosjekt Boldeer 2010 ble gjennomført som følge av boligutfordringene studentene møter generelt og spesielt de utfordringene som oppsto ved semesterstart høsten 2009. Flere av tiltakene ble gjennomført: blant annet mobilisering av "Trondheimsverter" som ville leie ut hele/deler av sin bolig og Studentbolighjelpa. "Tak over hode"-garantien i regi StudiebyEN ble gjennomført ved hjelp av kommunens midlertidige skole på Brøset. Tiltaket hadde mer enn 2 900 gjestedøgn, hvorav 2/3 var av internasjonale studenter.

Det er igangsatt arbeid med å utvikle engelskspråklig informasjon til internasjonale studenter.

Åpningstevne i Ranheim Friidrettshall (Foto: Carl Erik Eriksson)

Eiendomstjenester

Eiendomstjenester

Trondheim eiendom har ansvaret for forvaltning, drift og vedlikehold av kommunens bygninger og bygninger eid av tilknyttede stiftelser. Trondheim eiendom har også ansvaret for renhold i bygninger med kommunal virksomhet, prosjektutvikling og byggherrefunksjon for kommunen, utvikling av bebygd eiendom inkludert kjøp og salg av kommunale bygninger, samt oppfølging av leiekontrakter og delvis drift av innleide bygg.

Økonomi

Avvik budsjett/regnskap	Resultat av nettobudsjett
11,7 millioner kroner	4,4 prosent

Regnskapet for 2010 viser et forbruk i eiendomstjenestene på 11,6 millioner kroner mer enn budsjettrammene.

Som følge av en feilberegning av estimerte kapitalinntekter fra HiST og NTNU tilknyttet Øya helsehus, ble Trondheim eiendom pålagt en ikke budsjettert tilbakebetaling av husleie til disse institusjonene med tilbakevirkende kraft fra juni 2008. Dette utgjorde 3,5 millioner kroner.

Værsituasjonen i begynnelsen av året og mye snø og kulde over en lang periode i løpet av høsten ga store utfordringer med frost- og andre uforutsette skader som måtte rettes for å unngå varig verdiforringelse av bygninger. De ekstraordinære værforholdene har medført et merforbruk på ca. 1,9 millioner kroner.

6,5 millioner kroner av merforbruket i 2010 skyldes vedlikeholdstiltak. Trondheim eiendom har også i 2010 hatt oppmerksomheten rettet mot det verdibevarende vedlikeholdet, og samtlige planlagte vedlikeholdsprosjekter er gjennomført. Det nye økonomisystemet ERV i Trondheim kommune har så langt vanskeliggjort oppfølgingen av kostnader med vedlikeholdsprosjekter. Trondheim eiendom har derfor innført forbedrede manuelle rutiner for økonomistyring av vedlikeholdsprosjekter.

Mål og resultater

Mål: Arealutnyttelsen i egne arealer skal vurderes i løpet av 2010 for å unngå unødvendig innleie av arealer.

Resultat: Trondheim kommune leier inn arealer tilsvarende 16 prosent (140 000 m²) av det eide arealet. Den største andelen av dette arealet er knyttet til større og langsiktige leieforhold som vi ikke kan skaffe areal til innenfor egne bygg. Samlokaliseringssprosjektet ved Torvet og felles lokaler til offentlige servicekontor som sambrukes med NAV utgjør for eksempel 52 000 m².

Tjenesteproduksjonen i en del mindre leieforhold kan på sikt flytte inn i kommunale eiendommer, forutsatt at det skaffes tilveie investeringsmidler til ombygginger og oppgraderinger samt effektivisering av areal benyttet av andre enheter.

Det vises for øvrig til formannskapssak 78/10.

Mål: Vedlikeholdet skal minimum holdes på samme nivå som i 2009 i kroner per kvadratmeter

Resultat: I 2010 ble det brukt 108 kroner per m² mot 102 kroner per m² i 2009 til vedlikehold på kommunens bygg unntatt bolig.

Målet om at minimum 70 prosent av vedlikeholdsmidlene til kommunens bygg med unntak av bolig skal gå til verdibevarende vedlikehold ble nådd til tross for flere akutte vedlikeholdstiltak i 2010.

Fordeling vedlikehold	2009	2010	Endring
Planlagt	72,5 %	70,8 %	-1,7 %
Ikke planlagt	27,5 %	29,2 %	1,7 %
Sum	100,0 %	100,0 %	0,0 %

Mål: Ivareta de kulturhistoriske bygningene som Trondheim kommune eier for kommende generasjoner. Få etablert en tydelig vedlikeholdsstandard.

Resultat De fredete byggene omfatter Leangen gård, Ilsvika gård (Ilsvikveien 28), Hovedbiblioteket i Lorckgården, Hovedbiblioteket i gamle rådhus, Møllehaugen, Hornemannsgården og Kongsgården barnehage.

I tillegg har flere andre eiendommer vernestatus.

De store, kulturhistoriske bygningene inngår i arbeidet med tilstandsanalyser som nå blir foretatt på alle kommunens bygg. I 2010 ble vedlikehold på Leangen gård prioritert særskilt og utgjorde 3,2 millioner kroner.

Mål: Redusert tomgangstid i kommunale boliger. Tomgangstid som skyldes oppussing skal reduseres til 26 dager.

Resultat: Tomgangstiden for kommunale boliger skal holdes lavest mulig. Gjennomsnittlig tomgangstid som følge av oppussing mellom ut- og innflytting var i 2010 på 33,2 dager mot 30 dager i 2009. Økningen skyldtes primært kapasitetsproblemer i Trondheim eiendom. Utviklingen følges nøye.

Mål: I 2010 skal 25 prosent av formåls- og administrasjonsbygg på selvstendig grunnlag vurderes i forhold til krav i lov og forskrift.

Resultat: Det blir foretatt tilstandsvurderinger av 25 prosent av alle kommunale bygg med unntak av boliger hvert år i samsvar med en fire-års plan for vedlikehold. Vurdering av status i forhold til lov- og forskriftskrav inngår i denne gjennomgangen.

Mål: Alle avvik skal lukkes uten ugrunnet opphold.

Resultat: Alle skoler og barnehager er nå godkjente i henhold til gjeldende forskrifter.

Avvik påpekt gjennom befaringer fra Trøndelag brann- og redningstjeneste lukkes fortløpende, eventuelt inngår i planer for branntekniske oppgraderinger.

Mål: Gjennomføre to byggeprosjekt i året med energiforbruk 20 prosent lavere enn teknisk forskrift krever.

Resultat: Det er i 2010 gjennomført fem byggeprosjekt med energiforbruk 20 prosent mindre enn teknisk forskrift krever.

Byggeprosjekt	Energiforbruk lavere enn teknisk forskrift
Nedre Flatåsen barnehage	42 prosent
Ranheim skole	25 prosent
Ranheim friidrettshall	48 prosent
Kattem helse- og velferdssenter	30 prosent
Bofellesskap, Ranheimsveien 149 (passivhus)	37 prosent

Mål: Bidra til å redusere totalt energiforbruk med tre prosent og sørge for mer miljøvennlige energikilder.

Resultat: For å gjøre energidataene sammenlignbare med tidligere år må tallene korrigeres for endringer i areal og middeltemperatur. Det gir et følgende netto positive resultat:

	Total reduksjon i energiforbruk
Skoler	5,5 prosent
Barnehager	3,3 prosent
Helsehus	0,1 prosent
Andre bygg	4,5 prosent
Sum	3,7 prosent

Den høye reduksjonen i energiforbruket i andre bygg skyldes i stor grad systematisk oppfølging av idrettshallene det siste året.

Trondheim eiendom samarbeider med brukerne av byggene, og tiltak som gjøres er både av teknisk karakter og gjennom god dialog mellom brukere og driftspersonell. Det holdningsskapende arbeidet som blant annet gjøres gjennom "strømsparegrisen", er et viktig bidrag til at både skoler og barnehager lykkes godt med energisparing. Denne effekten ønsker vi å videreutvikle også for helsehus.

Vannbåren varme basert på fjernvarme legges til grunn i alle nybygg og større rehabiliteringsprosjekt. Utfasing av oljekjeler er i stor grad gjennomført der det er mulig å tilkoble fjernvarme. Der tilkobling til fjernvarme ikke er mulig, vurderes andre alternativer som biobrensel og varmepumpe.

Mål: Gjenvinning fra byggeplasser på kommunens egne bygg skal være mer enn 70 prosent.

Resultat: Det er gjennomført to pilotprosjekter; Jarleveien 10 og Byåsvegen 190, 192 og 194 med målsetting om en sorteringsgrad på 90 prosent. Resultatet for Jarleveien 10 ble 96 prosent og for Byåsvegen 190, 192 og 194, 91 prosent.

Gjennomsnittlig er sorteringsgraden på byggeprosjekter cirka 85 prosent.

Mål: Redusere sykefravær på miljøservice med 20 prosent i forhold til akkumulert tall i august 2009 som var 18,8 prosent.

Resultat: Sykefraværet i miljøservice (renhold) var i 2010 på 16,9 prosent, og det tilsvarer en reduksjon på 10,1 prosent sammenliknet med akkumulert tall per august 2009.

Trondheim eiendom vil også i 2011 ha fokus på sykefraværet.

Torsk fra Trondheim havn undersøkes på Analsysesenteret.

Miljø-, landbruks- og laboratorietjenester

Miljø-, landbruk- og laboratorietjenester

Miljøenheten har et overordnet fagansvar for kommunens miljøpolitikk og fungerer som en pådriver i arbeidet med å utvikle Trondheim som miljøby. Enheten behandler lovfestede saks- og tilsynsoppgaver innenfor miljørettet helsevern, forurensning, avfall, naturforvaltning og landbruk. Byantikvaren er integrert i Miljøenheten og representerer kommunens fagkompetanse innen kulturminnevern.

Analysesenteret utfører analysetjenester på vann, mat, miljø og inneluft. Analysesenteret er viktig for kommunens beredskap for drikkevann og miljø.

Økonomi

	Avvik budsjett/regnskap	Resultat av nettobudsjett
Miljøenheten	0,8 millioner kroner	3 prosent
Analysesenteret	0 millioner kroner	0 prosent

Miljøenheten fikk i 2010 et overskudd på 0,8 million kroner på grunn av vakante stillinger.

Miljøenheten

Mål og resultater

Mål: Bidra til at Trondheim når vedtatte utslippsmål for klimagasser innen 2020

Resultat: Energi- og klimahandlingsplanen ble vedtatt i juni 2010, og flere tiltak er iverksatt, ofte som en del av programmet Framtidens byer. Resultater rapporteres årlig til Bystyret i egen sak.

Mål: Bidra til at Trondheim når vedtatte mål om vannkvalitet

Resultat: Råvannskvaliteten i Jonsvatnet har blitt stabil og god de siste to årene. Det er samtidig målt redusert forurensningsbidrag fra tilløpsbekker. Tiltak/restriksjoner som er foretatt i nedbørfeltet har virket.

Forurensning fra kommunalt avløp og landbruk samt bekkelukkinger er hovedutfordring for å nå målene for elver og bekker i Vanddirektivet. Stabil og god vannkvalitet i Nidelva krever tiltak på de store overløpspunktene mellom Sluppen og Nidareid. Vikelva har oppnådd god vannkvalitet etter at prosessvannet fra Peterson fabrikk ble ført ut i fjorden. Sverresdalsbekken er gjenåpnet i nedre del mot Nidelva. Fremdeles har flere bekker for dårlig vannkvalitet og miljøtilstand.

Mål: Sikre leveområder for rødlistearter og bevare og restaurere kulturlandskap

---

Resultat: To av tolv nasjonalt prioriterte rødlistearter, elvemusling og stor salamander, finnes i kommunen. For begge artene er det i 2010 gjennomført beskyttelsestiltak.

Mange truede og sårbare planter er knyttet til gamle kulturlandskap. Hovedtrusselen mot disse artene er gjengroing. Skjøtselstiltak i områder med høy naturverdi på Lian og Lade ble fulgt opp i 2010.

Mål: Overholde forskriftskrav til luftkvalitet

Resultat: Forskriftskravet til luftkvalitet ble ikke overholdt. Kravet til døgnmiddelverdi for svevestøv (PM_{10}) ble overskredet langs innfartsvegen fra Tonstad til Midtbyen og langs Omkjøringsvegen mellom Sluppen og Moholt, (8 dager mer enn tillatt på målestasjonen ved Elgeseter). Grenseverdikravet for årsmiddelverdi med hensyn på nitrogendioksid (NO_2) ble overskredet med henholdsvis 30 prosent og 12 prosent på Elgeseter og Heimdal. Det er iverksatt arbeid med en tiltaksplan for NO_2 . Piggdekkgebyrordningen som virkemiddel for å redusere svevestøvnivåene, ble utviklet i 2010. Som resultat av endringer i veitrafikkloven utarbeides en beredskapsplan for luftkvaliteten i Trondheim.

Mål: Sertifisere 14 nye skoler og 35 nye barnehager med Grønt flagg

---

Resultat: 6 nye skoler, og 26 nye barnehager ble sertifisert i 2010, flere har startet prosessen og kommer i mål i 2011. Hovedarbeidet med grønt flagg ligger på den enkelte enhet. Det er viktig at både Miljøenheten og oppvekst holder trykket oppe skal vi nå målet om at alle er sertifisert innen utgangen av 2012.

Mål: Bidra til næringsutvikling i landbruket

Resultat: Arbeidet med landbruksplan er utsatt til 2011 på grunn av lav kapasitet i 2010. Bidrag til næringsutvikling har i hovedsak skjedd gjennom arbeid med bygdeutviklingmidler.

Mål: Økt kunnskap om helsetilstand i befolkningen og faktorer som påvirker denne

---

Resultat: Det er nedsatt en levekårsgruppe som utarbeider en levekårsundersøkelse basert på soneinndeling tilnærmet lik undersøkelsen i 1999. Den nye rapporten, som også inneholder helsedata, er planlagt lagt frem for bystyret i august 2011. Støykartlegging for hele byen er startet opp og skal være ferdig i 2012.

Analysesenteret

Mål og resultater

Mål: Senteret skal øke omsetningen med sju prosent

Resultat: Analysesenteret har totalt sett hatt et godt år i 2010. Omsetningen ble økt med 7,7 prosent og målet ble nådd med god margin.

Mål: Senteret skal evaluere beredskap for Trondheim kommune i forhold til aktuelle problemer og akutte situasjoner (kriser).

Resultat: Arbeidet med beredskapsplan ble påbegynt og planlegges fullført i 2011.

Illustrasjon som viser planlagt miljøgate i Olav Tryggvasons gate. Den blir forbeholdt busser, gående og syklende.

Plan- og bygningstjenester

Plan- og bygningstjenester

Byggesakskontoret behandler alle innkomne byggesaker og klager i tilknytning til byggesaker og utfører tilsyn i henhold til plan- og bygningsloven. I tillegg har byggesakskontoret ansvar for oppfølging av ulovlige byggetiltak.

Byplankontoret har plan- og programansvar for byens fysiske miljø og behandler plan- og trafikk saker.

Kart- og oppmålingskontoret har ansvar for eiendomsdannelser gjennom delingsforretninger og seksjonerings, oppmåling, gate- og stedsnavn, adressering, digitalt kartverk, plan- og eiendomsregister, eiendomstaksering og eiendomsskatt. Kontoret publiserer og formidler også kart- og eiendomsinformasjon.

Økonomi

Avvik budsjett/regnskap	Resultat av nettobudsjett
2,3 millioner kroner	7,4 prosent

*Føringer knyttet til selvkostområdene er holdt unna.

Byggesakstjenester er en selvkosttjeneste, overskudd/underskudd føres mot egne selvkostfond og påvirker ikke kommunens økonomiske resultat. I 2010 fikk byggesakstjenester et resultat som var 6,2 millioner bedre enn budsjettet. I 2009 var bildet helt annerledes, resultat ble 2 millioner dårligere enn budsjettet på grunn av svikt i salgsinntektene. Mindreforbruk nytt til lønn og merinntekter knyttet til salgsinntekter forklarer overskuddet i 2010. Årsaken til lønnsavviket er at personer som sluttet i starten av 2010 ikke ble erstattet umiddelbart som følge av usikkerheten knyttet til inntektsnivået. Etter at situasjonen snudde utover høsten, ble bemanningen igjen økt.

Resultatet for Kart-og oppmålingskontoret ble 800 000 kroner bedre enn budsjettet i 2010. Hovedårsaken til det positive resultatet var høyere salgsinntekter enn budsjettet.

Byplankontoret fikk etter at det er korrigert for selvkosteffekter et overskudd på 1,5 millioner. Hovedårsaken til resultatet var mindreforbruk på lønn.

Mål og resultater

Byplankontoret

Mål: Innsendte planer skal behandles innenfor lovpålagte frister og med god kvalitet

---

Resultat: Lovbestemte frister er i all hovedsak overholdt. 40 reguleringsplaner er vedtatt av Bystyret i 2010, og gjennomsnittlig saksbehandlingstid fra mottatt komplett forslag til Bystyrebehandling er 43 uker. Saksbehandlingstida varierer sterkt fra sak til sak, fra snaut 20 uker til nesten 97 uker. Saksbehandlingstida inkluderer også offentlig ettersyn, tid forslagsstiller bruker på endringer og suppleringer etter offentlig ettersyn, eventuell prosess rundt innsigelser og politisk behandling.

Mål: Planavklare nye næringsarealer (følge opp interkommunal arealplan, IKAP)

Resultat: Interkommunal arealplan følges opp gjennom kommunedelplan for Tiller og kommuneplanens arealdel. Kommunedelplan for Tiller har tatt noe lengre tid enn forutsatt fordi vi har venta på resultatene fra konsulentprosjekt om lokalisering av handel og geotekniske undersøkelser. Planforslag forutsettes lagt ut til offentlig ettersyn første halvår 2011. Planprogram for rullering av kommuneplanens arealdel og forslag til reguleringsplan for Sluppen ble sendt på høring ved årsskiftet.

Mål: Gjennomføre byplankonkurranse for Brøset i 2010

Resultat: Prekvalifisering og prosess med åpne parallelle oppdrag er gjennomført. Deltakelsen var svært god og det leverte materialet gir et inspirerende og godt grunnlag for kommunens videre planarbeid både på Brøset og ellers i byen.

Mål: Evaluere rammene for detaljhandel og kjøpesenterutvikling og vurdere behov for policyendring/ planendringer

---

Resultat: Evalueringen er gjennomført og seminar avholdt. Politikken vurderes videre i pågående planarbeid, spesielt i kommuneplanens arealdel.

Byggesakskontoret

Mål: Videreutvikle tilsynsordningen til også å inkludere tilsyn med sluttdokumentasjon og planer for avfallshåndtering og miljøsanering.

Resultat: Mål for tilsyn er stort sett oppnådd. Ny plan- og bygningslov trådte ikke i kraft 01. januar 2010 slik vi hadde forutsatt. Da loven trådte i kraft 01. juli 2010 forutsatte denne at tilsyn med sluttdokumentasjon og avfallshåndtering/ miljøsanering skulle prioriteres først fra 01. januar 2011. På bakgrunn av dette ble det fokusert på å prioritere tilsyn med brann, brukbarhet og energi fremfor sluttdokumentasjon. Når det gjelder byggesaker med krav om avfallsplan ble det ført dokumenttilsyn i 100 % av sakene.

Mål: Redusere saksbehandlingstiden for klagesaker til 8 uker.

Resultat: Målet om redusert saksbehandlingstiden på klagesaker ble ikke nådd i 2010. Det skyldes at høsten 2010 var sykefraværet høyt i den gruppen som jobber med denne typen oppgaven. Fordi oppgaven krever spesialkompetanse, var det ikke mulig å iverksette strakstiltak for å avhjelpe dette. Bemanningen knyttet til klagebehandling ble økt vesentlig mot slutten av året. Rådmannen har opprettholdt resultatmålet om saksbehandlingstid på 8 uker i 2011.

Kart og oppmåling

Det har i 2010 vært stor aktivitet knyttet til overgang til nytt høydereferansesystem. Utvikling av nye rutiner og KS-systemer etter overgang fra det gamle, nasjonale grunneiendoms-, adresse- og bygningsregistret(GAB) til det som nå kalles matrikkelen har vært en annen tidkrevende oppgave.

Mål: Iverksette behandlingsrutiner etter nytt lovverk, matrikkelloven.

Resultat: Nye rutiner er innført. Trondheim sitt arbeid har blitt lagt merke til i fagmiljøet i resten av landet. Fagansvarlig for oppmåling i kommunen har blitt invitert til å holde presentasjon og foredrag på flere nasjonale konferanser.

Mål: Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for oppmålingsforretning skal ned fra 12 til 10 uker.

Resultat: Dette er oppnådd ved at det i 2010 er 8 uker for sakstype "oppmålingsforretning" etter nytt lovverk, mens man ikke har maktet å senke gjennomsnittlig saksbehandlingstiden for delingsforretning etter gammelt lovverk. Målet om 10 ukers saksbehandlingstid opprettholdes for kommende år.

Mål: Lage plan for å adressere etter veg- og gatenavn i hele kommunen. Dele opp i avgrensede årsplaner som sikrer at arbeidet kan innpasses i den ordinære drifta og slik at oppgaven løses i planperioden.

Resultat: Tiltakene for 2010 er utført, og det er laget en plan for gjennomføring av arbeidet innenfor planperioden.

Mål: Høydedata i kommunens kartdatabase erstattes med nye høydeverdier i forhold til nytt null-nivå, havnivå.

Resultat: Kartleggingen for 2010 ble mer krevende enn først antatt, så leveransen fra kartleggingsfirmaet ble forsinket. For å ha full trygghet på kvaliteten i omleggingen ble det funnet riktig å forskyve oppstarten av nytt høydesystem til 1. mars 2011. Overgangen til nytt høydesystem har skjedd etter den reviderte planen.

Nøkkeltall

	2007	2008	2009	2010
Antall reguleringsplaner behandlet	38	40	46	38
Saksbehandlingstid reguleringsplaner	35 uker	34 uker	41 uker	57 uker
Vedtak om fradeling	157	189	171	144
Antall trafikksaker	180	164	140	111
Saksbehandlingstid byggesaker	39 dager	38 dager	41 dager	42 dager
Antall meldingssaker byggesak	841	796	642	612
Antall ett- trinns byggesaker	673	741	791	528
Antall enkle byggesaker	574	474	503	525
Antall to trinns byggesaker	370	291	358	493
Sum byggesaker	2 458	2 302	2 294	2 158
Saksbehandlingstid målebrev	10 uker	10 uker	10 uker	12 uker
Saksbehandlingstid oppmålingsforretning				10 uker
Saksrestanse delesaker	136	121	106	73
Antall målebrev	495	415	460	337
Antall oppmålingsforretninger				69
Antall seksjoneringsaker		103	102	98

Feiervesenet i aksjon på Kystad. (Foto: Carl Erik Eriksson)

Tekniske tjenester

Tekniske tjenester

Tjenesteområdet tekniske tjenester omfatter de tre enhetene Stabsenhet for Byutvikling som forvalter teknisk infrastruktur, Trondheim bydrift som utfører teknisk infrastruktur og Trondheim kommunale feiervesen som har ansvaret for lovpålagt feiing. I tillegg står Stabsenhet for byutvikling som kontraktspart for avfallsbehandling (Trondheim renholdsverk), gatelys (Trondheim energiverk) og parkeringstjenester (Trondheim parkering).

Økonomi

Avvik budsjett/regnskap	Resultat av nettobudsjett
0,4 millioner kroner	0,1 prosent

Tekniske tjenester fikk et resultat som var 0,4 millioner kroner bedre enn budsjettet i 2010. Innenfor de enkelte delområdene, hadde Park og idrettsområdet et netto merforbruk på cirka 0,8 million kroner, administrasjon hadde et mindreforbruk knyttet til lønnsutgifter på 0,5 millioner kroner, og netto merinntekter knyttet til feste/grunnleie beløp seg til cirka 0,7 millioner kroner.

Selvkostområde	Avvik budsjett/regnskap	Resultat av driftsbudsjett
Vann	6,7 mill	6,9 %
Avløp	2,2 mill	2,4 %
Slam	-0,2 mill	-5,4 %
Renovasjon	6,8 mill	5,7 %
Feiing	0,6 mill	5,5 %

Driftsresultatet for vann og avløp viser et avvik på henholdsvis 6,7 og 2,2 millioner kroner. For vann skyldes avviket høyere inntekter enn budsjettet samt forsinket oppstart på noen større vedlikeholdsprosjekt. Årsaken til avviket innenfor avløp er at noen driftsprosjekter er blitt forsinket.

Slambehandlingen viser et resultatavvik på 0,2 million kroner på grunn av mindre inntekter enn budsjettet. Feiing fikk et resultat som var 0,6 million kroner bedre enn budsjettet pga lavere utgifter enn budsjettet. Resultatet for renovasjon ble 6,8 millioner kroner bedre enn budsjettet noe som for en stor del skyldes mindre avfallsmengder enn budsjettet.

Mål og resultater

Mål: Ingen økning av forsøplingen i det offentlige rom, med særlig fokus på badeplassene

---

Resultat: Ressursinnsatsen på området har vært uendret i 2010. Det ble ikke oppnådd noen avtale med næringsaktørene om spleiselag med kommunen på søppelrydding i Midtbyen. Via interne omdisponeringer ble aktiviteten opprettholdt. I årets brukerundersøkelse viser publikumsskåren på renhold og søppelrydding i Midtbyen noe dårligere resultat enn året før. For vurdering av sanitærforholdene på badeplassene er skåren fortsatt meget lav, og lavere enn året før, selv om et par nye toalettanlegg er tatt i bruk i 2010. Flere nye søppelcontainere er blitt utplassert, og utskiftninger til bedre egnede beholdere er gjort flere steder.

Mål: Sikker drikkevannsforsyning, trygg drikkevannskvalitet. Planlagt drikkevannsforsyning fra Benna som reservelkilde og supplement. Oppfølging av vanndirektivet

---

Under dette hovedmålet har vi følgende delmål:

Delmål 1: Mindre enn 10 % positive prøver for E.coli i råvann fra Jonsvatnet

---

Resultat: Det ble funnet E.coli i en av de 52 prøvene av råvann som ble tatt ut fra råvannsinntaket på Jervan i 2010, dvs 1,9 % positive prøver. Konsentrasjonen i den positive prøven var kun 1 E.coli pr 100 ml, minste målbare verdi.

Delmål 2: Igangsette Benna september 2010. Gjennomføre sikkerhetsprosjekter innen vannforsyning (planlegging Vikåsen tunnel og Bennaprojektet)

Resultat: Arbeidene med å ta Benna inn i vannforsyningssystemet i Trondheim har fortsatt i 2010. Den formelle samarbeidsavtalen med Melhus kommune ble noen måneder forsinket, men dette får ingen betydning for tempoet i gjennomføringen. I november ble det ferdigstilt et forprosjekt som viser nødvendige anleggsdeler som må bygges før drikkevann fra Benna kan tilknyttes transportsystemet i Trondheim kommune.

Det arbeides med å sikre vannforsyningen fra Jonsvatnet ved å etablere en sikker føring av behandlet drikkevann gjennom Vikåsen. Flere alternativer vurderes.

Når ny løsning for føring av behandlet drikkevann fra Jonsvatnet gjennom Vikåsen er bygget, vil det bli arbeidet videre med løsningen for en oppgradert vannbehandling i kommunens vannbehandlingsanlegg (VIVA). Det ble høsten 2010 ferdigstilt et forprosjekt som beskriver hvordan VIVA kan oppgraderes til også å behandle drikkevannet med prosessen koagulering/ direktefiltrering.

Delmål 3: Oppfølging av vanndirektivet

Resultat: Arbeidet med oppfølging av vanndirektivet pågår. Det er utarbeidet en egen tiltaksplan for Trondheim kommune. Arbeidet med å redusere utslipp fra de kommunale avløpssystemene for å bedre vannkvaliteten i bekker og vassdrag pågår kontinuerlig. Det er utarbeidet og vedtatt en ny forskrift for saksbehandling og kontrollgebyr for spredte avløpsanlegg, og innsatsen knyttet til opprydning i spredte avløpsanlegg vil trappes opp. Det utføres også tiltak knyttet til åpning av bekker, tilrettelegging for fiskeoppgang og forbedring av gyteplasser.

Vannforekomstene blir kontinuerlig overvåket for å følge opp tilstanden og vurdere effekt av tiltakene. tillegg arbeides med kartlegging og kvantifisering av ulike påvirkningskilder slik som landbruksforurensning, spredte avløpsanlegg, kommunalt avløp og ulike inngrep.

Mål: Få oversikt over nivået på etterslepet. Få etablert en tydelig vedlikeholdsstandard.

Resultat: Hovedtiltaket her var å få kartlagt etterslepet i vedlikehold på de ulike elementene i vegnettet, og å legge frem en orientering om tilstanden for formannskapet. Dette ble gjort i november 2010. Saksframlegget viser at det over en 20-års periode er blitt bygget opp et etterslep på ca 180 millioner kroner. For å opprettholde dagens standard, som allerede ligger under den ønskede minstestandard, kreves en rammeøkning på ca 9 millioner kroner per år. I forbindelse med den politiske behandlingen av budsjett 2011 ble det i planperioden lagt inn finansiering for en betydelig satsing på vedlikehold av kommunens anleggsmidler.

At tilstanden på vegnettet er dårlig, registreres i årets brukerundersøkelse. Fra 2008 til 2010 er folks tilfredshet med tilstanden (sommer) redusert fra 57 til 51 (-11 prosent) på måleskalaen.

Mål: Opprettholde vinterdriftstandarden (brøyting/strøing) på et forsvarlig nivå på de kommunale veger med spesielt fokus på gang / sykkelveger

---

Resultat: Vinteren i budsjettåret 2010 var preget av to lange kuldeperioder (januar-februar og november - desember). Driftsutfordringen var glatte fortau og mye saltslaps, som spesielt rammet gående og syklende. Antallet henvendelser om glatte veger og fortau har vært høyt i 2010. Mens snittet for antallet brøyteutkallinger de siste 10 årene har ligget på fem før nyttår, fikk vi tolv i 2010. Hver utkalling koster ca 0,7 millioner kroner, slik at dette ble merkbart på brøytebudsjettet. Oppsummert kan vi si at driftsstandarden har vært alminnelig bra sett i forhold til de spesielle utfordringene vinteren 2010 ga. Trondheim bydrift har ellers jobbet med nye vinterdriftsopplegg og nye driftsavtaler med eksterne aktører i 2010. Den praktiske virkningen av disse vil bli synlig i 2011. Dette gjelder også for gang / sykkelveger hvor driftskravene er skjerpet i de nye kontraktene, og hvor resultatene vil bli fulgt opp.

Mål: Iverksatt handlingsplan for nye oppsamlingsløsninger. Høyt ombruk og effektiv gjenvinning av husholdningsavfallet

---

Resultat: Handlingsplanen er iverksatt, og det jobbes kontinuerlig med å tilrettelegge for nye nedgravde løsninger ved store og små utbyggingsprosjekter og ved rehabiliteringsprosjekter. Trondheim renholdsverk har utarbeidet informasjonsmateriell som skal brukes mot borettslag og større sameier som står foran rehabilitering.

Arbeidet med å samlokalisere gjenvinningsstasjon og hageavfallsmottak har stanset opp på grunn av usikre grunnforhold. På østsiden av byen letes det etter tomt for ny gjenvinningsstasjon.

Trondheim kommune oppnår 88 % samlet material- og energigjenvinning i 2010. Dette ligger godt i overkant av det nasjonale målet på 80 %, men under kommunens målsetting om 90 prosent. Gjennom avtalen med Fretex oppnås det ombruk både av tekstiler/klær og andre gjenstander. TRV har planer om å utvide denne ordningen i forbindelse med etablering av ny gjenvinningsstasjon.

Feiertjenester

Mål: Utføre den lovpålagte feiingen (15000 tilsyn, 11000 feide skorsteiner og feiing av 2000 "behovsprøvdde" skorsteiner) til beste for byens innbyggere samt sikre at tilsyn gjøres slik at innbyggerne føler seg trygge på at det utføres et godt brannforebyggende arbeid.

Resultat: I 2010 utførte Trondheim Kommunale Feiervesen de lovpålagte oppgavene feiing og tilsyn i område Byåsen. Til tross for at alle feierne ble tatt ut i streik og en tidlig vinter på "Byåsen", klarte feiervesenet å gjennomføre den planlagte ruten i løpet av uke 1 i 2011. Samtlige boenheter i de andre områdene av byen med behov for hyppigere feiing enn hvert fjerde år, fikk tilbud om/utført tjenesten. Ulovlighetsoppfølging av avvik er utført fortløpende gjennom hele året.

Nøkkeltall

Type tjeneste	2007	2008	2009	2010
Antall feide skorsteiner i rute	13 816	11 300	15 050	19 298
Antall tilsyn av fyringsanlegg	18 953	18 054	20 619	21 404
Antall feide skorsteiner etter behov	2 640	2 744	4 556	3 561
Antall serviceoppdrag	2 921	2 669	3 045	3 859

Trondheim byarkiv bevarer byens historie i trygge omgivelser på Dora. (Foto: Irene Sveian)

Interne tjenester

Interne tjenester

Interne tjenester består av funksjoner som lønn, regnskap, økonomi, personal, it, innkjøp, tolketjenester, kommuneadvokat, kontortjenester, byarkiv, arbeidsmiljø, bedriftshelsetjeneste og kommunikasjon. Andre tjenester under rådmannen omfatter overformynderi, kemner, oppvekstkontoret, enhet for service og internkontroll og stabsenhet for byutvikling.

Økonomi

I 2010 hadde området et samlet mindreforbruk på 20,5 millioner kroner. Halvparten av beløpet relateres til avsetninger til DIA og på fellesformål. Bare to enheter har gått med merforbruk i 2010; de resterende enhetene legger i snitt igjen cirka 0,6 millioner kroner hver. Av dette blir 4,5 millioner overført til 2011 som påpluss i enhetenes budsjett. Dette viser at enhetene jobber mot bedre oppgavefordeling og finner kostnadseffektive løsninger på sine spesifikke oppgaver.

	Regnskap 2010	Rev.budsjett 2010	Avvik 2010
Samlet resultat	352 026	372 523	20 497
Interne tjenester	247 167	272 184	25 017
Det indre arbeidsmarked	28 190	18 488	-9 702
Andre under Rådmannen	30 321	33 408	3 087
Folkevalgte	46 350	48 443	2 093

Mål og resultat

- De interne tjenestene skal bidra til utviklingen av Trondheim kommune som en effektiv tjenesteyter
- De interne tjenestene skal bidra til at Trondheim kommune oppleves som en attraktiv arbeidsplass

I oktober 2010 ble det gjennomført brukerundersøkelse for de interne tjenestene. Undersøkelsen er rettet mot brukerne av de interne tjenestene og skal være et ledd i utviklingen av tjenestetilbudet. Lignende undersøkelse ble gjennomført i 2003 og 2006.

158 enheter besvarte undersøkelsen; en svarprosent på 68,4. Dette er en liten nedgang fra 2006 (svarprosent 69,7). Antall tilbakemeldinger til de ulike interne tjenestene varierte. Personaltjenesten, IT-tjenesten/IT-brukerhjelp, Økonomitjenesten og Lønnstjenesten fikk flest tilbakemeldinger. Jevnt over fikk de interne tjenestene positive tilbakemeldinger, og over halvparten av de 158 enhetene mente at deres erfaringer med de interne tjenestene hadde bedret seg i løpet av de tre siste årene. Brukerundersøkelsen følges opp i lederavtalene for 2011.

Fullelektronisk arkiv

Mål: Innføre fullelektronisk arkiv for utvalgte enheter

Resultat: Det er ryddet og organisert plass til fullelektronisk arkiv i ESA databasen, og det er ryddet i brukere og tilganger. For oppvekstområdet ble det i 2009-2010 gjennomført to foranalyser/prosjekt med tanke på fullelektronisk arkiv.

I 2010 ble rådmannen fullelektronisk. Nye rutiner og arkivdeler ble opprettet og testet ut for byutviklingsområdet. Nyopprettede enheter er blitt fullelektronisk. Det samme gjelder enheter som var piloter. Enheter som har hatt organisatoriske endringer og som medførte endringer i arkiv- og saksbehandlingsrutiner, har dessuten vært prioritert.

Tolketjenester

Mål: Leverer tolke- og oversettertjenester med god kvalitet

Resultat: Tolketjenesten skiftet i januar 2010 navn til Tolk Midt-Norge. Det er gjennomført informasjonskampanjer overfor kommunale enheter og eksterne brukere av tolke- og oversettelsestjenester for å informere om tolking og oversetting og tjenester som tilbys.

Totalt ble det gjennomført 11 000 tolkeoppdrag i 2010. over ¾ av tolkeoppdragene er bestilt av kommunale enheter; som Flyktninghelsetjenesten, INN, Enhet for voksenopplæring, Barne- og familietjenesten og legesenter. Disse oppdragene dekkes av Tolk Midt-Norges budsjett. Under ¼ av tolkeoppdragene er bestilt av statlige tjenester som IMDI og UDI, St. Olav eller kommuner i Midt-Norge. Inntektskravet på kr. 4 600 000 ble innfridd gjennom eksterne tolkeoppdrag og oversettelsesoppdrag for private og andre offentlige tjenester UDI, Fylkesnemnd og advokater.

Tjenesten har ikke kunnet dekke etterspørselen etter enkelte tolkespråk i 2010. Det har vært få kvalifiserte søkere, og også på landsbasis har det vært vanskelig å rekruttere i enkelte av de meste etterspurte språkene. Enheten økte budsjettet med 4 mill. fra 2009 til 2010; totalfinansiert gjennom integreringsmidler. Et underforbruk på 2,5 mill. skyldes at tjenesten ikke har greid å rekruttere kvalifiserte tolker. I 2011 utlyses minimum 3-5 stillinger som tolk på de mest etterspurte språkene.

Det interne arbeidsmarkedet (DIA)

Mål: Innen utgangen av 2010 skal antall ansatte i det interne arbeidsmarkedet være redusert med en tredjedel i forhold til utgangen av 2009

Resultat: Totalt forbruk på DIA i 2010 var 28,2 millioner kroner, mot 33,4 millioner kroner i 2009. I løpet av året har antallet personer som er under formidling til ny fast stilling, gått ned med 46 prosent, fra 314 personer per 1. januar 2010 til 171 personer per 31. desember 2010. Målet for 2011 er å få antallet ned på 2007-nivå, som per 31. desember 2007 var på 128 ansatte.

Mange overtallige er midlertidig utleid til andre enheter. Det faktiske antallet som fikk lønn via DIA, var 136 personer per 01. januar 2010 og ligger per 31. desember 2010 på 77 personer. Overtallige genererer forholdsvis høye sykepengerefusjoner, cirka 19 % av totale lønnskostnader i 2010.

Trondheim kommune
Postboks 2300 Sluppen
7004 Trondheim

www.trondheim.kommune.no

